

NATIONALMUSEETS FORSKNINGSBERETNING 2021

*Nationalmuseets Forskningsberetning 2021 er udgivet af Nationalmuseet 2022
Redaktion og layout: Forskningskoordinator Thomas Grane.*

Forskningsberetningens forside: Motiv: Foto af grønt område og boligblok i Høje Gladsaxe. Fra projektet Fleksible Fællesskaber støttet af Realdania og Landsbyggefonden. Foto: Sidse Martens Gudmand-Høyer

Indholdsfortegnelse

Forord	5
1. Overordnede rammer for forskningen	7
Nationalmuseets forskning	7
Nationalmuseets strategi 2019-2024	7
Museets enheder	7
Museets forskere	8
Forskningskrav til ansatte inden for den videnskabelige stillingsstruktur	8
Forskeruddannelse	8
Forskningskoordinering og rådgivning	8
Nationalmuseets Eksterne Forskningsudvalg	9
Nationalmuseets Forskningschefgruppe	9
PURE-forskningsregistreringssystemet	9
2. Større forskningsprojekter	11
Førkristne Kultpladser	11
Recilience and Breakpoints	11
Velklædt i Vikingetiden	12
Finding Old Sikyon	13
Tanken bag tingene	14
Middle Class Urbanism	15
Fleksible Fællesskaber	16
Jellingprojektet	17
Dansk Ekspeditionshistorie	18
Activating Arctic Heritage – Exploring UNESCO World Heritage in Greenland	19
Entangled fluid cities: material politics of urban water, Copenhagen 1860-1975	20
Bronze Age wool economy: production, trade, environment, husbandry and society	21
Tales of Bronze Age People	22
Towards a New European Prehistory (The Rise II)	23
COREX – From correlations to explanations	24
Nye og innovative rensningssystemer til danske kalkmalerier (CleanLime)	25
MarinePlastics	25
Ordinary Lives in Extraordinary Times	27
3. Enhederne og deres projekter	29
Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid	29
Middelalder, Renæssance og Numismatik	35
Nyere Tid og Verdens Kulturer	38
Miljøarkæologi og Materialeforskning	45
Samlinger	55
Magasinering og Kulturhistorisk Konservering	56
Bygning og Inventar	57
Nationalmuseet København	58
4. Eksterne Samarbejder	59
Eksterne Forskningsamarbejder	59
Tillidsposter	61
5. Nationalmuseets publikationer	67
Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid	67
Middelalder, Renæssance og Numismatik	71
Nyere Tid og Verdens Kulturer	74
Miljøarkæologi og Materialeforskning	77

Magasinering og Kulturhistorisk Konservering	85
Bygning og Inventar	85
Nationalmuseet København	85
Museer og Slotte.	85
Øvrige forfattere.	85
6. Nationalmuseets forskning i tal.	87
Eksterne midler hjemtaget til forskning 2018-2021	87
Ressourcer anvendt til forskning 2017-2021	87
Nationalmuseets forskere i 2021	88
Nationalmuseets projekter og publikationer i 2021	89

Forord

På trods af pandemi og nedlukninger blev 2021 et rigtig godt forskningsår for Nationalmuseet.

Vi fik udvalgt og søsat vores to nye forsknings- og formidlingssatsninger, Forestillinger om Bæredygtighed og Tro og Viden. Den første koordineres af en større gruppe forskere og formidlere og trækker på en bred vifte af Nationalmuseets mange bæredygtighedsforskere, mens den anden ledes af en mindre gruppe, der med afsæt i den kirkelige kulturarv inviterer Nationalmuseets forskere – og vores publikum – til at tænke med på spørgsmål om tro og viden.

I 2021 fik vi også etableret museets første forskningscenter. Center for Social Urban Modelling (SUMO) ledes af forskningsprofessor Morten Nielsen og arbejder med, hvordan vi kan bruge eksisterende 'bymodeller' – i fortiden og ude i verden – som inspiration for fremtidens byer. Centeret arbejder tæt sammen med en række interne og eksterne partnere, eksperimenterer med grænsefladerne mellem forskning og formidling og skal i fremtiden have til huse i Brede Værk, hvor der vil blive skabt et unikt miljø, der fordrer den slags samarbejder og eksperimenter.

Der var også godt nyt om individuelle forskere i 2021. Nationalmuseets seniorforsker og runolog, Lisbeth M. Imer, modtog således Dronning Margrethe II's Videnskabspris, uddelt af Videnskabernes Selskab, for sit arbejde med 2000 års skrifthistorie fra den nordiske fortid. Lisbeth var desuden Carlsbergfondets "Månedens Forsker" i august 2021.

I løbet af 2021 kunne Nationalmuseet desuden præsentere tre nye seniorforskere. Nanna Holdgaard blev ansat som seniorforsker i oplevelsesbaseret museumsformidling, Matthew Walsh blev ansat som seniorforsker i indfødte amerikanske kulturer, og Mikkel Thelle blev ansat som seniorforsker i velfærdssamfundets historie. Alle tre er tilknyttet enheden Nyere Tid og Verdens Kulturer.

Nationalmuseet levede i det store og hele op til de resultatmål, der er fastsat i rammeaftalen med Kulturministeriet for 2021. Efter at have nået en intern/ekstern finansieringsgrad på 40/60 i 2020 i tråd med direktionens ønske, så vi dog i 2021 en økonomisk udligning til 50/50 igen (se Nationalmuseets forskning i tal). Hvad angår forskningsproduktionen i form af publikationer præsterede museets medarbejdere atter et flot resultat. Hele 142 peer-reviewede publikationer nåede vi op på i 2021. Hertil kommer 233 øvrige publikationer inklusive 69 rapporter. Samlet er det altså blevet til 375 publikationer. I alt 107 medarbejdere bidrog til publikationerne, heraf 51 ansatte inden for den videnskabelige stillingsstruktur. (se Nationalmuseets forskning i tal).

I 2020 introducerede vi dels et forskerseminar og dels en forskergalla. Forskningsgallaen måtte desværre i 2021 aflyses pga. corona. Også forskerseminaret blev i første omgang aflyst, men det lykkedes os at afholde det i september. Her fik jeg mulighed for at tale lidt mere om mine tanker og visioner for forskningen på Nationalmuseet. Jeg er bl.a. optaget af, hvordan Nationalmuseet i højere grad kan styrkes og anerkendes som forskningsinstitution, hvordan forskning på et museum kan profileres som en særlig – og måske fremsynet – form for forskning, og hvordan vi samtidig kan styrke vores integration med de bredere forskningsmiljøer på universiteter og andre steder. Det er alt sammen noget jeg glæder mig til at udvikle sammen med forskningscheferne og de mange fremragende forskere på Nationalmuseet i fremtiden.

Lars Højer

Vicedirektør, Forskning, Samling og Bevaring

Forskningsberetning 2021 indeholder følgende hovedafsnit:

1. Overordnede rammer for forskningen
2. Større forskningsprojekter
3. Enhederne og deres projekter
4. Nationalmuseets eksterne samarbejder
5. Nationalmuseets publikationer
6. Nationalmuseets forskning i tal

1. Overordnede rammer for forskningen

Nationalmuseets forskning

Det er Nationalmuseets opgave at ”belyse Danmarks og verdens kulturer og deres indbyrdes afhængighed i et nationalt og internationalt perspektiv” (jf. bekendtgørelse af museumsloven fra 2014), og det gør vi bl.a. med udgangspunkt i de enestående samlinger og arkivalier, som vi forvalter, og gennem en tværfaglig forskningspraksis, der inddrager humanistiske, samfundsvidenskabelige og naturvidenskabelige perspektiver.

Både forskning og formidling i Danmark og internationalt er en del af denne opgave. Vi er derfor optaget af at styrke såvel vores forskning som vores formidling, og ikke mindst integrationen af de to, så vi bedst muligt kan udfolde det unikke potentiale, der er i at være en forskningsformidlingsinstitution. På Nationalmuseet er forskning og formidling således ikke modsætninger men hinandens forudsætninger, og lige som vi ser forskning som en uundgåelig forudsætning for vidensbaseret formidling, så ser vi også formidling som en stor styrke for forskningen og dens stadige relevans. Vi stræber derfor efter at være relevante – hele tiden – og aktivt at bidrage til belysning og løsning af aktuelle problemstillinger, helt i tråd med museet strategi om at gøre os alle klogere på nutiden.

De øvrige rammer for Nationalmuseets forskning er formuleret i beslutningsnotatet ’Fremtidens forskning på Nationalmuseet. Ambitioner – anbefalinger – beslutninger’. Desuden arbejdes der under rammerne af Nationalmuseets strategi 2019-2024.

Nationalmuseets strategi 2019-2024

Formål	At gøre os alle klogere på nutiden Hvorfor skal vi bruge mange millioner kroner på at bevare vores nationale historie? Fordi historien er en genvej til at forstå det der sker her og nu. Og Danmarks store nationale museum skal være i stand til at fortælle historien om os alle – i nutid. Hvis vi ikke forstår nutiden, er fortiden nemlig primært af akademisk interesse.		
Strategi 2019-24	Faglighed & Forretning Det er en naturlig erhvervsskade, men Nationalmuseet har nok levet lidt i fortiden. Vi står på et solidt fundament af faglighed, men vores forretning er ikke levedygtig. Både vores økonomi og vores samfundsposition skal være væsentligt stærkere, hvis vi skal overleve på længere sigt. Derfor skal vi tage det store spring – ind i nutiden. Vi skal lære at tænke forretning i alt, hvad vi gør, uden at give køb på vores faglighed. Og nej, det er ikke døden for forskningen. Man lever jo kun så længe man lærer.		
Indsatser	Publikum først Nationalmuseet skal sætte gæsterne først – og fremmest. Fra forskning over samlingsarbejde til formidling handler det om at gøre fortællingen om os alle interessant for de fleste	Spræng siloerne Ingen enhed er en ø. Ingen genstand må dø. Vi er alle en del af den historie, der skal fortælles, og vi skal arbejde tæt sammen på tværs af enheder og museer om at give genstandene liv. Også dem, der måske har brug for kunstigt åndedræt.	Skab overskrifter Forskning kan ændre verdensbilleder. Det skal vi bruge til at kommunikere i nutid og provokere til eftertanke. For er det ikke set, er det ikke sket.

Museets enheder

Nationalmuseets afdeling for *Forskning, Samling og Bevaring* består af følgende enheder:

- Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid
- Middelalder, Renæssance og Numismatik

- Nyere Tid og Verdens Kulturer
- Miljøarkæologi og Materialeforskning
- Samlinger
- Magasinering og Kulturhistorisk Konservering
- Bygning og Inventar

Museets forskere

Fire enheder fra afdelingen Forskning, Samling og Bevaring har forskere ansat inden for den videnskabelige stillingsstruktur. Det drejer det sig om enhederne Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid, Middelalder, Renæssance og Numismatik, Nyere Tid og Verdens Kulturer samt Miljøarkæologi og Materialeforskning. (Se Nationalmuseets forskning i tal)

Også AC-medarbejdere uden for den videnskabelige stillingsstruktur bedriver forskning på Nationalmuseet. Dette gælder for eksempel redaktørerne på værket Danmarks Kirker og blandt konservatorerne.

Det kan også gælde enhedscheferne, andre i kategorien museumsinspektør og i enkelte tilfælde kategorien Teknisk Administrativt Personale. Det betyder også, at forskning kan finde sted i enhederne Samlinger, Magasinering og Kulturhistorisk Konservering og Bygning og Inventar og afdelingerne Nationalmuseet København og Museer & Slotte, skønt disse ikke har ansatte med fast forskningstid.

Forskningskrav til ansatte inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Som led i opfølgningen på forskningsudredningen 2018 blev forskningsrammerne for ansatte inden for den videnskabelige stillingsstruktur med forskningsopgaver revideret. I konklusionerne til denne blev der tilføjet en liste med nødvendige forudsætninger for at kunne nå museets forskningsambitioner. En af disse var en afklaring af forskerens tid. Hvilke opgaver skal varetages, og hvor meget tid må de tage? Med inspiration i universiteternes og særligt de humanistiske fakulteters beskrivelser af forskningsansattes arbejdsopgaver blev der skrevet et afsnit om forskningsmæssig indsats – tid, opgaver og produktion. Det blev besluttet, at den hidtidige struktur med et forskningsår hver tredje år blev sløjet til fordel for en fordeling, som gav 40% af arbejdstiden til forskning. Et afsnit beskrev efterfølgende, hvad der forstås ved opgaver, som hører under forskning. Endelig blev der fastlagt rammer for forskningsproduktionen for forskningsansatte. Her blev det besluttet, at den forventede forskningsproduktion som minimum, talt over en treårig periode, skal bestå af to peer reviewede publikationer årligt eller tilsvarende. Af den samlede treårige produktion forventes det at mindst to publikationer er på niveau 2. Dette gerne som medforfatter. Da BFI-systemet blev afskaffet i 2021, arbejdes der nu på at kvalificere formuleringen af forskningskrav.

Forskeruddannelse

En årlig pulje er afsat til brug for samfinansierede ph.d.-stipendier. I 2021 var den sat til kr. 550.000. Museet stræber løbende efter at øge mængden af stipendier, dels gennem samfinansiering med private eller offentlige fonde og med universiteterne, dels gennem større eksternt finansierede forskningsprojekter. Nationalmuseet havde i 2020 syv aktive ph.d.-stipendiater.

Forskningskoordinering og rådgivning

Vicedirektøren for FSB støttes af forskningskoordinatoren, som har det administrative ansvar for koordinering af ph.d.-stipendier, udarbejdelse af forskningsredegørelser, økonomistyring af større tværgående eksternt finansierede forskningsprojekter, samt kontakter og samarbejde med den øvrige forskningsverden. Forskningskoordinatoren rådgiver desuden direktion og enhedschefer i forsknings-spørgsmål og støtter museets forskere ved udformning og budgetlægning af nye ansøgninger, afrap-

portering af forskningsprojekter m.m.

Nationalmuseets Eksterne Forskningsudvalg

I tilknytning til rådgivning om museets overordnede forskning er der på basis af Lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer m.v., marts 1996, etableret et Eksternt Forskningsudvalg (NEF), som er sammensat af 3 eksterne medlemmer og 2 interne medlemmer for en 4-årig periode med mulighed for forlængelse i 2 år. De tre eksterne medlemmer indstilles af DFF/FKK og DFF/FNU og forelægges Kulturministeriets Forskningsudvalg. De interne medlemmer vælges af museets forskerstab inden for stillingsstrukturen som valgberettigede, mens kun seniorforskere og professorer er valgbare.

I 2020 har der været afholdt 3 møder i NEF. Sammensætningen af udvalget har været følgende:

Formand for NEF fra 1. maj 2020 **Ulrik Langen**, prof. dr.phil., SAXO-Instituttet, Københavns Universitet (fra 1. januar 2018).

Thomas Pape, sektionsleder, lektor, ph.d., Forskning og samlinger, Statens Naturhistoriske Museum (fra 1. maj 2020)

Helle Vandkilde, prof. dr.phil., Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet (fra 1. januar 2018).

Bjarne Grønnow, prof. dr.phil., Nyere Tid og Verdens Kulturer, FSB (fra 1. maj 2018).

Karin M. Frei, prof. ph.d., Miljøarkæologi og Materialeforskning, FSB (fra 1. maj 2018).

Udvalgets sekretær: Thomas Grane, forskningskoordinator, ph.d., FSB.

Tilforordnet: Jesper Stub Johnsen indtil 1. april, herefter Lars Højer, vicedirektør og forskningschef, ph.d., FSB.

Nationalmuseets Forskningschefgruppe

Forskningschefgruppen består af Nationalmuseets forskningschef og cheferne for de fire forskningsenheder. Gruppen assisteres af forskningskoordinatoren. Sammensætningen er som følger:

Formand: **Jesper Stub Johnsen**, indtil 1. april, herefter **Lars Højer**, vicedirektør og forskningschef, ph.d., FSB.

Cheferne for de fire forskningsenheder:

Lasse Sørensen, ph.d., Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid, FSB.

Michael Andersen, mag.art., Middelalder, Renæssance og Numismatik, FSB.

Christian Sune Pedersen, ph.d., Nyere Tid og Verdens Kulturer, FSB.

Peter Rasmussen, ph.d., Miljøarkæologi og Materialeforskning, FSB.

Forskningschefgruppens sekretær, Thomas Grane, forskningskoordinator, ph.d., FSB.

PURE-forskningsregistreringssystemet

Nationalmuseets forskningsdata for publikationer, projekter og andre aktiviteter registreres i forskningsregistreringssystemet PURE, som er etableret i Det Kongelige Biblioteks regi for alle Kulturministeriets statslige forskningsinstitutioner m.fl. Se [Kulturministeriets Forskningsportal](#).

Ekstern forskningsadministrativ rådgivning

Forskningskoordinatoren rådgiver om forskning, forskningsmidler, mulighed for oprettelse af ph.d.-stipendier, etc. til landets statslige og statsanerkendte museer, samt andre af Kulturministeriets forskningsinstitutioner for at styrke forskningsindsatsen på museerne og institutionerne. Der udsendes desuden en nyhedsmail 'Nyt om Forskning' med bl.a. relevante ansøgningsfrister til forskningsmidler mv. to gange om året.

2. Større forskningsprojekter

Større projekter

Nationalmuseets forskere har i 2021 arbejdet på et stort antal projekter lige fra mindre individuelle undersøgelser til store projekter med mange interne eller eksterne samarbejdspartnere. Her præsenteres de væsentligste resultater fra 2021 for de af museets projekter, hvis samlede finansiering overstiger 2,5 millioner kroner, og som involverer flere nationale eller internationale samarbejdspartnere.

Førkristne Kultpladser

Projektansvarlig: Seniorforsker **Mads Dengsø Jessen**. *Finansiering:* Ca. 22,7 mio. kr. fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal. Projektet er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid. *Projektperiode:* 2010-2023.

Projektet tager udgangspunkt i en række af storgårde og bebyggelsescentre fra jernalder og vikingetid, som kan formodes at have fungeret som regionale centre for den førkristne religion – Tissø, Toftegård, Hoby og Gudme. De omfattende arkæologiske udgravninger og data fra disse pladser danner grundlag for undersøgelser af førkristne ritualer i det 1. årtusinde e.Kr.

Første bind af bogserien Pre-Christian Cult Sites som ligger hos Oxbow Books er sendt til opsætning og bliver tilgængelig medio 2022. Bogen fremlægger Nationalmuseets gravninger i Gudme på Sydøstfyn, og i bogen kan man læse Palle Ø. Sørensens udredning af de mange husgrundplaner fra jernalderen, samt få mere at vide om de mange flotte fund fra Gudme. Se mere på <https://www.oxbowbooks.com/oxbow/gudme.html>.

De mange små amuletter der findes på Tissø har været genstand for analyse og fortolkning af M.D. Jessen og M. Taube. De har analyseret den store hvæssesten fra Lejreskatten og indsat de mange amuletfund af hvæssesten i en ramme, hvor magthaverne bruger hvæssesten – rigtige og som amuletter – til at understrege deres herredømme og jernproduktion og -handel, måske i særdeles hed til våbenproduktion. Se Jessen, M. D. and M. Taube: "The Symbolic Use of Whetstones and Their Role in Displaying Authority over Metallurgical Processes and Trade". Viking, 84(1), 85-104.

Delprojektet ArkæoDrone som er hosted hos DTU/Space under Arne Døssing Andreassen har Tissø som en af hovedlokaliteterne. Droneflyvninger ved Tissø er under analyse og bliver her suppleret med geomagnetiske målinger med mere konventionelt udstyr. Resultaterne er under publicering og indgår i Tobias Bjergs phd.-afhandling.

<http://vikingekult.natmus.dk/>, <http://www.apmollerfond.de.dk/projekter/foerkristne-kultpladser.aspx>

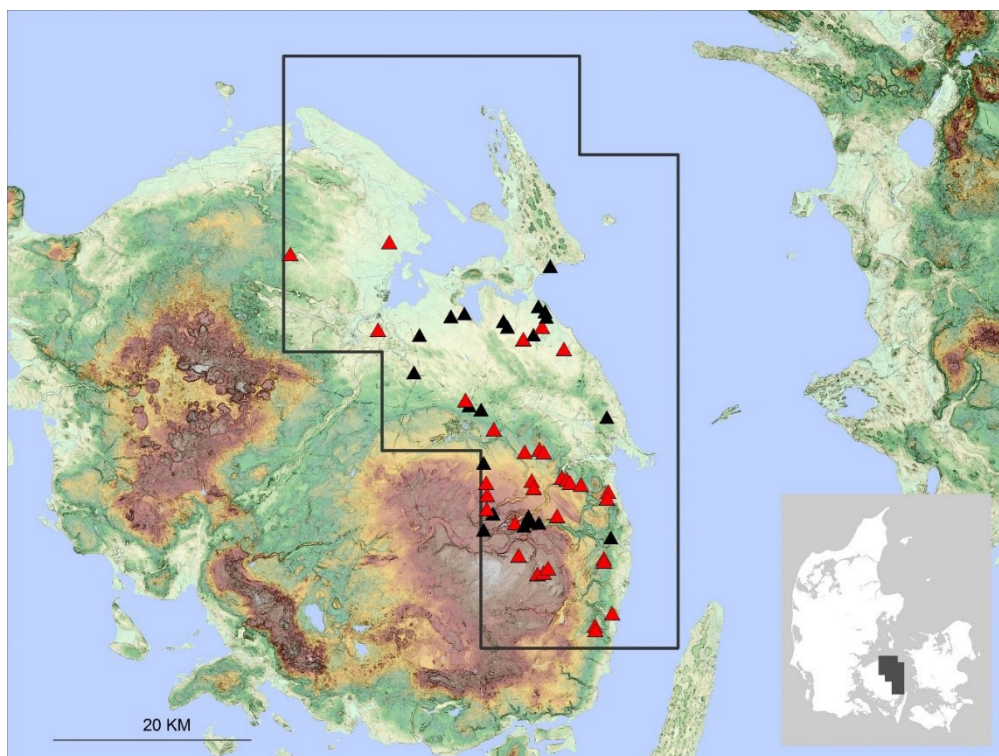

Dragtnål fra Gudme-gravningerne med 'horn' som kan dateres til overgangen fra ældre til yngre Romertid omkring 200 e.Kr. Foto: Cille Krause, Roskilde Museum.

Resilience and Breakpoints

Projektansvarlig: Seniorforsker **Mads Dengsø Jessen**. *Finansiering:* Ca. 4,7 mio. kr. fra Danmarks Frie Forskningsfond. Projektet er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid. *Projektperiode:* 2018-2023.

Projektet er rettet mod at foretage en nærmere analyse af hvorledes de sociale forhold, agerbruget og

Nordøstfyn er et af projektets forskningsområder og her har vi fundet flere nye lokaliteter med bevarede agersystemer. Grafik: Anders Pihl.

klimaet påvirker hinanden og skaber dynamik i jernalderens Danmark. De sociale forhold vil blive undersøgt ved at kigge på hvordan bopladserne ændrer struktur og hvilket landskab de placeres i, agerbruget vil blive beskrevet ved at kortlægge og analysere bevarede kornsorter, mens klimaet vil kortlægges ved at udtage enkelte vækstringe fra bevaret egetræ. De bevarede korn og deres isotopindhold af kulstof og kvælstof kan fortælle hvor meget vand og gødning planterne har fået, mens isotopindholdet af ilt og kulstof i vækstringene fra eg, kan beskrive træets adgang til vand og hvor mange solskinstimer, der har været. I hvert af de tre datasæt vil projektet kunne præcisere tidspunkter med større udsving eller tydelige ændringer, og ved at sammenligne tidspunktet for ændringerne, kan det beskrives, hvordan de tre elementer påvirker hinanden og udviklingen af jernalderens samfund.

Projektet har færdiggjort isotopanalyser ved Oxford University hvor de nu bliver analyseret sammen med NMs projektgruppe og databehandling pågår løbende. I forhold til de fossile marksystemer ved Tårup Lunde på Østfyn, er de indsamlede boreprøver fra de enkelte marklodder til totalgrundstofanalyser færdige og ligger ligeledes til fortolkning og publicering. Anden del af udtag, behandling og analyse af vækstringe fra bevaret egetræ er i gang, og resultaterne bliver behandlet og publiceret i samarbejde med C-14 laboratoriet ved Århus Universitet. Her ligger fokus på århundrederne omkring 200 e.Kr. hvor vi kan se udsving og ændringer i bebyggelsesmønstrene, og analyserne af vækstringene kan fortælle om der eventuelt ligger klimatiske påvirkninger bag disse udsving. I tillæg hertil er den omfattende registrering af bevarede agersystemer færdiggjort og under projektet er der sket mere end en fordobling af antallet af agersystemer i de fokusområder projektet har kigget på.

Velklædt i Vikingetiden

Projektansvarlig: Forskningsprofessor mso **Ulla Mannering**. *Finansiering:* Ca. 5,5 mio. kr. fra Velux Fondens Museumsprogram. Projektet er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid. *Projektperiode:* 2018-2023.

Velklædt i Vikingetiden er et samarbejdsprojekt mellem Nationalmuseet, Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid, Københavns Universitet, Center for Tekstilforskning og Sagnlandet Lejre.

Projektet har til formål at skabe nye og arkæologisk velfunderede rekonstruktioner af vikingetidens klædedragt. Det består af tre delprojekter, som genererer vigtig viden til hinanden gennem forskning og analyse, eksperimentelarkæologiske undersøgelser og rekonstruktioner samt formidling.

Delprojekt 1, Vikingetidens tekstilproduktion, sætter fokus på vikingetidens store variationer af tekstiler. Ved at kombinere analyser af originale tekstilfund med kontrollerede spinde- og væveeksperimenter, vil vi fremstille fem nye tekstilprøver i forskellige kvaliteter. Produktet bliver en "Tekstil Værktøjskasse", med tekstilprøver og redskaber, som kan anvendes i undervisning på universiteter og museer.

Delprojekt 2, Vikingetidens mands- og kvindedragt, har som mål at konstruere en mands- og kvindedragt baseret på to danske gravfund fra 900-årene: Mammen, nær Viborg og Hvilehøj, nær Randers. Nye tekstiltekniske og naturvidenskabelige analyser af fundene danner basis for at skabe rekonstruktioner, der kommer så tæt på de originale fund, som muligt. Produktionen af dragterne med vævning, farvning og syning vil foregå i Sagnlandet Lejre, og de rekonstruerede dragter kan indgå i Nationalmuseets fremtidige udstillinger.

Delprojekt 3, Vikingetidens dragtkatalog, bliver en indsamling af forskellige kilder til vikingetidens dragt og tekstiler. Både arkæologiske, ikonografiske og skriftlige kan anvendes til at visualisere mands-, kvinde-, og børnedragter med forskellig status. Målet er at skabe et dragtkatalog, som gennem det tilgængelige materiale viser udviklingen i dragten i den sidste del af jernalderen og ind i middelalderen. Kataloget vil gøre det lettere fremover at træffe de rigtige valg i en rekonstruktionsproces.

De rekonstruerede vikingedragter i Nationalmuseets udstilling. Foto: Charlotte Rimstad.

Finding Old Sikyon

Projektansvarlig: Projektseniorforsker **Silke Mùth-Frederiksen**. *Finansiering:* Ca. 6,6 mio. kr. fra Carlsbergfondet. Projektet er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid.

Projektperiode: 2015-2022.

Finding Old Sikyon er et samarbejdsprojekt mellem Nationalmuseet, Det Danske Institut i Athen, og Det Græske Kulturministerium. Projektets formål er at identificere det førhellenistiske Sikyons præcise beliggenhed, som befinder sig i den nordøstlige del af Peloponnes. Ved hjælp af moderne ikke-invasive arkæologiske metoder beskrives byens strukturelle elementer, fx havne, gader, huse etc. Efterfølgende foretages udgravninger på udvalgte steder ud fra de præliminære resultater. Sikyon

Konserverede vaser fra en deponering i et gravmonument fra senklassisk/tidlig hellenistisk tid i det gamle Sikyon. Foto: Zoe Spyrianti.

var berømt i oldtiden for sine kunstakademier for maleri og skulptur og havde også stor betydning for kunsthåndværk. Den sidste feltforskningskampagne fandt sted i 2019, derfor var projektets aktiviteter i 2020 dedikeret til arbejde med fund, deltagelse i konferencer, publicering af artikler og planlægning af projektets fremtid.

Den sidste feltforskningskampagne fandt sted i 2019, derfor var projektets aktiviteter i 2021 dedikeret til fundstudier, konservering af fund, publicering af artikler og arbejde med projektets afsluttende publikationer. Projektets fire ph.d.-studerende arbejdede videre på deres afhandlingerne, men pga. Covid-situationen blev de tydeligt forsinket. En af ph.d.-afhandlingerne kunne dog afleveres til Københavns Universitet og forsvaret i 2021.

<http://natmus.dk/historisk-viden/forskning/forskningsprojekter/finding-old-sikyon/> <http://www.carlsberg-fundet.dk/da/Forskningsaktiviteter/Forskningsprojekter/Semper-Ardens-forskningsprojekter/Silke-Muth-Frederiksen-Finding-Old-Sikyon>

Tanken bag tingene

Projektansvarlig: Museumsinspektør **Peter Pentz**. *Finansiering:* Ca. 5,5 mio. kr. fra KrogagerFonden. Projektet er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid. *Projektperiode:* 2020-2023.

Gennem de sidste par årtier har den internationale Vikingeforskning haft et stigende fokus på vikingemennesket, herunder ikke mindst dets tankeverden og forestillinger om tid og rum. Danmark har gennem en liberal tilgang til privat metaldetektering et enormt genstandsmateriale fra vikingetiden, ting, der er meget mere end bare "ting". Tingene er ikke bare tavse vidner - men de taler bare ikke til os, fordi vi ikke forstår deres sprog. Hovedformålet med projektet *Tanken bag tingene* er at udvide kendskabet til viden om Vikingens verdensbillede gennem disse omfattende og uudforskede fund og genstande, der er indkommet som detektorfund, og hermed yderligere kvalificere Nationalmuseets behandling af Danefæ.

Der er inden for forskningen i dag en voksende fornemmelse af, at man i vikingetiden opfattede menneske, natur, historie og genstande (materialitet) i en sammenhæng, der bl.a. kan beskrives gennem begrebet animisme. Vikingetidens mennesker synes at have opfattet deres omgivelser, herunder værktøj, smykker og andre genstande som besjælede, sådan at disse genstande - med figur- og maskefremstillinger, amuletter og dyrebilleder - ikke bare repræsenterede ånder og magter, men også i rette sammenhænge ligefrem betød, at sådanne var til stede. I den forbindelse skal projektet indkredse de mennesker fra vikingetiden, der gennem særlige teknikker kunne bruge denne ressource - tingenes magt - og forbinde den synlige verden med ånder og guder og andre ikke-synlige kræfter. Her spillede vølven, som i de skriftlige kilder associeres med udøvelsen af vikingetidens magi, seiðr, en vigtig rolle.

Vølven vil derfor indtage en særlig rolle i projektet og vølven er også hovedaktør i Nationalmuseets vikingeutstilling 2024.

Projektets kronologiske omdrejningspunkt er Vikingetid (c. 750-1100), men bl.a. gennem den interdisciplinære tilgang vil begreberne animisme og shamanisme også blive berørt på tværs i geografi og tid.

Projektet koordineres iøvrigt med andre igangværende vikingetidsinitiativer, både indenlandske og udenlandske. Projektarbejdet i 2021 har koncentreret sig om fortsatte studier af forskellige kategorier af genstande, herunder

Året har bl.a. budt på adskillige publikationer om vikingetidens mange miniaturevåben. Skjoldamulet fra sen vikingetid fundet ved Kirke Hyllinge, Sjælland.. Foto: Søren Greve, Nationalmuseet.

miniaturegenstande. Studierne has affødt flere artikler i fagarkæologiske tidsskrifter. En undersøgelse af genstande, der afspejler mødet mellem den skandinaviske overvejende orale kultur og den europæiske tidlige middelalderlige skriftkultur og dennes materielle udtryk, vil blive publiceret i 2022. En oversigt og analyse af de mange detektorfundne såkaldte valkyriefigurer er ligeledes blevet afsluttet—under medvirken af ekstern forfatter (Uppsala Universitet); denne artikel bliver også publiceret 2022. I efteråret blev Sophie Bønding, ph.d. i religionsvidenskab, tilknyttet projektet som postdoc i et etårigt forløb. Sammen med projektets øvrige deltagere indgår hun i redaktørteamet, der skal redigere projektets afsluttende publikation, der koncentrerer sig om Vølven i bredere forstand. Bogen vil udkomme på et internationalt forlag, med hvilket der er indgået aftale.

I forlængelse af åbningen af vikingeutstillingen "Togtet" påbegyndtes drøftelserne i slutningen af året om den efterfølgende udstilling "Vølven" (udstillingsåbning 2024).

Samarbejdet med eksterne partnere, Roskilde Museum og Randers Kulturhistoriske museum, omkring en række vikingetidsbegravelser pågår løbende. I løbet af året lempedes restriktionerne vedrørende Covid-19. Dette betød, at projektdeltagerne igen kunne tage del i internationale konferencer med diverse indlæg.

Middle Class Urbanism

Projektansvarlig: Forskningsprofessor **Morten Nielsen**. *Finansiering:* Ca. 6,2 mio. kr. fra Danmarks Frie Forskningsfond. Projektet er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid. *Projektperiode:* 2017-2021.

Formålet med dette tværfaglige forskningsprojekt med undertitlen *An interdisciplinary study of the physical reordering of urban sub-Saharan Africa* er at undersøge den stigende urbanisering af det syd-

Husbyggeri i udkanten af Maputo, Mozambique. Foto: Morten Nielsen

STØRRE FORSKNINGSPROJEKTER

lige Afrika med særligt fokus på forholdet mellem 'middelklasse-urbanisme' og fysisk byplanlægning. Maputo, hovedstaden i Mozambique, vil udgøre den empiriske ramme for forskningsprojektet og dets fire underprojekter, der integrerer faglige perspektiver fra antropologi, arkitektur, bystudier og historie. Disse faglige perspektiver indrammes af en analytisk tilgang,

der betragter 'middelklasse-urbanisme' som de socio-kulturelle praksisser og strategier, der opererer på tværs af adskillelsen mellem det lovlige og det ulovlige, det formelle og det uformelle, og som struktureres af ideer om en uforstyrret privatsfære og sikkerhed som værende afgørende faktorer for at kunne opnå et bedre liv i byen. Det er projektets hypotese at (1) 'middelklasse urbanisme' er en væsentlig drivkraft for de igangværende fysiske og materielle transformationsprocesser som byer i det sydlige Afrika i øjeblikket gennemgår og at (2) nye former for medborgerskab, som har byen snarere end nationalstaten som politisk fællesskab, opstår som resultat af disse urbaniseringsprocesser. Forskningsprojektet omfatter fire underprojekter: et antropologisk studie af udliciteret byplanlægning, et arkitektonisk studie af middelklasse-byggerier, et urbanitetsstudie af privatiserede beboelsesområder og et historisk studie af anlægningen af større nabolag i perioden omkring Mozambiques uafhængighed i 1975.

Projektets sidste fase har primært omhandlet formidling af videnskabelige resultater og indsigter. Ifølge den oprindelige projektplan skulle vi have afholdt en stor international konference om middelklassens betydning for byudvikling i det globale syd i efteråret 2020. På grund af Corona-pandemien blev denne formidlingsaktivitet udskudt til 2021, og det blev samtidig besluttet at konferencen skulle afholdes virtuelt over to dage. Trods de ærgelige begrænsninger afholdt vi konferencen 9-11 juni 2021. Med deltagelse af en række af verdens førende forskere indenfor middelklasse-studier og global byudvikling blev konferencen "Middle Class Urbanism: New Aesthetics of Difference and Detachment in Cities of the Global South" en optimal afslutning på projektet. De afsluttende måneder af projektperioden brugte vi på at redigere manuskript til redigeret antologi baseret på konferencen og færdiggøre en række artikler og bogkapitler, der vil udkomme i internationale tidsskrifter og antologier henover de kommende måneder.

Fleksible Fællesskaber

Projektansvarlig: Forskningsprofessor **Morten Nielsen**. *Finansiering:* Ca. 4,5 mio. kr. fra Landsbyggerfonden og Realdania. Projektet er forankret i Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid. *Projektperiode:* 2021-2024.

Med udgangspunkt i en tværfaglig undersøgelse af almene boligområder i Danmark vil forsknings- og formidlingsprojektet *Fleksible Fællesskaber* levere afgørende ny viden om rammerne for socialt bæredygtige blandede byer og gode boligmiljøer. Dermed vil projektet bidrage aktivt til at sikre en robust og varig by- og samfundsudvikling i Danmark. Det er i byerne og i byernes fællesskaber at en afgørende omstilling til social og miljømæssig bæredygtighed skal ske. Uligheden i vestlige storbyer er igennem de seneste mange år vokset og også danske byer er i dag mere delte end tidligere. Samtidig står verdens storbyer for mere end to tredjedele af den samlede klimabelastning. For at løse disse udfordringer kræves et ændret politisk og strategisk tilgang, der har øget fokus på forholdet mellem byernes lokale uformelle fællesskaber og de byggede miljøer, hvori disse skabes og udvikles. Formålet med dette forsknings- og formidlingsprojekt er derfor at undersøge lokale uformelle fællesskabers fleksibilitet og rummelighed stillet overfor nye udfordringer omkring social

Foto fra Afdeling 1 Esbjerg, Arbejdernes Boligforening.

Foto: Marie Louise Ryborg Kjeldsen

og miljømæssig bæredygtighed. I særlig grad vil projektet fokusere på forholdet mellem lokale fællesskaber i almene boligområder og de byggede miljøer, hvori de skabes og udvikles for derved at skabe en mere nuanceret debat om robust byudvikling, der knytter social praksis i lokale byggede miljøer sammen med bredere politiske og økonomiske dagsorden omkring bæredygtighed. Projektet *Fleksible Fællesskaber* afdækker dette samspil ved at integrere antropologi, arkitektur og historie i en nyskabende tværfaglig metode- og analyseramme. Derved bliver det muligt at foretage en sammenhængende og dynamisk undersøgelse, der har blik for både de historiske, nutidige og fremtidige aspekter af samspillet mellem uformelle fællesskaber og de byggede miljøer, hvori de opstår og får betydning.

Projektet startede op i september 2021. Allerede i løbet af de første måneder blev projektets primære casestudie-områder identificeret og det tværfaglige team gik i gang med at etablere de indledende kontakter til lokale interessenter og mulige samarbejdspartnere. Projektets metode tager udgangspunkt i et unikt tværfagligt samarbejde på tværs af antropologi, historie og arkitektur, hvor ambitionen er, at feltarbejder foretages i hold, hvorved der hele tiden indhentes tværfaglig data. De første måneder blev derfor brugt på at udvikle og konsolidere projektets tværfaglige metode og samtidig prøve den af i løbet af de første empiriske undersøgelser. Disse første metode-forsøg gav afgørende viden, der har yderligere fokuseret vores empiriske tilgang og tværfaglige analyseramme. Projektteamet har også i 2021 lavet en detaljeret projektplan for det kommende års forskningsaktiviteter, der indebærer udvikling af fysiske prototyper med lokale samarbejdspartnere i de forskellige områder, vi arbejder i. Vi arbejder videre ud fra denne plan i 2022

Jellingprojektet

Projektansvarlig: Seniorforsker **Anne Pedersen**. *Finansiering:* Ca. 29,9 mio. kr. fra Bikubenfonden. Projektet er forankret i Middelalder, Renæssance og Numismatik. *Projektperiode:* 2008-2023.

Jellingprojektet – et kongeligt monument i dansk og europæisk belysning er et forsknings- og formidlingsmæssigt samarbejde med forskere fra Aarhus Universitet, Københavns Universitet og VejleMu-

Jelling Kirke set fra Syd mellem Sydhøjen og Nordhøjen. Området omkring monumenterne er i dag ryddet for bygninger, en proces, der begyndte for godt 100 år siden med oprettelsen af Forskønnelsesforeningen for byen i 1913. Foto Anne Pedersen.

STØRRE FORSKNINGSPROJEKTER

seerne. Jellingprojektet tager afsæt i de enestående monumenter fra 900-årene i Jelling – et monumentkompleks, der markerer såvel overgangen fra hedenskab til kristendom som konsolideringen af den danske kongemagt i vikingetiden. Projektet sigter mod at udbygge den eksisterende viden om Jellingmonumenterne og det landskab, de en gang var en del af ved hjælp af arkæologiske, historiske og naturvidenskabelige undersøgelser og analyser. Jellingkomplekset låner træk fra kendte monumenter og samtidige bebyggelser andetsteds i Danmark. Bygherrerne har uden tvivl også hentet inspiration udefra. Projektet inddrager derfor synsvinkler og perspektiver fra det øvrige Norden og Europa med henblik på at nå ind til forudsætningerne for den udvikling, der kan følges i Danmark og nabolandene i 900-årene. Målet for undersøgelserne af Jelling Kirke er at etablere et nyt helhedsbillede af det ældste stenbyggeri i Jelling og med Jelling som afsæt bidrage til forståelsen af de ældste kirker i Danmark og udbygningen af det danske kirkelandskab. Projektet er støttet af Bikubenfonden og er forankret i Middelalder, Renæssance og Numismatik.

Aktiviteten i 2021 har koncentreret sig om publiceringen af de mange resultater fra projektets undersøgelser og udgravninger i Jelling samt i lokalområdet og i Østjylland. Omkring 20 forfattere bidrager til to monografier om hhv. monumenterne og landskabet og Jelling Kirke. Kapitlerne er under afsluttende tekst- og billedredaktion, og monografierne forventes at udkomme i 2023 som Publications from the National Museum (PNM), Jelling Series, vol. 20.4 og 5. Projektdeltagere har desuden bidraget med foredrag og selvstændige artikler, bl.a. en artikel om projektets forskningsprogram og mål, der udkommer i 2022.

Jellingprojektet har i 2021 fortsat sit samarbejde med VejleMuseerne vedrørende undersøgelser på fundstedet for en befæstet gård fra 700-/800-årene ved Erritsø ud til Lillebælt. Undersøgelserne ved Erritsø har bidraget med øget viden om denne markante lokalitet fra perioden forud for etableringen af monumentkomplekset i Jelling. Resultaterne fra Jellingprojektet vil også indgå i formidlingsinitiativer på Kongernes Jelling. <http://jelling.natmus.dk/>

Dansk Ekspeditionshistorie

Projektansvarlig: Forskningschef for NTVK **Christian Sune Pedersen**. *Finansiering:* Ca. 4,9 mio. kr. fra Augustinusfonden. Projektet er forankret i Nyere Tid og Verdens Kulturer. *Projektperiode:* 2017-2021. Projektet undersøger danske ekspeditioner over et langt tidsrum i et facetteret, komparativt (internationalt) perspektiv, der aflæser ekspeditionen som historisk fænomen i videnskabshistorisk, kulturhistorisk og kolonihistorisk belysning. Projektet skal munde ud i et trebinds bogværk, som i en videnskabelig men populært tilgængelig form skal bibringe ny viden om kendte ekspeditioner og bringe

Dansk Ekspeditions Historie i tre bind udgivet af GADs forlag

væsentlige, men hidtil upågtede eller glemte ekspeditioner frem i lyset.

Bogværket beskæftiger sig både med kultur- og naturvidenskabelige ekspeditioner. Ekspeditionernes primære opgave var og er at skabe ny viden ved enkeltpersoners eller grupperes vidensindsamling uden for Danmarks grænser inden for mangfoldige faggrene som geografi, botanik, zoologi, antropologi, arkæologi, geologi etc. Ekspeditionerne omfattede indsamling af for eksempel etnografika, arkæologiske genstande og præparater samt producerede tegninger, fotografier, film og lydoptagelser.

Projektet er et samarbejde mellem Nationalmuseet, Det Kongelige Danske Geografiske Selskab, Gads Forlag og en lang række forskere fra museet og fra andre institutioner.

26. november 2021 udkom værket i tre bind: Bind 1: I kongens og oplysningens tjeneste 1600-1850. Bind 2: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder 1850-1945. Bind 3: Kold krig, afkolonisering og nye horisonter 1945-2020.

Activating Arctic Heritage – Exploring UNESCO World Heritage in Greenland

Projektansvarlig: Forskningsprofessor **Bjarne Grønnow**. *Finansiering:* Ca. 27 mio. kr. fra Carlsbergfondet. Projektet er forankret i Nyere Tid og Verdens Kulturer. *Projektperiode:* 2019-2023.

Nationalmuseerne i Grønland og Danmark har forenet deres forskningsressourcer i projektet 'Activating Arctic Heritage'. Formålet er at øge den kultur- og miljø-historiske indsigt i de to grønlandske

Zoolog Anne Birgitte Gotfredsen, arkæolog Angutinnguaq Olsen og konserveringsforsker Nanna Bjerregaard Pedersen oven for et profil-snit gennem kulturlagene på Nipisat's østlige del. Profilgrøften er placeret lige foran nogle store fælleshuse, der blev bygget af inuit i ruinerne af 'Vaaningshuset' - et veritabelt fort med kanonbastion, der blev grundlagt af den danske flåde i 1729. Dette med henblik på den danske Kong Frederik d.4's overtagelse af hvalfangsten - og dermed den store profit - fra hollænderne. Dette tidlige koloniseringsforsøg gik over i historien som en eklatant fiasko, og fortet blev nedlagt allerede i 1731. Profilsnittet viser dels hollændernes afbrænding af fortet (et nederste trækulslag) og dels, at inuit efterfølgende bosatte sig på Nipisat og levede et rigt liv med hvalfangst og andre ressourcer (de mange knogler i midterste lag), indtil epidemier i slutningen af 1700-tallet slog mere end 80% af lokalbefolkningen ihjel. Nipisat blev forladt for aldrig mere igen at blive bosat. Foto: Bjarne Grønnow.

STØRRE FORSKNINGSPROJEKTER

kulturlandskaber, der for nyligt er klassificeret som UNESCO Verdenskulturarv: 'Aasivissuit – Nipisat' nær Sisimiut i Vestgrønland og 'Kujataa' i Sydgrønland. Førstnævnte område rummer fortidsminder, der vidner om 4.500 års udvikling af den grønlandske fanger- og fiskerkultur, mens Kujataa især er kendt for sine velbevarede spor efter nordboernes middelalderlige landbrugslandskab. Projektet, der kombinerer arkæologi og historie med naturvidenskabelige undersøgelser, skal berige de to UNESCO-områder med ny viden om kulturhistorien, menneskets levevilkår og samfundenes samspil med omgivelserne.

Projektets arkæologiske kortlægninger og udgravninger i UNESCO-områderne skal kaste nyt lys på udviklingen særligt gennem de sidste tusind år. Denne periode var præget af kulturmøder mellem inuit og udefrakommende og af klima-svingninger som Den Middelalderlige Varmeperiode og Den Lille Istid. 'Activating Arctic Heritage' forsker også i bevaring af fortidsminder. Den globale opvarmning og et indryk af turister i UNESCO-områderne påvirker de sårbare arktiske landskaber, og projektet vil bidrage med nye metoder til monitoring og beskyttelse af fortidsminderne i disse områder. Yderligere undersøges hvorledes en række naturvidenskabelige analysemetoder med minimale indgreb i de kulturlag, som endnu findes bevaret på bopladserne, kan give helt ny indsigt i datidens ressourceudnyttelse og skiftende livsvilkår.

Projektets modul, 'Dialoger', knytter forskningen i fortiden sammen med nutidens lokalsamfund. Her inddrages lokale museer og UNESCO-organisationer og interesserede borgere – ikke blot som informanter, men som samarbejdspartnere ('samskabelse'). Målet er sammen at udvikle områdernes kulturelle ressourcer og pege på veje til bæredygtig turisme i UNESCO-områderne.

I 2021 blev der, trods corona-restriktioner, gennemført det mest omfattende feltarbejde, som de to nationale museer nogensinde har arrangeret. Ni delprojekter (over 35 forskere og assistenter) var samtidigt i felten, og de arkæologiske og naturvidenskabelige undersøgelser resulterede i mange nye data af afgørende betydning for projektets forskere, hvis programmer blev brudt op pga. pandemien.

I det nordlige UNESCO-område undersøgtes Nipisat, Arajutsisut og Aasivissuit med henblik på belysning af de perioder, hvor kulturmøder fandt sted. Udgravningerne omfattede profilsnit gennem møddingslag, og nye kapitler af området kulturhistorie tegner sig. De dybeste lag er fra de tidligste inuit (slutningen af 1200-årene), men lagene gemmer nye vidnesbyrd særligt om livet i 16 – 1800-tallet - den periode, hvor møderne mellem inuit, hvalfangere og kolonister fandt sted. Samtidigt blev udtaget naturvidenskabelige prøver mhp. udnyttelsen af fangstdyrene, 'mikro-klimaet' (pollen og aDNA) og undersøgelser af bevaringsforhold i kulturlagene.

I det sydlige område fortsatte udgravningerne af kirkegården ved Igaliku /Garðar, hvor nyt skeletmateriale blev sikret mhp. nordboernes helbreds- og ernæringstilstand. Nye undersøgelser af nordboernes planteudnyttelse blev gennemført: forkullede makrofossiler blev ekstraheret fra norrøne kulturlag. Et hold foretog borer i et sø-bassin for at kaste lys over den lokale klimaudvikling i de seneste årtusind, mens et andet hold kortlagde vegetation og jordbundsforhold på de fredede fortidsminder for bedømme erosion. Endeligt kortlagde et forskerhold en række ukendte inuit-bopladser.

Projektets ønsker at forankre forskningsresultaterne lokalt. Det fandt udtryk i en måneds 'formidlingsrejse' til de to UNESCO-områder. Forskerne bidrog til 'Greenland Science Week', gav undervisning på gymnasierne og arrangerede 'mød forskerne' i forsamlingshusene.

Trods corona lykkedes det i foråret at gennemføre en international faglig konference ('Greenland-Denmark 1721 – 2021') sammen med Aalborg Universitet.

Entangled fluid cities: material politics of urban water, Copenhagen 1860-1975

Projektansvarlig: Seniorforsker **Mikkel Thelle**. *Finansiering:* Ca. 2,8 mio. kr. fra Danmarks Frie Forskningsfond. Projektet er forankret i Nyere Tid og Verdens Kulturer. *Projektperiode:* 2020-2023.

Arbejdere i tunnelen under inderhavnen fra Havnegade til Gammel Dok. Mariboers Samling, 1914 Københavns Museum

Projektet vil undersøge, hvordan der gennem det 20 århundrede er opbygget en kultur omkring vand, som blandt andet tager for givet at vi har brug for 2-300 liter vand i døgnet for at leve et normalt liv. Projektet foreslår, at denne kultur er opbygget gennem en række "vandregimer", og undersøger to sådanne regimer, der grundlæggende har skabt den moderne bys forhold til vand. De afgrænses til et "liberalt regime" og et "velfærdsregime", der dækker årtierne omkring 1900, henholdsvis omkring Anden Verdenskrig.

I undersøgelsen af disse regimer ser vi på samspillet mellem teknologier, herunder "mikroteknologier" på grænsen mellem hverdag og netværk (W.C, badekar, vaskemaskiner, svømmehaller); vi inddrager praksisser omkring vand i hjemmet og offentligt (badning, vask, vanding osv), og endelig de forestillinger og normer, som vand blev omdrejningspunkt for (renlighed, hygiejne, sundhed). Videre har projektet den hypotese, at vandkulturen gennem de forskellige hydroregimer påvirkede medborgerskab og social distinktion i byen, et forhold vi kalder materiel politik.

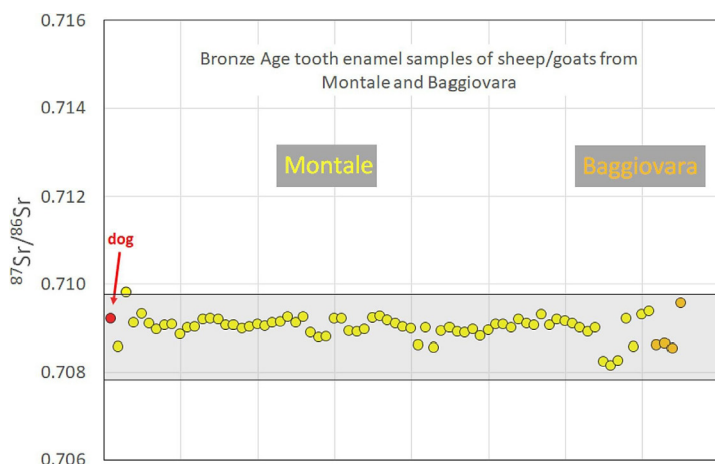
2021 har været præget af at arbejde med forskningslitteratur og udarbejdelse af artikler på grundlag af det første arkivarbejde. Dette blev stoppet en periode under corona, og projektet blev af samme grund forlænget, så Mikkel Høghøj, der er post doc på projektet, arbejder nu også på Fleksible Fællesskaber (se dette). Vi har forsøgt at tænke projektet videre ind i NM's bæredygtighedssatsning,

Bronze Age wool economy: production, trade, environment, husbandry and society

Projektansvarlig: Forskningsprofessor **Karin M. Frei**. *Finansiering:* Ca. 4,6 mio. kr. fra Riksbankens Jubileumsfond. Projektet er forankret i Miljøarkæologi og Materialeforskning. *Projektperiode:* 2016-2021.

Projektet, som er et samarbejde mellem Göteborg Universitet og Nationalmuseet, har til formål at belyse uldproduktionens økonomiske betydning i europæisk bronzealder med hovedvægt på at undersøge hvorvidt og i givet fald hvordan distributionen af uldtekstiler påvirkede dannelsen af overregionale netværk og handelsruter. Projektet har fokus på to nøglelokaliteter: Szazhalombatta på den ungarske højslette og Montale på Posletten i Norditalien. Der er tale om to veludgravede bopladser, hvor der er fremdraget et stort arkæologisk materiale relateret til uldproduktion. Fundene fra de to lokaliteter indikerer, at der her er tale om de første tegn på storskala tekstilproduktion i Europa. Projektet er tværfagligt, og har såvel en teoretisk som en analytisk tilgang, hvor sidstnævnte især er baseret på

STØRRE FORSKNINGSPROJEKTER

Strontiumisotop-diagram som viser resultaterne af analyserne af tandemalje fra bronzealder får/ged fra Montale (gul) og Baggiovara (orange) samt en hund (rød). Det grå rektangel afgrænser den strontium biotilgængelige baseline i området baseret på et multi-proxy prøvemateriale. (Baseret på fig. 4 i Sabatini et al., (2022); analyser og tolkning ved Karin M. Frei).

strontium isotopanalyzer af levn af får og geder.

I 2021 var projektet i sin slutfase og nu afsluttet. Resultaterne fra vores forskning i Norditalien er nu blevet publiceret i en peer review tidskriftsartikel i Journal of Archaeological Science: Reports (Sabatini et al., 2022). Vores undersøgelser, som også inkluderede opbygning af Norditaliens første multi-proxy Sr isotop baseline, peger på, at bronzealderens får hyredes lokalt i området omkring Montale. Dette nye viden er i overensstemmelse med det arkæologiske evidens fra bronzealderens uldproduktion om, at Montale (inkl. Baggiovara) var et område karakteriseret ved en specialiseret uldproduktion. <https://www.gu.se/en/research/bronze-age-wool-economy-production-trade-environment-husbandry-and-society-thesp>

Tales of Bronze Age People

Projektansvarlig: Forskningsprofessor **Karin M. Frei**. *Finansiering:* Ca. 5,6 mio. kr. fra Carlsbergfondet. Projektet er forankret i Miljøarkæologi og Materialeforskning. *Projektperiode:* 2018-2022.

Projektet er et "Semper Ardens" forskningsprojekt (2018-2022), som tager udgangspunkt i de forskningsspørgsmål, der er opstået i bl.a. "Tales of Bronze Age Women" og andre europæiske forskningsprojekter, og som tyder på, at mobiliteten i europæisk bronzealder har været mere udbredt og mere kompleks end hidtil antaget. Projektet "Tales of Bronze Age People" har derfor til formål, at give et dybere indblik i menneskers mobilitet i bronzealderen. Ud over Karin M. Frei, består projektet af en række andre forskere fra Nationalmuseet, Samantha Reiter, Flemming Kaul og Mathew Walsh, samt en række forskningspartner ved andre museer og universiteter både i ind- og udlandet.

Firehøje ved Hærvejen øst for Billund. Billedet er taget på feltarbejdet i forbindelse med projektets forskning angående opbygningen af en strontiumisotop baseline i Danmark. Foto: Karin M. Frei.

I projektet undersøges et større antal individer, som også omfatter mænd og børn fra forskellige typer af begravelser, og fra hele bronzealder-perioden. Det er også projektets mål, at afbalancere resultaterne fra projektet "Tales of Bronze Age Women" ved at integrere de arkæometriske resultater med den arkæologiske teoretiske diskurs. Dette skal ske via diverse workshops og møder med eksperter fra forskellige forskningsområder med henblik på at bedre at forstå mobilitet og dens indvirkning på dynamikken i bronzealderen.

Derudover, er der etableret samarbejder med forskellige lokale museer med henblik på, at undersøge nøgleindivider fra nyligt afsluttede og igangværende udgravninger.

I 2021 er der i projektet fokuseret på yderligere forskning inden for opbygning af strontiumisotop baseline i Danmark og Sydsverige, samt på strontiumisotopanalyser af brændte menneskeknogler (kremeringer) fra bronzealderen. Dette har resulteret i flere artikler i højt profilerede tidsskrifter, som Science of the Total Environment og PlosOne. Derudover, har projektet også været synligt uden for den akademiske verden. For eksempel blev Karin M. Frei interviewet af "The New York Times" og Samantha Reiter af "Science". I sidstnævnte interview blev blandt andet fremhævet forskningen vedrørende Ølby kvinden. I Danmark udkom i 2021 et nye historiemagasin ÆRA (RÆSON Medier), hvor Karin M. Frei bidrog med en artikel i premierenummeret. https://www.e-a-a.org/EAA2019/Programme_tabs/Keynotes.aspx?WebsiteKey=92bb0c7f-79c0-4998-9804-b5db83f9a8b9

Towards a New European Prehistory (The Rise II)

Projektansvarlig: Forskningsprofessor **Karin M. Frei**. *Finansiering:* Ca. 5,1 mio. kr. fra Riksbankens Jubileumsfond. Projektet er forankret i Miljøarkæologi og Materialeforskning. *Projektperiode:* 2017-2022.

Projektet er et stort seksårigt forskningsprojekt, der gennemføres i et samarbejde mellem Göteborg Universitet, Center for GeoGenetik ved Københavns Universitet og Nationalmuseet. Nationalmuseets del ledes af forskningsprofessor Karin M. Frei, der har det overordnede ansvar for isotopanalyser (Sr).

Multi-proxy prøver af jord, planter og vand fra Skåne udtaget i forbindelse med feltarbejdet relateret til projektets opbygning af en strontiumisotop baseline for Skåne, Sverige. Foto: Pernille Ladegaard-Pedersen.

STØRRE FORSKNINGSPROJEKTER

Projektet er tværfagligt, og tager udgangspunkt i den videnskabelige revolution der sker i øjeblikket for så vidt angår studier af mobilitet ved inddragelse af analyser af fossilt DNA og af isotopanalyser. De nye forskningsresultater har afsløret et meget mere dynamisk billede af den europæiske forhistorie end tidligere antaget. Der er nu bl.a. evidens for en større migration omkring tidspunktet for landbrugets indførelse, ca. 4000 f.Kr. og igen omkring 3000 f.Kr.

Projektets overordnede mål er at belyse stenalder og bronzealder migrationer i Europa baseret på en kombination af data fra DNA, isotopanalyser, historisk lingvistik og arkæologi. Den geografiske hovedvægt er Middelhavsområdet og Skandinavien.

I 2021 har Nationalmuseets forskere publiceret flere nøgleartikler baseret på resultater fra projektet, blandt andet det første Sr-isotop baseline kort over Grækenland (Frank et al. 2021a og b) og det første multi-proxy Sr-isotop baseline kort over Skåne (Ladegaard-Pedersen et al., 2021). Sidstnævnte inkluderer strontiumisotop analyser af human materiale fra bronzealderen (Simris). Resultaterne peger på, at de undersøgte individer var lokale, til trods for, at den arkæologiske kontekst snarere tyder på en ikke lokal oprindelse.

COREX – From correlations to explanations

Projektansvarlig: Forskningsprofessor **Karin M. Frei**. *Finansiering:* Ca. 3,4 mio. kr. fra European Research Council Synergy Grant. Projektet er forankret i Miljøarkæologi og Materialeforskning. *Projektperiode:* 2021-2027.

COREX er ERCs mest ambitiøse og største bevillingstype, der støtter en lille gruppe af forskere og deres forskningsgrupper, således at de kan bringe deres viden og ressourcer sammen og derigennem opnå en synergi grupperne imellem, der går ud over, hvad de hver især ville have kunnet opnå. COREXs ledelse består af PI Professor Kristian Kristiansen, Göteborg Universitet, Sverige og co-PIs Professor Kurt Kjær, Københavns Universitet og Professor Mark Thomas, University College London og beneficiary partners Professor Raph Fyfe, Plymouth University og Professor Karin M. Frei, Nationalmuseet. COREX løber over seks år fra 2021 til 2027. Projektets overordnede formål er, at identificere og undersøge de centrale processer, der formede Europas genetiske og kulturelle diversitet nord for Middelhavet i

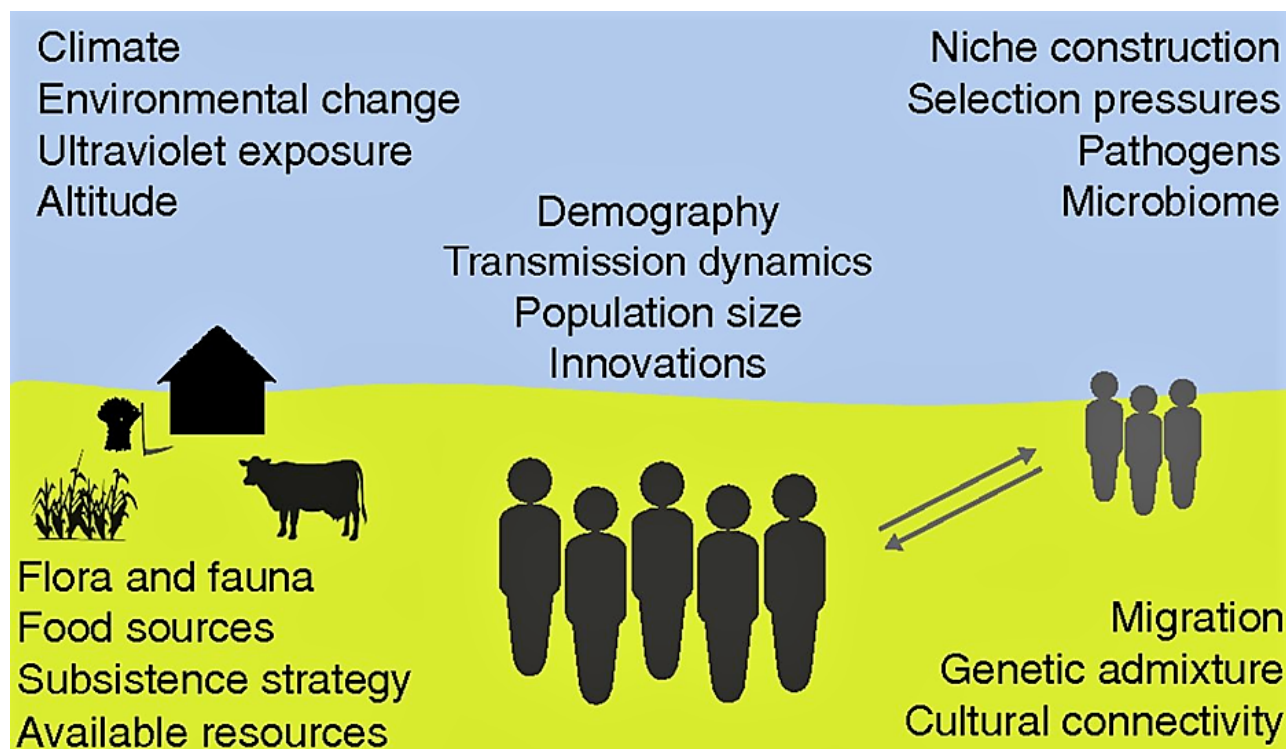

Diagram der illustrerer synergien mellem de forskellige forskningsfelter som indgår i projektet, med henblik på at identificere forskellige typer af samfundsmæssige forandringer og årsagerne til disse.

tiden fra bondestenalderens begyndelse til afslutningen af bronzealderen. Med fokus på tværfaglighed og synergi mellem forskellige forskningsfelter skal der i projektet identificeres forskellige typer af samfundsmæssige forandringer og årsagerne til disse. De samfundsmæssige forandringer skal blandt andet ses i forhold til ændringer i mobilitet, klima, demografi og subsistensøkonomi, samt mulige sygdomme og nye typer af kost.

På grund af Covid-19 pandemien er projektets start blevet lidt forsinket; projektdeltagernes første fysiske møde fandt sted i efteråret 2021, hvor det oprindeligt var planlagt til foråret 2021. Nationalmuseets forskergruppe står i spidsen for etableringen af den første europæiske strontiumisotopdatabase over forhistorisk humant materiale fra bondestenalder og bronzealder. Projektforsker Samantha Reiter er ansat til at deltage i dette arbejde. I 2021 har Nationalmuseets forskere især fokuseret på, at udvælge de forskellige parametre som databasen skal indeholde. Derudover, er der i COREX som helhed arbejdet med at skrive stillingsopslag til de forskellige ph.d.-projekter, som skal starte i 2022.

Nye og innovative rensningssystemer til danske kalkmalerier (CleanLime)

Projektansvarlig: Seniorforsker **Isabelle Brajer**/forskningschef for M&M, **Peter Rasmussen**. *Finansiering:* Ca. 4,5 mio. kr. fra Augustinusfonden og Kulturministeriets Forskningspulje. Projektet er forankret i Miljøarkæologi og Materialeforskning. *Projektperiode:* 2017-2022.

Hovedparten af bevaringsarbejdet med middelalderlige kalkmalerier i danske kirker består i genrestaurering af udsmykninger, som allerede er blevet istandsat én eller to gange tidligere inden for de sidste 100 år. Et af de største og mest presserende problemer, som nutidens konservatorer støder på er fjernelse af indlejret snavs. De første rensninger i første halvdel af 1900-tallet blev hovedsageligt udført med vand og svamp. I denne proces blev en stor mængde snavs vand ført ud over overfladen, og da kalkmalerierne er malet på et porøst underlag (hvidtekalk og kalkpuds), blev det snavsede vand suget ind i væggenes porer. I forskningsprojektet skal nye muligheder inden for kalkmalerirensning afprøves og testes ved brug af kompresser. Projektet består af to ph.d.-projekter, hvor det ene vil have fokus på hydrogeler og det andet på ler. Hertil kommer et delprojekt, som vil have fokus på polyakryler. Sammenligneligheden metoderne i mellem vil blive sikret gennem brug af de samme testobjekter (tilsodede fliser) i de indledende laboratorieforsøg, og metodernes effektivitet vil desuden blive afprøvet in situ med rensningsforsøg på tilsnavsede kalkmalerier.

I 2021 har projektet ligget stille bl.a. på grund af orlov til flere af deltagerne, Da Isabelle Brajer gik på pension er ansvaret for projektet overtaget til forskningschef for miljøarkæologi og materialeforskning, Peter Rasmussen.

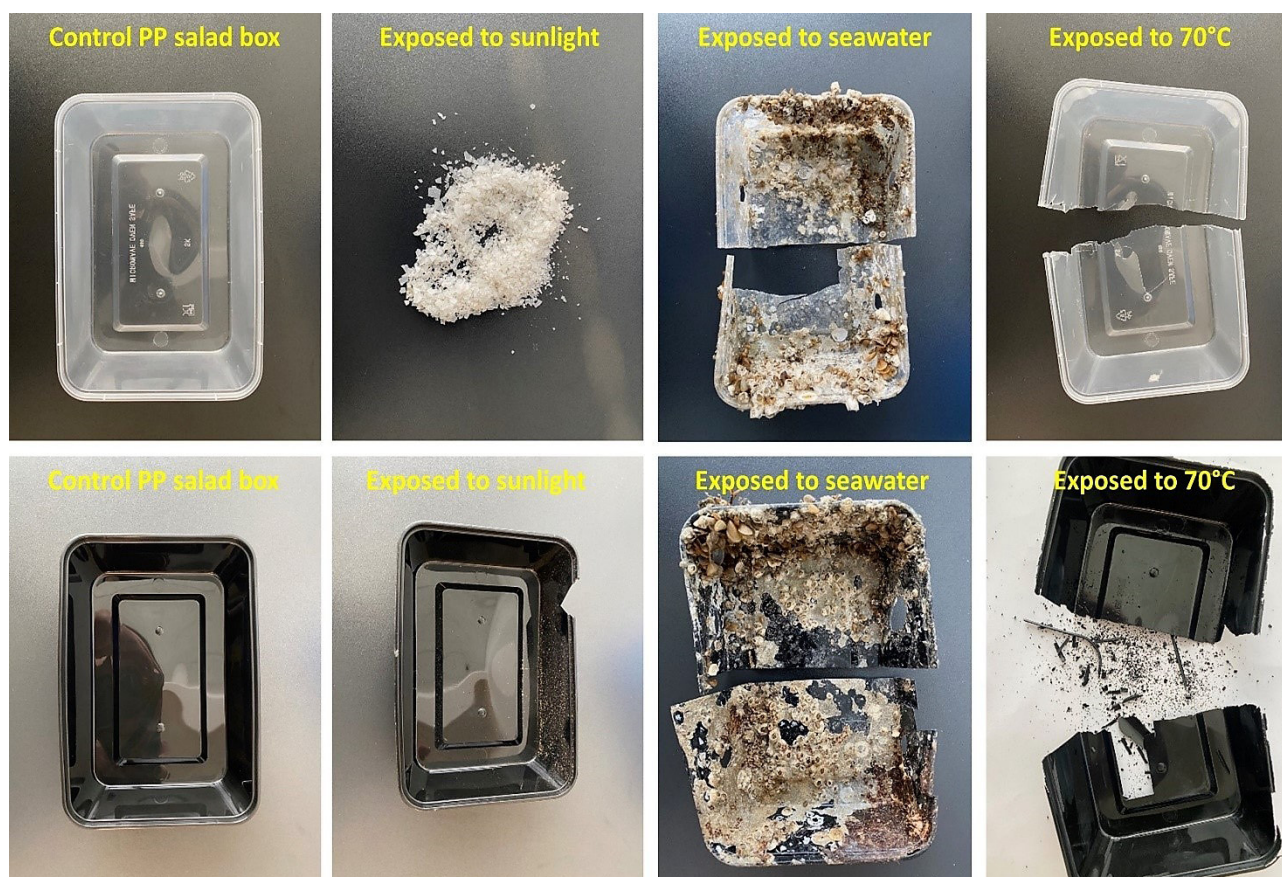
MarinePlastics

Projektansvarlig: Forskningsprofessor mso **Yvonne Shashoua**. *Finansiering:* Ca. 3,1 mio. kr. fra Velux Fonden. Projektet er forankret i Miljøarkæologi og Materialeforskning. *Projektperiode:* 2019-2023.

MarinePlastic is an interdisciplinary center for cutting-edge research into marine plastic pollution, uniting Danish researchers across institutions (Aalborg University, Aarhus University, Danish Technical University, Roskilde University and National Museum of Denmark) and expertise. Marine plastic pollution is one of the fastest growing environmental problems of our time. Between 60 and 80% of today's global marine litter is comprised of plastic and 300 million tons are released annually into the marine environment. This has resulted in the development of an array of policies and strategies addressing the growing pollution issues. However, these societal initiatives have been initiated while the scientific research within key topics is still in its infancy.

MarinePlastic's purpose is to develop a scientifically-based understanding of the types, sources, occurrence, fate and environmental consequences of marine pollution caused by all sizes of plastic materials ranging from macroplastics (pieces larger than 5mm) to nanoplastics (particles and fibres smaller

STØRRE FORSKNINGSPROJEKTER

Samples of disposable salad boxes are being exposed to various environments to investigate their degradation processes. Transparent boxes degrade faster than black. Photo: Asal Peydaei

than 1mm). The knowledge generated by MarinePlastic will be used to develop societal solutions to plastic pollution and interact with policymakers. The National Museum of Denmark is responsible for Work Package 4 in which the specific environmental factors and the combinations most likely to accelerate and slow the degradation of plastics are identified. The National Museum is also active in Work Package 3 that aims to qualify and quantify the sources, magnitude and distribution of plastic pollution in Danish waters.

Focus during 2021 was influenced by the implementation in July of EU's Directive on single-use plastics that restricts availability of selected packaging, food and drink containers and cutlery and also by the EU's long term goal of a proactive shift from virgin fossil feedstocks to biomass. In 2019, fossil-based plastics identified in surveys of plastic litter had been exposed to accelerated thermal ageing, Danish weather in Kongens Lyngby, underwater and in sediment in Lynæs Harbour. In July 2021 bioplastic-, biodegradable- and recycled plastic-equivalents to the fossil materials were added to all of those environments. The causes and rates of fragmentation to microplastics of both fossil and new-generation plastics were studied and compared using microscopy, FTIR, GC-MS and hardness tests. Oxygen and ultraviolet radiation were found to be the primary drivers of fragmentation, followed by physical abrasion from wind, waves and sediment particles. White and transparent plastics fragmented faster than their black equivalents exposed to identical environments. Single use plastics comprising polyethylene, polystyrene and rubber degraded significantly faster than polypropylene, polyester and nylon, some fragmenting to microplastics after only 24 months in Danish weather.

In September 2021, the processes that are the most significant for dispersal and deposition of plastic fragments in the marine environment was studied by exposing a selection of single use plastics in 12 tanks in the mesocosm facility in Umeå, Sweden for 5 weeks as part of the 'MANTLE' project funded by EU Aquacosc Transnational Access. Initial examination of the exposed plastics results suggests that the role of metals in the chemical degradation of polyethylene and bioplastics may be a new and

important new driver of fragmentation.

Ordinary Lives in Extraordinary Times

Projektansvarlig: Seniorforsker **Mette Marie Hald**. *Finansiering:* Ca. 6,2 mio. kr. fra Danmarks Frie Forskningsfond Projektet er forankret i Miljøarkæologi og Materialeforskning. *Projektperiode:* 2021-2024.

I projektet, med undertitlen *A New View of the Earliest Urban Societies in Bronze Age Syria*, undersøges dagliglivet i oldtidsbyen Hama i Syrien. Hama blev udgravet af danske arkæologer i 1930'erne, og Nationalmuseet huser en enestående samling af genstande fra udgravningerne, heriblandt lerkar, redskaber, værkstedsaffald, planterester, dyrekogler og legetøj. Byen var beboet i tusinder af år; i projektet stiller vi skarpt på Hama i bronzealderen (tredje årtusinde f.v.t.), hvor vi undersøger, hvordan livet udfoldede sig i Syriens tidlige bysamfund. Vi fokuserer bl.a. på handlen med keramik (og lerkarrenes indhold) mellem Hama og andre byer i det vestlige Syrien, ud fra keramiske og kemiske analyser af lerkarrene, og på fødevarerressourcerne i byen, ud fra analyser af planterester og dyrekogler samt fedtsyrerester i kar brugt til madlavning og opbevaring. Et helt almindeligt boligkvarter er blevet udgravet, og giver os mulighed for at undersøge, hvordan indbyggerne i Hama arbejdede og indrettede sig.

Projektet startede 1. september 2021, og de indledende undersøgelser fokuserer på børn og unges rolle i bronzealderens samfund. Det drejer sig bl.a. om arbejdet med identificere "ejerne" (børn, unge, kvinder og mænd) af de fingeraftryk, vi finder på lerkarrene i byen, og hvad de fortæller os om praksis og traditioner i forbindelse med keramikproduktionen i Hama og omegn - ikke mindst inddragelsen af børn og unge i den omfattende produktion. Fund af baby-rangler i samlingen ændrer vores syn, dels på børns rolle i bronzealderens samfund, og synlighed i det arkæologiske materiale, dels på tolkningen af dette specifikke genstandsmateriale, som ikke tidligere har været identificeret korrekt. Prøver fra lerkar er blevet udtaget til kemiske analyser for at belyse, hvor i Syrien de er blevet fabrikeret. Samtidigt er analyser af dyrekoglerne gået i gang, og de vil givetvis kunne tegne et interessant billede af udnyttelsen af de animalske ressourcer i byen.

Fund af baby-rangler i Hama-samlingen betyder en ændring af vores syn, dels på børns rolle i bronzealderens samfund, dels på tolkningen af denne genstandstype. Foto/tegning: Georges Mouamar.

3. Enhederne og deres projekter

Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid

Forskningsområder

Enheden har forskning inden for forhistorisk (F), klassisk (K) og nærorientalsk (N) arkæologi samt ægyptologi (Æ) og antikkeception. Inden for den forhistoriske arkæologi arbejdes der primært med Danmarks forhistorie fra de ældste tider til 1050. Det sker på baggrund af hele Europas forhistorie, således at kulturfænomener udforskes på europæisk baggrund, og der samarbejdes i stadig højere grad internationalt. Særlige temaer i disse år udgør forskning i forhistoriske tekstiler samt projektet 'Førkristne Kultpladser'.

Forskningen inden for klassisk og nærorientalsk arkæologi samt ægyptologi omfatter Middelhavskulturernes udvikling fra de tidligste tider til slutningen af Senantikken, ca. 700 e.Kr. koncentreret om Grækenland inklusive områderne øst og vest for Grækenland – i øst med særligt fokus på Cypern og i vest på det syditaliske område. Et hovedtema er forskning i keramikproduktion og -handel i middelhavsområdet. Medarbejdere søger til stadighed at udnytte antiksamlingens store potentiale for udforskningen af antikkens kulturhistorie og kunst.

Målet er dels at øge vor viden om de pågældende civilisationer, dels at øge bevidstheden om betydningen af arven fra antikken for dagens Danmark.

Endelig er forskningschef Lasse Sørensen ansvarlig for strategiske forskningscenterdannelser (C).

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Forskningschef Lasse Sørensen, ph.d.

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Sofie Laurine Albris, postdoc, ph.d. (F)
 Niels Bargfeldt, projektseniorforsker, ph.d. (K)
 Sophie Bønding, postdoc, ph.d. (F)
 Eva Katarina Ericsson, videnskabelig Assistent
 Leszek Gardela, postdoc, ph.d. (F)
 Anne Haslund Hansen, seniorforsker, ph.d. (Æ)
 Sanne Hoffmann, postdoc, ph.d. (K)
 Sandie Holst, ph.d.-stipendiat (F)
 Mikkel Høghøj, postdoc, ph.d. (C)
 Mads Dengsø Jessen, seniorforsker, ph.d. (C)
 Flemming Kaul, seniorforsker, dr.phil. (F)
 John Lund, seniorforsker, dr.phil. (K)
 Mette My Madsen, postdoc, ph.d. (C)
 Ulla Mannering, forskningsprof. MSO, ph.d. (F)
 Silke Müth-Frederiksen, projektseniorforsker, ph.d. (K)
 Morten Nielsen, forskningsprof, ph.d. (C)
 Peter Vang Petersen, seniorrådgiver (F)
 Bente Philippsen, projektforsker, ph.d. (F)
 Anders Pihl, videnskabelig assistent (F)
 Charlotte Rimstad, postdoc, ph.d. (F)
 Nadia Maria Kristensen, postdoc, ph.d. (K)

Uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Morten Axboe, emeritus, dr.phil. (F)
 Mads Lou Bendtsen, AC-medarbejder (F)
 Ana Maria Berechet, AC-medarbejder (C)
 Adam Cordes, AC-medarbejder (F)
 Tom Christensen, AC-medarbejder (F)
 Ida Demant, akademisk medarbejder (F)
 Sol Hallset, tegner (F)
 Malgorzata Hansen, tegner (F)
 Mikkel Heller Jensen, AC-medarbejder (C)
 Susanne Klingenberg, museumsinspektør (F)
 Stephen Lumsden, akad. medarbejder, ph.d. (N)
 Julie Nielsen, AC-medarbejder (F)
 Poul Otto Nielsen, museumsinspektør (F)
 Freerk Oldenburger, AC-medarbejder (F)
 Bodil Bundgaard Rasmussen, emerita (K)
 Frank Ruzskai, tegner (F)
 Jeanette Varberg, museumsinspektør (F)
 Adam Veng, AC-medarbejder (C)

Nye projekter

Fleksible Fællesskaber. Bæredygtige sociale by-modeller i almene boligområder. Fortid, Nutid og Fremtid

Ansvarlig: Forskningsprofessor **Morten Nielsen**

Beskrivelse: Med udgangspunkt i en tværfaglig undersøgelse af almene boligområder i Danmark vil forsknings- og formidlingsprojektet *Fleksible Fællesskaber* levere afgørende ny viden om rammerne for socialt bæredygtige blandede byer og gode boligmiljøer. Dermed vil projektet bidrage aktivt til at sikre en robust og varig by- og samfundsudvikling i Danmark. Formålet med dette forsknings- og formidlingsprojekt er at undersøge lokale uformelle fællesskabers fleksibilitet og rummelighed stillet overfor nye udfordringer omkring social og miljømæssig bæredygtighed. I særlig grad vil projektet fokusere på forholdet mellem lokale fællesskaber i almene boligområder og de byggede miljøer, hvori de skabes og udvikles for derved at skabe en mere nuanceret debat om robust byudvikling, der knytter social praksis i lokale byggede miljøer sammen med bredere politiske og økonomiske dagsorden omkring bæredygtighed

Varighed: 01.08.2021-31.07.2024

Finansiering: kr. 3.000.000 fra Realdania og 1.500.000 kr. fra BL – Danmarks Almene Boliger

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Arkitektskole

Gudernes Landskab – Bornholms sakrale topografi i det første årtusinde e.Kr.

Ansvarlig: Postdoc **Sofie Laurine Albris**

Beskrivelse: Projektets målsætning er at udnytte Bornholms veldokumenterede og unikke tværfaglige kildemateriale til at forny forståelsen af det sakrale landskab i Sydsandinavien i perioden 100 f.Kr. - 900 e.Kr. Gennem detailstudier af relationer mellem facetter i det førkristne landskab vil projektet af-dække samspil mellem sakral topografi, levet religion og religiøse netværk. Videre udforsker projektet disse samspils rolle i periodens samfundsudvikling på både lokalt og overregionalt niveau. Konkret gøres dette gennem en tværfaglig analyse af stednavne, arkæologi og landskab på Bornholm, som perspektiveres gennem komparative diskussioner af andre sakrale miljøer i Skandinavien.

Varighed: 01.09.2021-31.12.2023

Finansiering: 1.596.767 kr. Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: Bornholms Museum m.fl.

Feltarbejde af lokaliteten Kampos – det første jadeitite-brud fra den Ægæiske forhistorie

Ansvarlig: Forskningschef Lasse Sørensen

Beskrivelse: Projektet har til formål at foretage feltarbejde på lokaliteten Kampos og nærliggende pladser, som har potentiale til at tilvejebringe ny viden om udnyttelsen og udvekslingen af jadeitite økser og

etableringen af hidtil ukendte netværk i den græske bondestenalder og bronzealder. Jadeititen er et af de mest sjældne mineraler i verden og noget af det hårdeste og sejeste råmateriale, man kunne tilvejebringe i forhistorien, hvilket gør det til et skattet øksemateriale i den ægæiske oldtid. Kambosområdet indeholder både en unik geologi med større jadeitite aflejringer samt helt nye og hidtil ukendte arkæologiske fund, der viser, at jadeite-kilderne er blevet udnyttet af forhistoriske mennesker allerede fra begyndelsen af det syvende årtusinde f.Kr. Udnyttelsen af jadeitite-kilderne ved Syros er derfor de ældste i verden.

Varighed: 01.09.2021-31.12.2024

Finansiering: 348.177 kr. Generalkonsul Gösta Embons Fond

Eksterne samarbejdspartnere: Det Danske Institut i Athen, Kyklade Eforatet, Hule Eforatet, Universitet i Athen, Det Arkæologiske Museum på Syros m.fl.

Igangværende projekter

Titel Tanken bag tingene

Ansvarlig: Museumsinspektør **Peter Pentz**

Beskrivelse: Hovedformålet med projektet *Tanken bag tingene* er at udvide kendskabet til viden om Vikingens verdensbillede gennem de omfattende og udforskede fund og genstande, der er indkommet som detektorfund, og hermed yderligere kvalificere Nationalmuseets behandling af Danefæ.

Projektets kronologiske omdrejningspunkt er Vikingetid (c. 750-1100), men bl.a. gennem den interdisciplinære tilgang vil begreberne animisme og shamanisme også blive berørt på tværs i geografi og tid.

Projektet koordineres iøvrigt med andre igangværende vikingetidsinitiativer, både indenlandske og udenlandske

Varighed: 01.04.2020-31.03.2023

Finansiering: 5.000.000 kr. KrogagerFonden

Eksterne samarbejdspartnere: Museum Sydøstdanmark, Roskilde Museum, Museum Østjylland, Bergen Museum, Kulturhistorisk Museum, Oslo m.fl.

Græske helligdomme

Ansvarlig: Postdoc **Sanne Hoffmann**

Beskrivelse: Projektets formål er at skabe ny viden om, hvordan de antikke græske helligdomme agerede som kommunikative rum for religiøse og verdslige budskaber i kraft af deres rolle som centrale mødesteder i samfundet. Midlet hertil er dels et studie af de budskaber, der blev indlejret i det hellige rum i form af votivgaver, monumentale dedikationer og indskrifter, dels af de fysiske rammer, udtrykt gennem arkitekturens udformning. Ved at identificere de ikonografiske, verbale, og strukturelle kommunikationsformer kan de direkte og indirekte budskaber, der blev formidlet i helligdommene, afkodes og

analyseres.

Varighed: 01.01.2020-31.12.2022

Finansiering: 772.339 kr. Kulturministeriets Forskningspulje (KFU)

Eksterne samarbejdspartnere: British Museum m.fl.

ArkæoDrone

Ansvarlig: Seniorforsker **Mads Dengsø Jessen**

Beskrivelse: I ArkæoDrone projektet ønsker vi, at udvikle og demonstrere en droneplatform til avancerede geofysiske opmålinger specifikt til arkæologisk kortlægning i Danmark, inklusiv i svært tilgængelige områder såsom moser, søer og lavtvandede kyster. Målet med ArkæoDrone er, at systematisk og non-destruktiv arkæologisk kortlægning vha geofysiske metoder i fremtiden foretages hurtigere, billigere og mere fyldstgørende end ved eksisterende traditionelle metoder. Vi ønsker at opbygge en teknologi og viden på tværs af DTU og de danske museer således, at geofysisk kortlægning fra droner bliver standard ved arkæologiske forundersøgelser med henblik på at sikre og få et kvalificeret og sammenligneligt overblik over den arkæologiske kulturarv. Med projektet forventer vi, at DTU og den danske museumforskning kommer helt med i front i Norden og i Europa inden for anvendelsen af avancerede og effektive droneteknologiske platforme til løsning af f.eks kulturhistoriske samfundsbehov.

Varighed: 01.01.2020-31.12.2022

Finansiering: 748.247 kr. A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal

Eksterne samarbejdspartnere: DTU-space, Danmarks Tekniske Universitet, Skanderborg Museum, Vikingeskibsmuseet i Roskilde

I gudindens bolig – formidlende rekonstruktion af Athena Lindia helligdommen

Ansvarlig: Postdoc **Sanne Hoffmann** & Postdoc **Niels Bargfeldt**

Beskrivelse: Gudindens Bolig har til formål at styrke formidlingen af den største samlede fundgruppe i Antiksamlingens udstilling, nemlig genstandene fra de danske udgravninger af Athana Lindia-helligdommen på Rhodos, der fandt sted mellem 1902 og 1914. Antikforskere, både i Danmark og internationalt, betragter dele af dette fundkompleks – særligt Den Lindiske Tempelkrønike – som blandt de absolut vigtigste oldtidsfund i danske udstillingsammenhænge. Ved hjælp af nye virtuelle fortællemetoder rekonstrueres de antikke fund i et moderne visuelt sprog, og genstandenes fulde historie og budskab kommer til deres ret. Computeranimerede videosekvenser, 3D-modeller af samlingens genstande tilgængelige online og 3D-rekonstruktioner af den oprindelige lokalitet muliggør dette.

Varighed: 01.01.2020-31.12.2022

Finansiering: 251.922 kr. Generalkonsul Gösta Embons Fond

Eksterne samarbejdspartnere: Rhodos arkæologiske Museum m.fl.

Førkristne Kultpladser

Ansvarlig: Seniorforsker

Mads Dengsø Jessen.

Beskrivelse: Førkristne kultpladser - forskningsprojekt om jernalderens og vikingetidens hedenske religion. Projektet tager udgangspunkt i en række af storgårde og bebyggelsescentre, som kan formodes at have fungeret som regionale centre for den førkristne religion – Tissø, Toftegård, Hoby og Gudme. Se også *Større projekter*.

Varighed: 2010-2023.

Finansiering: A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal.

2010-2015: 11.200.000 kr.;

2015-2018: 9.500.000 kr.

2017-2019: 2.000.000 kr.

Eksterne samarbejdspartnere: Museum Vestsjælland; Museum Sydøstdanmark; Museum Lolland-Falster; Odense Bys Museer; Svendborg Museum.

Velklædt i Vikingetiden

Ansvarlig: Forskningsprofessor MSO **Ulla Mannering**

Beskrivelse: Velklædt i Vikingetiden er et samarbejdsprojekt mellem Nationalmuseet, Danmarks og Middelhavsländenes Oldtid, Københavns Universitet, Center for Tekstilmforskning og Sagnlandet Lejre, og er finansieret af VELUX FONDEN. Projektet har til formål at skabe nye og arkæologisk velfunderede rekonstruktioner af vikingetidens klædedragt. Det består af tre delprojekter, som genererer vigtig viden til hinanden gennem forskning og analyse, eksperimentelarkæologiske undersøgelser og rekonstruktioner samt formidling. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.09.2018-31.08.2023

Finansiering: 2018-2020: 5.530.726 kr. Velux Fonden

Eksterne samarbejdspartnere: Center for Textile Research, KU, Sagnlandet Lejre.

Resilience and breakpoints

Ansvarlig: Seniorforsker **Mads Dengsø Jessen**

Beskrivelse: Resilience and Breakpoints er rettet mod at beskrive relationerne mellem sociale udviklinger og klimatiske udsving under den danske Jernalder, som er en periode der er kendetegnet ved flere radikale ændringer, såsom introduktionen af nøgen byg, rug såvel som muldfjælspløven. Klimaet ændres også flere gange og både kolde, våde og varme perioder kendes.

Varighed: 01.10.2018-31.03.2023

Finansiering: 4.703.760 kr. Danmarks Frie Forskningsråd (DFF-Forskningsprojekt 2).

Eksterne samarbejdspartnere: Moesgaard Museum, Oxford Universitet, Aarhus Universitet.

Finding Old Sikyon

Ansvarlig: Projektseniorforsker

Silke Müth-Frederiksen

Beskrivelse: Projektets primære fokus er at identificere den præcise placering af det arkaiske og klassiske Sikyon med henblik på at undersøge byens form, infrastruktur og kultur ved hjælp af ikke-invasive midler (2015-16) og udgravninger (2017-19). Projektet forsøger desuden at besvare mere generelle spørgsmål om urbanisering i arkaisk og klassisk tid og byder på en enestående chance til at opnå en dybere indsigt i organiseringen af et berømt center for kunst og kultur til sammenligning med andre sådanne centre. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.04.2015-31.08.2022

Finansiering: 2018-2020: 6.570.705 kr. Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: Det Danske Institut i Athen, Det Græske Kulturministerium/Eforatet i Korinth, Kiels Universitet, Eastern Atlas (Berlin).

Royale affærer - En undersøgelse af yngre jernalders og vikingetidens politiske miljøer og sociale sammenhængskraft i Sydsandinavien

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat **Sandie Holst**

Beskrivelse: Jernalderens politiske magtcentre – kongsgårdene – tilbyder et unikt indblik i udviklingen af de politiske strukturer, der dannede grundlaget for en centralisering af den politiske administration i det Sydskandinaviske område. Magtfulde iscenesættelser og dramatiske politiske spil udspillede sig i denne periode, hvor store samfundsmæssige omvæltninger fandt sted og en ny politisk virkelighed tog sin spæde form. Det er formålet med projektet at undersøge organiseringen af - og samspillet mellem - politiske miljøer i yngre jernalder og dermed klarlægge deres betydning for den politiske samfundsudvikling. Antagelsen er, at medlemmerne af yngre jernalders elite ikke blot var autonome aktører, men var dele af politiske enheder, der i et samspil dannede grundlaget for, at mere centraliserede politiske systemer opstod.

Varighed: 01.09.2019-31.08.2022

Finansiering: kr. 1.050.242. Kulturministeriets Forskningspulje (KFU); kr. 450.000. Louis-Hansens Fond

Gemte Skatte: Nationalmuseets Kileskriftsamling

Ansvarlig: Lektor Nicole Brisch, ToRS, KU. På Nationalmuseet: Seniorforsker **Anne Haslund Hansen**

Beskrivelse: Projektet Gemte Skatte er et assyriologisk forskningssamarbejde mellem ToRS på Københavns Universitet og Nationalmuseet, som over tre år vil gøre Nationalmuseets samling af kileskrifttekster tilgængelig for både specialister og den brede offentlighed.

Nationalmuseet rummer den største danske samling af kileskrifttavler. Den er opbygget gennem 200 år og viser Danmarks aktive rolle i udforskningen af Mel-

lemøstens kulturarv. Projektet Gemte Skatte vil udarbejde og publicere et fagligt opdateret katalog over samlingen for at gøre originalkilderne tilgængelige for forskere internationalt. Enkelte, hidtil upublicerede tekstgrupper vil blive undersøgt, analyseret og udgivet af enkelte projektmedlemmer. Projektet omfatter en komplet undersøgelse, katalogisering og digitalisering af alle Nationalmuseets kileskrifttavler samt andre objekter med kileskrift.

Arbejdet er støttet af Carlsbergfondet, Augustinus Fonden og Edubba Fonden.

Varighed: 01.04.2019-31.03.2022

Finansiering: kr. 1.000.000. Augustinus; kr. 1.519.301. Carlsbergfondet.

Eksterne samarbejdspartnere: Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, Københavns universitet.

Hunter-gatherers in a changing world - Ålyst and the Maglemose Settlements in Northern Europe

Ansvarlig: Forskningschef **Lasse Sørensen**

Beskrivelse: Formålet med projektet og monografien er at bidrage med ny international viden om udforskningen af Maglemosekulturen (9000-6400 f.Kr.) i hele Europa samt bringe historisk dybde og globalt perspektiv til nutidens ressourcerelaterede og klimatiske debatter. Der fokuseres specifikt på at få publiceret resultaterne og nye tolkninger deraf fra udgravningerne af bopladsen Ålyst på Bornholm, som er den største lokalitet fra Maglemosekulturen i Europa.

Varighed: 01.03.2017-01.06.2022

Finansiering: 586.000 kr. Carlsbergfondet, Semper Ardens Monographs.

Kongeslægter Skjoldunger og Ynglinger Lejre og Uppsala mellem arkæologi og tekst

Ansvarlig: Projektforsker **Tom Christensen**

Beskrivelse: To steder i Norden er kendt for historier om mytiske herskerslægter, Gl. Uppsala i Sverige og Lejre i Danmark. Fortællingerne om dem er nedskrevet i middelalderen (1200-1400), men har langt ældre rødder i sen jernalder og vikingetid (500-1000). Denne krønike- og sagalitteratur har gennem de seneste årtier fået følgeskab af overraskende resultater fra arkæologiske udgravninger med blandt andet store halbygninger og rige fund. Dermed får historierne om Ynglingerne i Uppsala og Skjoldungerne i Lejre ny aktualitet på flere planer. Er der historisk hold i beretningerne om disse nordiske heltekonger? Hvad er forskellene, hvad forener de to lokaliteter, og hvorved adskiller de sig fra andre samtidige bebyggelser? Hvad foregår der på kongsgårdene af aktiviteter, der rækker ud over den daglige drift, f.eks. ceremonier af politisk og/eller kultisk/religiøs karakter.

Varighed: 01.08.2018-01.10.2022

Finansiering: Krogagerfonden

Eksterne samarbejdspartnere: Niel Price, Göteborgs Universitet, Roskilde Museum.

Gudme - et bebyggelseskompleks med elites- idens og håndværksgårde fra det 3.-11. årh.

Ansvarlig: Postdoc **Torben Trier Christiansen** (del- projekt under *Førkristne Kultpladser*)

Beskrivelse: Formålet er at få behandlet de detektor- fund, der er fremdraget på lokaliteten Gudme, Fyn, i de sidste årtier med henblik på at analysere funk- tionalitet og udvikling af pladsen.

Varighed: 01.06.2015-31.12.2023

Finansiering: 1.439.957 kr. Carlsbergfondet.

Eksterne samarbejdspartnere: Palle Østergaard Sø- rensen, Roskilde Museum.

Fund fra Nationalmuseets udgravninger i Kar- thago

Ansvarlig: Seniorforsker **John Lund**

Beskrivelse: Projektet omfatter en publikation af keramisk fundmateriale (terrakotta lamper, keramik og et større, samlet fundkompleks) fra Nationalmu- seets udgravninger i Karthago, Tunesien, fra 1975 til 1984.

Varighed: 01.10.2015-31.12.2022

Finansiering: Generalkonsul Gösta Enboms Fond (samt forskningsår).

Afsluttede projekter

Middle Class Urbanism

Ansvarlig: Seniorforsker **Morten Nielsen**

Beskrivelse: Formålet med dette tværfaglige for- skningsprojekt med undertitlen An interdisciplinary study of the physical reordering of urban sub-Saha- ran Africa er at undersøge den stigende urbanisering af det sydlige Afrika med særligt fokus på forholdet mellem 'middelklasse-urbanisme' og fysisk byplan- lægning. Maputo, hovedstaden i Mozambique, vil udgøre den empiriske ramme for forskningsprojek- tet og dets fire underprojekter, der integrerer faglige perspektiver fra antropologi, arkitektur, bystudier og historie. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.04.2017-30.11.2021

Finansiering: 6.191.868 kr. Danmarks Frie Forskning- sråd (DFF-Forskningsprojekt 2).

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet.

Ph.d.-projekt: An analysis of depositional process- es and pottery from Sikyon

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat **Nadia Maria Kristensen**

Beskrivelse: Projektet fokuserer på en mulig lokal keramik produktion fra den geometriske til den arkaiske periode. Derudover på depositionelle processer både fra tidligere perioder, men med særligt fokus på flytningen af Sikyon i 303 f.v.t til et

nærliggende plateau. Herunder abandonment phases i forbindelse med flytning og opgivelse af byen, om det skete hurtigt eller velplanlagt over en længere periode. En komparativ analyse foretages mellem Sikyon og andre græske poleis, som er blevet flyttet eller forladt på lignende måde.

Varighed: 01.09.2017-31.08.2021.

Finansiering: 1.472.438 kr. Carlsbergfondet/Finding Old Sikyon.

Eksterne samarbejdspartnere: Eforatet i Korinth og Kiels Universitet, Institute of Geosciences. Hoved- vejleder Jane Fejfer, SAXO, Københavns Universitet. Ekstern vejleder: Kristina Winther-Jacobsen, Direk- tør for Det Danske Institut i Athen.

NeoDairy

Ansvarlig: Forskningschef **Lasse Sørensen**

Beskrivelse: The NeoDairy project explores the introduction of a cattle-based agriculture and dairy exploitation in South Scandinavia and its implica- tions for gaining a new understanding of the transi- tion from a hunter-gatherer to an agrarian society during the first half of the fourth millennium BC. The majority of the Early Neolithic sites dated from 4000 to 3500 cal BC do not contain any faunal remains, as they are located on sandy soils, thus resulting in poor preservation of organic finds. Consequently, it is difficult to document the agrarian practices associated with either meat or dairy exploitation of domesticated cattle based on their age and slaughter patterns. The aim of this project is to document the appearance of a dairy economy by making a series of lipid analysis of funnel beaker pottery, thus making these previously invisible evidences visible.

Varighed: 01.07.2018-28.09.2021

Finansiering: 2.287.057 kr. Danmarks Frie Forskning- sråd (DFF-Forskningsprojekt 1).

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Bristol University, Sagnlandet Lejre.

International Network on Jade Cultures

Ansvarlig: Forskningschef **Lasse Sørensen**

Beskrivelse: The project explores jade using cultures around the World during the Stone Age and com- bines researchers from areas of archaeology, ar- chaeometry, geology, mineralogy, geochemistry and socio-economics, which is why an interdisciplinary approach is essential. All participants in the network will focus on identifying the sources, distribution of axes and using standardized comparable provenance methods. Our hypothesis is focused on investigating the emergence of value within prehistoric societ- ies and higher ranking hierarchy together with the systematic exploitation of rare and prestigious raw materials such as jade. First we will concentrate on gaining the first world-wide overview of the jade sources and investigate when, why and how they were exploited during the prehistoric times. Second-

ly it is necessary to exchange geological samples and discuss which analysis methods should be used, in order to compare the provenance results on a global scale. Thirdly it is essential to compare the chemical composition of the geological samples with the archaeological assemblages of jade axes. Fourthly it is important to explore the possibilities for making some of the methods, like LC-ICP MS portable, so that it can be used on archaeological assemblages such as axes/adzes stored in countries, where borrowing samples of archaeological materials is difficult. Finally, it is of cardinal importance to discuss the heritage management of the jade sources, as some are threatened by modern exploitation despite being archaeological localities.

Varighed: 01.12.2018-01.06.2021

Finansiering: 288.000 kr. International Network Programme, UFM.

Eksterne samarbejdspartnere: Tohoku University, American Museum of Natural History, University of Copenhagen, Istanbul Technical University, Geological survey of Denmark and Greenland, Kokugakuin University, Ege University, Danish Inst. at Athens, University of Leiden, University of Athens, University of Bern, Austrian Academy of Sciences, Academia Sinica

Projektmodning med henblik på feltarbejde på lokaliteten Kampos – et hidtil ukendt jadeitite brud fra den ægæiske forhistorie

Ansvarlig: Forskningschef **Lasse Sørensen**

Beskrivelse: Projektet har til formål at undersøge mulighederne for at foretage feltarbejde på lokaliteten Kampos, som har potentiale til at tilvejebringe ny viden om udnyttelsen og udvekslingen af jadeitite økser og etableringen af hidtil ukendte netværk i den græske bondestenalder og bronzealder. Jadeititen er et af de mest sjældne mineraler i verden og noget af det hårdeste og sejeste råmateriale, man kunne tilvejebringe i forhistorien, hvilket gør det til et skattet øksemateriale i den ægæiske oldtid. Kamposområdet indeholder både en unik geologi med større jadeitite aflejringer samt helt nye og hidtil ukendte arkæologiske fund, der viser, at jadeite-kilderne er blevet udnyttet af forhistoriske mennesker allerede fra begyndelsen af det syvende årtusinde f.Kr. Udnyttelsen af jadeitite-kilderne ved Syros er derfor de ældste i verden.

Varighed: 01.08.2019-31.03.2021

Finansiering: 160.000 kr. Generalkonsul Gösta Embons Fond

Eksterne samarbejdspartnere: Det Danske Institut i Athen, Kyklade Eforatet, Hule Eforatet, Universitet i Athen, Det Arkæologiske Museum på Syros m.fl.

Middelalder, Renæssance og Numismatik

Forskningsområder

Middelalder, Renæssance og Numismatik dækker perioden fra jernalder/vikingetid til nutid, når det gælder numismatik og runologi og fra vikingetid til nutid, når det gælder udforskningen af den kirkelige kulturarv.

Forskningsområderne afspejler samlingerne, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling (KMMS) og Danmarks Middelalder og Renæssance (DMR) samt de antikvariske dækningsområder i form af kirkekonsulentvirksomhed og danefæbehandling.

Fokusområderne udgøres af numismatik, danefæ, runologi, kirker, borge og voldsteder samt den norrøne kultur i Nordatlanten, herunder Grønland.

Til enheden hører bogværket Danmarks Kirker (DK), Nationalmuseets grundlæggende beskrivelse af de danske kirker, deres kalkmalerier, inventar og gravminder. Værket, som er Danmarks største bogværk, har været under udgivelse siden 1933 og dækker på nuværende tidspunkt 2/3 af landet.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Forskningschef Michael Andersen

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Jette Arneborg, seniorforsker, ph.d. (DMR)

Julie Bartholdy, ph.d.-stipendiat (DMR)

Christian Etheridge, postdoc, ph.d. (DMR)

Vivian Etting, seniorforsker (DMR)

Poul Grinder-Hansen, seniorforsker (DMR)

Helle Winge Horsnæs, seniorforsker, ph.d. (KMMS)

Lisbeth M. Imer, seniorforsker, ph.d. (DMR)

Ulla Kjær, seniorforsker, dr.phil. (DMR)

Ruth Noyes, projektseniorforsker, ph.d. (DMR)

Anne Pedersen, seniorforsker, ph.d. (DMR)

Dorthe Dangvard Pedersen, postdoc, ph.d. (DMR)

Uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Lasse Bendtsen, redaktør (DK)

Marie Louise Bode Blyme, redaktør (DK)

Line Melballe Bonde, redaktør (DK)

David Burmeister, redaktør, ph.d. (DK)

Anders Christian Christensen, redaktør (DK)

Kirstin S. Eliassen, redaktør (DK)

Nikoline Gilså, redaktør (DK)

Birgitte Bøggild Johannsen, redaktør (DK)

Martin Wangsgaard Jürgensen, redaktør, dr. theol. (DK)

Jakob Kieffer-Olsen, redaktør, dr.phil. (DK)

Rikke Ilsted Kristiansen, redaktør (DK)

Pia Lindholt, redaktør (DK)

Per Kristian Madsen, museumsinspektør (DMR)

Hans Mikkelsen, museumsinspektør (DMR)

Ebbe Nyborg, redaktør (DK)

Sissel F. Plathe, museumsinspektør (DMR)

Niels Jørgen Poulsen, redaktør (DK)

Henriette Rensbro, museumsinspektør, ph.d. (DMR)

Mogens Vedsø, redaktør (DK)

Nye projekter

Skriften på væggen - epigrafikkens rolle i middelalderens skriftkultur i Danmark ca. 1050-1350

Ansvarlig: Seniorforsker Lisbeth M. Imer

Beskrivelse: Projektet handler om den brede befolknings evne til at læse og skrive i Danmark (inkl. Skånelandene) i tiden ca. 1050–1350. Det er velkendt, at bogproduktionen foregik blandt lærde specialister, men vi ved meget lidt om den almene befolknings læring, håndtering og brug af skrift. Derfor tager undersøgelsen afsæt i epigrafikken, dvs. indskrifter på genstande, monumenter og bygninger, for her er flere samfundslag repræsenteret end i bogkulturen. Landets kirker er de eneste bygninger, der er bevaret fra middelalderen og til i dag. På kirkernes vægge står middelalderens tekster lige for øjnene af os, og de udgør nogle af de dybeste rødder for den håndskrift, som er ved at forsvinde i dag.

Varighed: 01.07.2021 – 30.06.2022

Finansiering: 747.066 kr. Carlsbergfondet Semper Ardens Monografi

Igangværende projekter

‘Translatio.’ (Re)moving relics and reforming the holy in early modern borderlands

Ansvarlig: Postdoc **Ruth Sargent Noyes**

Beskrivelse: This project aims to rewrite the ritualized relic into the history of modern Europe, reassessing the underestimated yet crucial role of relics and the artistic-material culture of religious ritual as generators of interreligious reconciliation and identity formation across Europe’s seemingly most insurmountable divides from the early modern period (c. 1500-1700) through the present day. Although recent shifts in scholarship have moved away from disciplinary boundaries to reframe more inclusive European histories, oppositional theoretical models dominate historical analysis, resulting in isolationist or antagonist historical narratives that fail to account for the interconnectedness of European historical experience.

Varighed: 01.09.2020- 31-08.2022.

Finansiering: 1.544.474 kr. Marie Skłodowska Curie Individual fellowship

Søborg Sø -et forsvundet kulturlandskab genopstår

Ansvarlig: Seniorforsker **Vivian Etting**

Beskrivelse: I 2023-24 skal Søborg Sø i Nordsjælland genskabes efter at have været tørlagt i over 200 år. Det giver en enestående mulighed for at gennemføre et tværvideenskabeligt forskningsprojekt med henblik på at belyse områdets udvikling gennem tiden ved hjælp af arkæologiske, historiske og naturvidenskabelige undersøgelser. Bedst kendt er nok Søborg slot og købstad fra middelalderen. Projektet vil fokusere

på perioden fra vikingetiden op til midten af 1500-tallet, hvor både borgen og købstaden opgives. Det består af nye naturvidenskabelige og arkæologiske undersøgelser, kombineret med forskning i det enestående fundmateriale.

Varighed: 01.01.2020-31.12.2023

Finansiering: 1.008.00 kr. Kulturministeriets Forskningspulje

Eksterne samarbejdspartnere: Museum Nordsjælland, Aarhus Universitet

Jellingprojektet – et kongeligt monument i dansk og europæisk belysning

Ansvarlig: Seniorforsker **Anne Pedersen**

Beskrivelse: Projektet tager afsæt i Jellingmonumenterne. Ved hjælp af arkæologiske, historiske og naturvidenskabelige analyser og undersøgelser sigter det mod at belyse Jellingkomplekset og dets rolle i den forvandling, det danske samfund gennemgik i løbet af vikingetiden og den tidlige middelalder. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.09.2008 – 31.12.2023

Finansiering: (2008) 22.700.000 kr. Bikubenfonden (2012) 7.200.000 kr. Bikubenfonden

Eksterne samarbejdspartnere: Prof. Mads Kähler Holst, Aarhus Universitet; Museumsinspektør Charlotta Lindblom, Vejle Museerne; Professor Henrik Breuning-Madsen, Københavns universitet; Museumsinspektør Lisbeth E. Christensen, Odense Bys Museer; Se videre Jellingprojektets Årsrapport 2016.

En mangfoldig billedverden – en ny tids smykker

Ansvarlig: Seniorforsker **Anne Pedersen**

Beskrivelse: Projektet indgår som del af et samarbejde med Sydvestjyske Museer under navnet Mode, identitet og tro. Middelalderlige smykker og dragttilbehør 1050 til 1500. Målet er at opnå ny viden og søge nye perspektiver på dragtmode, identitet og tro i middelalderen. Projektet sætter fokus på den tidlige middelalders smykker, der viser stilmæssige træk fra både skandinavisk og romansk kunst. Hensigten er at belyse mangfoldigheden i datidens billedsprog på personlige genstande og dettes ud-sagn om et kristent tankesæt. Smykkerne sammenlignes med mønter, stenarbejder og kirkeinventar fra 1000-/1100-årene, som i højere grad repræsenterer officielle eller højstatus sammenhænge. Projektet er indledt i 2016 med formulering af hovedprojekt og foransøgning.

Varighed: 01.01.2016 – 31.12.2022

Finansiering: Finansiering (efter indledende foransøgning) søges i januar 2017

Eksterne samarbejdspartnere: Mette Højmark Søvsø, Museumsinspektør, Sydvestjyske Museer; Thomas Birch, Assistant professor, UrbNet (Centre for Urban Network Evolutions) Aarhus Universitet.

Kirken i kirken – et nyt billede af Jelling Kirkes ældste bygningshistorie

Ansvarlig: Seniorforsker **Anne Pedersen**

Beskrivelse: Projektet sætter fokus på stenkirken i Jelling og vil med Jelling som afsæt bidrage til forståelsen af de ældste stenkirker i Danmark og udbygningen af det danske kirkelandskab. I 2013-14 er der foretaget digitale opmålinger af kalkmalerierne i Jelling Kirke med henblik på sammenligning med akvareller udført i 1874/75 efter opdagelsen af de middelalderlige kalkmalerier; derudover undersøgelser i udvalgte frådrenskirker med henblik på sammenligning af byggestil, kalkmalerier m.v. i forhold til Jelling Kirke. Analyser af kalkmalerier og mørtelteknikker er fortsat i 2015 og 2016 samtidig med komparative analyser af andre tidlige stenkirker.

Varighed: 01.04.2012 – 31.12.2022

Finansiering: (2012) 1.674.000 kr. Bikubenfonden

Eksterne samarbejdspartnere: Konservator Peder Bøllingtoft.

Gudme - et bebyggelseskompleks med elitesidens og håndværksgårde fra det 3.-11. årh. En undersøgelse af pladsens funktionalitet og udvikling ud fra bebyggelsestyper og de omfattende fund af guld- og sølvskatte, mønter og metalgenstande.

Ansvarlig: Seniorforsker **Helle Horsnæs** (Delprojekt under *Førkristne Kultpladser*, DMO)

Beskrivelse: Formålet er at få behandlet de detektorfund, der er fremdraget på lokaliteten Gudme, Fyn, i de sidste årtier med henblik på at analysere funktionalitet og udvikling af pladsen.

Varighed: 01.06 2015-31.05 2022

Finansiering: 1.439.957 kr. Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: Palle Østergaard Sørensens, Roskilde Museum.

Visions of Heaven and Earth: Romanesque Golden Altars from Medieval Denmark

Ansvarlig: Forskningschef **Michael Andersen**

Beskrivelse: En fuldstændig nybearbejdning af de romanske gyldne altre fra Danmark og Skåne tillige med relaterede kunstgenstande fra kirkerne i form af krucifikser mv. udført i samme metalteknik. Altrene undersøges kunsthistorisk, epigrafisk, teknisk og gennem en række naturvidenskabelige analyser, herunder dendrokronologisk datering. Resultaterne publiceres i en engelsksproget monografi med 12 artikler foruden et katalog, som omfatter alle de bevarede altre samt fragmenter af gyldne altre. Det er første gang, der planlægges en samlet bearbejdning og præsentation af dette enestående materiale for et internationalt publikum.

Varighed: 01.01.2019 – 31.12.2022

Finansiering: 844.525 kr. Carlsbergfondet, Inga og Jørgen Nygaard Larsens Fond, Charles Christensens Legat

Nordboernes Grønland

Ansvarlig: Seniorforsker **Jette Arneborg**

Beskrivelse: Monografi, som samler de sidste 40 års forskning og resultater fra de arkæologiske udgravninger i nordbobydgerne i Grønland.

Varighed: 01.08-2015 – 31.12.2022

Afsluttede projekter

En analyse af de middelalderlige borges funktioner og indretning – om bygningernes brug, indretning og inventar i senmiddelalder og tidlig renæssance

Ansvarlig: Seniorforsker **Vivian Etting**

Beskrivelse: Formålet med projektet er at få et overblik over anvendelsen af de danske middelalderborge i senmiddelalder og tidlig renæssance gennem en analyse af bygningernes brug, indretning og inventar.

Til denne analyse sammenholdes de arkæologiske kilder fra udgravninger med det skriftlige kildemateriale som inventarier og synsforretninger. Hertil kommer naturligvis bevarede genstande og møbler fra slotte og herregårde.

Varighed: 01.01.2015- 2021

Finansiering: Resultaterne af projektet skal publiceres i en bog. Der vil blive søgt fondsmidler til dette, når manuskriptet foreligger.

Research Network of Urban Literacy (RUL)

Ansvarlig: Seniorforsker **Lisbeth Imer**

Beskrivelse: The Research Network of Urban Literacy (RUL) unites researchers from different disciplines and institutions across Scandinavia, and provides an interdisciplinary platform for the study of urbanity and literacy – with a particular focus on the use of both the runic and the Roman alphabet among different social layers in the towns of Scandinavia c. 800-1500.

Varighed: 01.10.2017 – 30.09.2021

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Københavns Universitet, Sydvestjyske Museer, Dansk Center for Byhistorie m.fl.

Nyere Tid og Verdens Kulturer

Forskningsområder

Nyere Tid og Verdens Kulturer er organiseret i faglige miljøer omkring fire hovedsamlinger.

Danmarks Nyere Tids (NT) samling beskæftiger sig med danskernes historie fra 1660 til i dag. De mange kulturhistoriske genstande i samlingen belyser livet og hverdagen i Danmark fra enevældens indførelse i 1660 og frem til i dag, herunder også i de tidligere danske områder Skåne, Halland, Blekinge, Sydslesvig, Holsten, Norge og Island. Endvidere Færøerne, Grønland og den tidligere danske koloni Dansk Vestindien, samt Serampore, Tranquebar og Ghana.

Musikmuseets samling (MS) omfatter musikinstrumenter fra Europa, Asien og Afrika fra 1500-tallet og frem til vor tid. Museets samlinger bringer den levende musik ind i en kulturhistorisk sammenhæng.

Etnografisk Samling (ES) har, sammen med Antiksamlingen, ansvar for Nationalmuseets etnografiske og arkæologiske samlinger fra alle ikke-europæiske kulturområder samt alle arktiske folk fra oldtid til vore dage.

Krig og Besættelses samling (K&B) rummer genstandssamlinger og arkiver samt tilknyttede forskere fra de tidligere selvstændige museer/enheder Frihedsmuseet, Tøjhusmuseet og Orlogsmuseet.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Forskningschef Christian Sune Pedersen, ph.d.

Inden for den videnskabelige stillingsstruktur

Martin Appelt, seniorforsker, ph.d. (ES)

Jacob Halvas Bjerre postdoc, ph.d. (K&B)

Jens Ole Christensen, seniorforsker, ph.d. (K&B)

Mille Gabriel, seniorforsker, ph.d. (ES)

Bjarne Grønnow, forskningsprofessor, dr. phil, (ES)

Nanna Holdgaard, seniorforsker, ph.d. (NT)

Jens Fog Jensen, projektseniorforsker (ES)

Anne-Mette Randrup Jørgensen, projektseniorforsker, ph.d. (ES)

Thomas Jul Kirkegaard-Larsen, postdoc , ph.d.(MS)

Nathalia Okothina Lind, projektseniorforsker (ES)

Henrik Lundbak, seniorforsker, dr. phil. (K&B)

Vibeke Andersson Møller, seniorforsker (NT)

Lykke L. Pedersen, seniorforsker (NT)

Mikkel Venborg Pedersen, seniorforsker, dr.phil. (NT)

Karsten Skjold Petersen, seniorforsker, ph.d. (K&B)

Martin Petersen, seniorforsker, ph.d. (ES)

Mikkel Thelle, seniorforsker, ph.d. (NT)

Casper Toftgaard, ph.d.-stipendiat (ES)

Matthew J. Walsh, seniorforsker, ph.d. (ES)

Uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Christel Braae, akademisk medarbejder (ES)

Inge Damm, museumsinspektør, emerita (ES)

Elisabeth Colding, AC-medarbejder (NT)

Nuka Godtfredsen, grafiker (ES)

Bente Gundestrup, akademisk medarbejder (ES)

Einar Lund Jensen, projektforsker emeritus, ph.d. (ES)

Marie Lenander Petersen, AC-medarbejder (ES)

Mona Rasmussen, registrator (NT)

Inge Schjellerup, projektseniorforsker emerita, fil.dr. (ES)

Annette Vasström, seniorforsker emerita (NT)

Nye projekter

Hverdagens folketro som åndelig og materiel praksis ca. 1700-1900

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat **Kristian Aarup**

Beskrivelse: Projektet vil bestå af en undersøgelse af forholdet mellem hverdagspraksisser og folketro i både materiel og immateriel forstand fra 1700-tallet og op igennem 1800-tallets Danmark. Mere specifikt vil det analysere folketroens indvirkning på hverdagen, og hvordan folketroen kom til udtryk i hverdagens materielle udformning. Projektet vil tage udgangspunkt i forskellige former for beskrivelser og materialiseringer af hverdagens praksisser, og centralt i projektet vil også stå en begrebslig undersøgelse og diskussion af begrebet 'folketro'.

Varighed: 01.09.2021-31.08.2024.

Finansiering: 1.086.363 kr. Kulturministeriets Forskningspulje

Eksterne samarbejdspartnere: Københavns Universitet, Saxo-Institutet

Skelettet fra Fall River

Ansvarlig: Seniorforsker **Mille Gabriel**

Beskrivelse: Et kombineret forsknings- og formidlingsprojekt, hvor tværfaglig udforskning af et 200 år gammelt gravfund fra Fall River, Massachusetts gøres til genstand for løbende populær formidling i et podcast-format i tillæg til akademisk tilgængeliggørelse i et antal akademiske artikler.

Varighed: april 2021-august 2022

Eksterne samarbejdspartnere: Filt, Vores Tid og Podimo

Med hertugen på rejse

Ansvarlig: Seniorforsker **Mikkel Venborg Pedersen**

Beskrivelse: Studier af den moderne turistrejses begyndelse og idealer, mål og form undersøgt gennem de augustenburgske hertugers rejser i de tyske stater ca. 1800-1845.

Varighed: 01.03.21 –

Finansiering: intern samt fondsstøtte til arkivstudier i udlandet, der udestår

Den nationale dragt

Ansvarlig: Seniorforsker Mikkel Venborg Pedersen

Beskrivelse: Studier i Oplysningstidens og Romantikens syn på nationaldragter i Danmark, Tyskland og Sverige.

Varighed: 02.08.21 –

Teater og publikum

Ansvarlig: Seniorforsker **Nanna Holdgaard**

Beskrivelse: Teater og publikum er en dansk forsknings- og praksisbog, der fokuserer på relationerne mellem teatret og dets publikum. Antologien udfolder, dokumenterer, diskuterer og perspektiverer

dette møde og det publikumsorienterede arbejde. Udgives på forlaget Samfundslitteratur.

Varighed: 1. januar 2021 – 30. juni 2022

Finansiering: Illum Fondet, Applaus

Redaktører: Nina Gram, Det Kongelige Teater, Louise Ejgod Hansen, Aarhus Universitet.

Igangværende projekter

Activating Arctic Heritage (AAH): Exploring UNESCO World Heritage in Greenland

Ansvarlig: Forskningsprofessor **Bjarne Grønnow**

Beskrivelse: The national museums in Greenland and Denmark have joined forces in the project, Activating Arctic Heritage. The goal is to enhance our cultural and environmental historical knowledge on two landscapes in West Greenland, that were recently appointed UNESCO World Cultural Heritage: Aasivisuit-Nipisat and Kujataa. The former contains ancient sites and other traces informing about Arctic hunting and fishing societies' settlement and life throughout 4.500 years, while the second UNESCO area is renowned for its well preserved sites, monuments and cultural landscapes of the medieval Norse. The project combines archaeology, history and anthropology with a wide range of natural sciences and preservation analyses.

The archaeological surveys and excavations as well as studies of historical sources concerning the UNESCO properties will shed new light on the development of the Greenland societies during the last millennium. This period was characterized by cultural encounters between Inuit and Europeans and by drastic climatic fluctuations: the transition from the Medieval Warm phase to the Little Ice Age. How do these large scale climate changes translate to changes in the local environment, and how did the human societies cope with these cultural, political and environmental changes?

The project's research includes studies of preservation of sites and cultural layers in a time, when global warming and large scale influx of visitors to the UNESCO areas influence preservation conditions and landscapes. Through development and evaluation of a suite of new methods of monitoring sites and studying micro-traces of organic matter in the cultural layers the project contributes to developing a sustainable utilization of the cultural resources in the two areas and to extracting information from the vulnerable arctic sites through minimal-destructive sampling.

The work package named 'Dialogues' connects the project with the contemporary communities in the UNESCO areas. Local museums, UNESCO committees and interested citizens are part of the project – not just as informants but as collaboration partners in a process of co-creation of new knowledge on the landscapes and the future sustainable utilization of

Greenland's cultural resources.

Varighed: May 2019 – Dec. 2023

Finansiering: a 'Semper Ardens' project, supported by the Carlsberg Foundation (27 mill. kr)

Eksterne samarbejdspartnere: Grønlands Nationalmuseum og Arkiv

AAH, Work Package 1.1 (Dialogues)

Ansvarlig: Senior Researcher **Martin Appelt**, Project Senior Researcher **Jens Fog Jensen** (also Qeqqata Municipality), and National Heritage Manager **Hans H. Harmsen** (Greenland National Museum & Archives).

Beskrivelse: The work-package explores new, dialogically founded, methodological practices and concepts to both widen and deepen our scientific understanding of the "living traditions" that form the basis of the UNESCO inscription of the Aasivissuit-Nipisat and Kujataa areas as world heritage of Outstanding Universal Value (OUV).

The dialogical exploration not only highlights the relationship between the individual researchers/work-packages in relation to the various external actors in Denmark and Greenland, but also seek to highlight the effects of the methodological approaches on the trans-disciplinary ambitions that are at the core of the AAH-project.

The "dialogue" work-package develops its activities in close collaboration with partners in Greenland and thus also include a number of dissemination activities, which anchor our joint scientific findings in Greenland and beyond.

Varighed: 2020-2023

Finansiering: Carlsbergfondet, Danmarks og Grønlands Nationalmuseum

Eksterne samarbejdspartnere: Greenland National Museum & Archives, The UNESCO Site Managers Aasivissuit-Nipisat and Kujataa, Sisimiut Museum, ARTEK (the Technical University of Greenland), Visit Greenland, Innovation South Greenland, Association of Arctic Expedition Cruise Operators (AECO), and GUX Sisimiut (the KTI Gymnasium in Sisimiut).

AAH, Work Package 3.4

Ansvarlig: Project Senior Researcher **Jens Fog Jensen** and Senior Researcher **Martin Appelt**,

Beskrivelse: WP 3.4 combines ethno-historical and archaeological investigations of two aasivik sites with excavations at selected coastal dwelling sites with deep midden deposits (Nipisat and Arajutsisut) from the early colonial period and 'whaling period' in West Greenland. Settlements in the World Heritage Site of Aasivissuit – Nipisat is thus put into much wider cultural-historical perspective. New insights into the temporal and spatial dynamics of Inuit networks in West Greenland as well as Inuit connections to global trade will be gained. The selection of investigated sites in this work package is coordinated

with the natural scientific investigations of WP 2.1.

Varighed: 2020-2023

Finansiering: Carlsbergfondet, Danmarks og Grønlands Nationalmuseum

Eksterne samarbejdspartnere: Greenland National Museum & Archives, The UNESCO Site Managers Aasivissuit-Nipisat and Kujataa, Sisimiut Museum, ARTEK (the Technical University of Greenland), Visit Greenland, Innovation South Greenland, Association of Arctic Expedition Cruise Operators (AECO), and GUX Sisimiut (the KTI Gymnasium in Sisimiut).

AAH, Work Package 3.5. History of Nepisene

Ansvarlig: Museumsinspektør **Rasmus Voss** og Forskningschef **Sune Christian Pedersen**.

Beskrivelse: The work package 'WP 3.5 History' examines the spectacular history of the Nepisene colony. In 1729, eight years after Hans Egede founded the first Danish colony in Greenland, another colony was established at the island of Nipisat. Eighty people, including officials, soldiers, women, convicts and a few baptized Greenlanders - were sent into the wilderness to found a new colony of Nepisene under the leadership of governor Claus Enevold Paars. The colonial project ended, however, as a failure: After two years of disappointments, hardships, illness and internal conflicts, the Danish king terminated the project. Today, only turf built foundations of a warehouse and the faint traces of the residence of the governor and his staff and soldiers remains as results of this peculiar colonial project.

The research is primarily conducted in the Danish National Archive. The historical records enable us to get an understanding of the daily life in Nepisene, where 80 people of very different social class and background lived close together in a small three-lined lodge situated in a harsh and extreme landscape

Varighed: 2020-2023

Finansiering: AAH has paid for student assistance for archival research and transcriptions (Emil Andersen, University of Uppsala). The co-PI's research is financed internally as in-kind contribution to AAH.

Danmarks Byer 1550-1850

Ansvarlig: Seniorforsker Mikkel Thelle (projektleder, redaktør) Thomas Bloch Ravn (projektejer)

Beskrivelse: Anden del af bogværket Danmarks Byer, en forskningsbaseret byhistorie med titlen "Danmarks Byer 1550-1850". Bogen er planlagt til at udkomme i 2023, og er en opfølger til "Danmarks Byer i Middelalderen" fra 2016. Det er planen, at den skal efterfølges af et tredje bind om de moderne byer.

Varighed: 2020-2023

Finansiering: 3,2 mio. kr. Augustinusfonden, Aage og Johanne Louis-Hansens Fond.

Eksterne samarbejdspartnere: Odense Bys Museer, Museum Sønderjylland, Rigsarkivet

Entangled fluid cities: material politics of urban water, Copenhagen 1860-1975

Ansvarlig: Seniorforsker Mikkel Thelle

Beskrivelse: Projektet vil vise, hvordan der gennem det 20 århundrede er opbygget en kultur omkring vand, som blandt andet tager for givet at vi har brug for 2-300 liter vand i døgnet for at leve et normalt liv. Projektet foreslår, at denne kultur er opbygget gennem en række "vandregimer", og undersøger to sådanne regimer, der grundlæggende har skabt den moderne bys forhold til vand. De afgrænses til et "liberalt regime" og et "velfærdsregime", der dækker årtierne omkring 1900, henholdsvis omkring Anden Verdenskrig..

Varighed: 2020-2023

Finansiering: 2,6 mio. kr. Danmarks Frie Forskningsfond.

Eksterne samarbejdspartnere: Odense Bys Museer, Museum Sønderjylland, Rigsarkivet

Helt uhørt! Danske kvindelige komponister og deres musik

Ansvarlig: Postdoc **Thomas Jul Kirkegaard-Larsen**

Beskrivelse: Med udgangspunkt i Musikmuseets arkiver undersøges historiske danske kvindelige komponister og deres musik. Formålet er at bidrage med historiske perspektiver til igangværende debatter om kønsproblematikker og repertoirestatistikker i dansk musikliv, samt at bidrage til den eksisterende forskning i kvindelige komponister på især to områder: For det første beskæftiger projektet sig ikke kun med komponisterne og deres samtidsforhold, men også med deres musik. Via musikanalytiske og stilhistoriske vinkler tilstræbes det at bevæge forskningen hinsides de korte biografiske skitser af enkelte komponister, som allerede eksisterer. For det andet er komponisten Tekla Griebel Wandall (1866-1940) et selvstændigt fokusområde; dels fordi Musikmuseets arkiv er særlig rigt på materiale fra hende, dels fordi hun indtager en helt central – men hidtil overset – position i den første generation af konservatorieuddannede kvindelige danske komponister. Projektets udkomme er en række fagfællebedømte artikler med musikanalytisk og kulturhistorisk fokus, en monografi om Tekla Griebel Wandall, samt nodeudgivelser af dennes musik.

Varighed: 1.6.2020–31.5.2022

Finansiering: Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samlings Fond.

Udgivelse af dokumenter 1743-1746 fra Vitus Berings Anden Kamtjatka-ekspedition

Ansvarlig: Projektseniorforsker **Natalia Okhotina Lind**

Beskrivelse: Opgaven er at udsøge, transkribere og kommentere fra et stort udvalg af dokumenter for perioden 1743-1746 til projektets 6. og sidste bind. Dermed afsluttes det samlede monumentale, kronol-

ogisk strukturerede projekt: at udgive dokumenter fra Vitus Berings store AndenKamtjatka-ekspedition. Hovedparten af dokumenterne stammer fra russiske arkiver, hvorfra der løbende er indsamlet kopier siden 1996. 2020 er gået med indskaffelse af flere dokumenter fra den sidste del af perioden 1743-46 for at samle alle de dokumenter bind 6 kommer til at bestå samt tekstredigering af disse.

Varighed: 01.03.2017-30.09.2023

Finansiering: Carlsbergfondet

Taking Care - Ethnographic and World Cultures Museums as Spaces of Care

Ansvarlig: Forskningschef for NTVK, **Christian Sune Pedersen**

Beskrivelse: Hvordan kan museer med globale, etnografiske samlinger være med til at skabe en mere bæredygtig verden? Og hvordan kan dialoger og samarbejde med forskere, kunstnere og specialister fra samlingernes oprindelseslande være med til at skabe nye løsninger på lokale og globale problemer? Det er spørgsmål som 14 europæiske museer og kulturinstitutioner, heriblandt Nationalmuseet, stiller sig i det EU-finansierede projekt Taking Care. Nationalmuseet er vært for en international workshop samt en eksperimentel udstilling, og projektet indebærer videnskabelige og eksperimentelle publikationer.

Varighed: 2019-2023

Finansiering: finansiering fra EU's Creative Europe-program

Eksterne samarbejdspartnere: 14 europæiske museer og kulturinstitutioner

Dage med corona

Ansvarlig: Seniorforsker **Lykke L. Pedersen**

Beskrivelse: Dage med corona er et dokumentations-, indsamlings- og forskningsprojekt opstået i kølvandet af corona-epidemien i foråret 2020. Omdrejningspunktet i projektet er at udvikle ny erkendelse og viden ud fra kvalitative undersøgelser som modvægt til de store, kvantitative coronaundersøgelser, fx HOPE-projektet. Projektet er en del af det VELUX-støttede netværk for humanistisk corona-forskning. Nationalmuseets rolle var bl.a. en etnologisk undersøgelse af corona-tiden i flere trin: indsamling af danskernes dagbøger og beretninger om det udfordrede hverdagsliv, digitalt feltarbejde, genstandsindsamling samt udvikling af en digital databrønd. Hertil kommer projektmodning samt videreudvikling af fremtidige tværfaglige forskningsprojekter. Nationalmuseets forskningsprojekt baserer sig på materiale indsamlet gennem en struktureret spørgeliste, udformet i tæt dialog med førende eksterne forskere inden for bl.a. folkesundhed, kulturhistorie og antropologi.

Varighed: 27.3. 2020 – 31.12. 2022

Finansiering: 1.082.000 kr. VELUX FONDEN

Eksterne samarbejdspartnere: Netværket af VELUX-

støttede coronaprojekter; en række danske lokal- og specialmuseer, KB, KU, SDU, Nørrebro Teater; professor Ning de Coninck-Smith (Danmarks Pædagogiske Universitet), lektor Dorte Kousholt (Danmarks Pædagogiske Universitet), Netværket Erfaringer om coronainsamling om samtidsdokumentation ved arkiver, biblioteker og museer; netværket NORSAM – forskning og samtidsdokumentation ved museer i Norden, DMJX Danmarks Medie- og Journalistuddannelse, Danmark Fortæller (fortællerværksted), Børnefilmfestivalen Buster, Egaa Gymnasium m.fl.

Tilpasningen til Tyskland 1941-42

Ansvarlig: Seniorforsker **Henrik Lundbak**

Beskrivelse: Analyse af den officielle danske tilpasningspolitik til Tyskland 1941-42. Min arbejdshypotese er, at denne politik ikke skal forstås med Tysklands faktiske nederlag som ramme, men med Tysklands forventelige sejr og deraf følgende dominans i det kontinentale Europa. Spørgsmålet bliver således, i hvilken udstrækning det har syntes muligt for de daværende beslutningstagere at sikre dansk suverænitæt og et vist mål af indflydelse i et 'nyordnet' Europa domineret af Tyskland. I den forbindelse vil det være relevant at se på, hvilke pejlemærker, der fandtes i tiden, dels i form af tysk besættelsespolitik i andre sammenlignelige lande (Norge, Holland, Belgien, Frankrig, Protektoratet Böhmen-Mähren), dels den pression, som de tyske besættelsesmyndigheder i Danmark udøvede på et overordnet politisk niveau, og dels den tilpasning i dagligdagen, som umærkeligt fandt sted inden for sektorer af kulturlivet og erhvervslivet.

Det er min ambition at appellere til et bredt publikum gennem en vekselvirkning mellem denne principielle problemstilling og skildringer af dagliglivets udvikling kvartal for kvartal, såvel det materielle liv (varemangel, mørklægning) og udvalgte dele af kulturlivet (film, romaner).

Fremstillingen vil udfylde et hul i den overordnede besættelsestidsforskning mellem Henrik S. Nissens disputats '1940', som dækker perioden frem til Nytårskrisen 1940/41, og Hans Kirchhoffs disputats 'Augustoprøret', som dækker perioden fra telegramkrisen i efteråret 1942 til tilpasningspolitikens sammenbrud i august 1943.

Varighed: 1.8.2020 – 31.12.2023

I Tysklands skygge. Dansk forsvar mellem de slesvigske krige og verdenskrigene

Ansvarlig: Seniorforsker **Jens Ole Christensen**

Beskrivelse: Projektets overordnede problemfelt er, hvilken overlevelsesstrategi Danmark udviklede i årene efter de slesvigske krige 1848-1851 og 1864 og indtil verdenskrigene 1914-1918 og 1939-1945, særligt efter nederlaget til 'Tyskland' i 1864, samt med det internationale systems gradvise sammenbrud og et dansk sikkerhedsproblem 'i Tysklands skygge'. Den konkrete problemstilling er, hvilken

rolle det militære forsvar spillede i denne overlevelsesstrategi, og hvilken forsvarsplanlægning, der blev gennemført i disse år. Problemstillingen belyses gennem en analyse af periodens forsvarsplaner og forsvarsordninger. Udviklingen af et begrebsapparat / en analysemodel, som kan danne grundlag for analysen, er en vigtig del af projektet. En vigtig tilgangsvinkel i projektet er at se Danmark som en del af det europæiske statssystem, hvor Wienerfreden og 1800-tallets begrænsede krig er centrale.

Varighed: 01.01.2020-

"Fred og frihed. Dansk forsvar under Den Kolde Krig"

Ansvarlig: Seniorforsker **Jens Ole Christensen**

Beskrivelse: Projektets overordnede problemfelt er, hvilken overlevelsesstrategi Danmark udviklede i årene under Den Kolde Krig, særligt efter tilslutningen til Atlantpagten / NATO i 1949. Den konkrete problemstilling er, hvilken rolle det militære forsvar spillede i denne overlevelsesstrategi, og hvilken forsvarsplanlægning, der blev gennemført i disse år. Problemstillingen belyses gennem en analyse af periodens forsvarsordninger (de militære styrkers organisation, materiel og operative doktriner) og den militære, operative planlægning. Udviklingen af et begrebsapparat / en analysemodel, som kan danne grundlag for analysen, er en vigtig del af projektet. En vigtig tilgangsvinkel i projektet er at se Danmark som en del af Den Kolde Krigs globale statssystem, hvor øst-vest konflikten og 1900-tallets totale krig er centrale. Projektet er afgrænset til det 'rent' militære aspekt af dansk forsvarsplanlægning. Analysen tager udgangspunkt i den forsvarsopfattelse og trusselvurdering der lå bag forsvarsplanlægningen samt i samspillet mellem det militære og det politiske plan i planlægningsprocessen.

Projektet sigter på at skrive et 'klassisk' forskningsværk / bog med udgivelse i 2022 samt et antal forskningsartikler i de følgende år. Projektet bygger i nogen grad videre på to tidligere bogprojekter "Hæren. 400 års danmarkshistorie (2014) og "Hjemmeværnet. Historien om det folkelige forsvar" (2017).

Varighed: 01.01.2018 -

Finansiering: 1.300.000 kr. Helen og Ejnar Bjørnows Fond.

Global Goods and the Country House, c. 1650-1800

Ansvarlig: seniorforsker **Mikkel Venborg Pedersen**

Beskrivelse: Bogudgivelse i antologiform om interrelationer mellem globale (koloniale) systemer og herregårde i et krydskulturelt lys på UCL Press.

Varighed: 01.12.2020 – 31.12.2022

Finansiering: Via forlaget.

Eksterne samarbejdspartnere: prof. Jon Stobart (red.) Manchester Metropolitan University og forfattere fra Uppsala Universitet, University of Venice, University

of Pittsburgh, The National Trust, London South Bank University, Rowan University, University of Pennsylvania, University of Groningen, English Heritage, Universität Tübingen, University of Virginia, Europe-College of Advanced Studies in Bucharest, Historic Houses of India at Jindal Global University, Yale NUS College in Singapore.

Østasiens populærkultur i et transnationalt perspektiv

Ansvarlig: Seniorforsker **Martin Petersen**

Beskrivelse: Fire-binds forskningsmonografi serien East Asian popular culture in a transnational perspective: A National Museum of Denmark Collection samt en række relaterede formindlingsprojekter.

This series explores issues around the consumption and appropriation of East Asian popular culture in a Danish context, and asks what it can contribute to our understanding of cultural flows in an East/West perspective.

Varighed: 2016-2024

Finansiering: Kulturministeriets forskningspulje, Toyota-Fonden, Korea Foundation, Academy of Korean Studies, Sasakawa Foundation, Farumgaard Fonden, Nationalmuseet

Nederlag og triumf. Slaget ved Gadebusch 1712, erobringen af Tønning og Stenbocks fangenskab

Ansvarlig: Seniorforsker **Karsten Skjold Petersen**

Beskrivelse: Efter nederlaget i Slaget ved Helsingborg 1710 skulle den danske hær genopbygges, hvilket vanskeliggjordes af pestens udbrud. I sommeren 1711 var man dog klar til atter at indlede offensive operationer i samarbejde med Rusland og Polen-Sachsen, som var allierede. Den danske hær indledte et felttog mod de svenske besiddelser i Nordtyskland, som bl.a. medførte belejring af Stralsund og Wismar, samt erobringen af det svenske hertugdømme Bremen. I efteråret 1712 landede en svensk undsætningshær under Magnus Stenbock, sejrherren fra Helsingborg, og de endte med at besejre den danske hær endnu engang i Slaget ved Gadebusch 1712. Den svenske hær drog derpå op i Holsten, hvor de på vejen afbrændte Altona. De blev indesluttet af de allierede hære på Ejderstedt-halvøen og i den gottorp-ske fæstning Tønning. Efter tre måneders belejring måtte de overgive sig og vandre i dansk krigsfangenskab. Dette var den største sejr den danske hær nogensinde har haft.

Varighed: 01.11.2019 - 15.10.2022

Finansiering: Intern

Moden i Danmark gennem 400 år

Ansvarlig: seniorforsker **Mikkel Venborg Pedersen**

Beskrivelse: Bogudgivelse på baggrund af fortrinsvis Nationalmuseets samlinger af dragt mv. inden for Nyere Tid på Gads Forlag.

Varighed: 01.01.19 - 31.12.21

Finansiering: Støttebehov kr. 419.312, støttet af C.L. Davids Fond og Samling; Den hielmstjerne-rosencroneske Stiftelse; Nationalmuseet Fond til Videnskabelige Undersøgelser og Erhvervelser; Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat; Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorcks Fond; Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond.

Eksterne samarbejdspartnere: Lektor Marie Riegels Melchior, KU-Saxo, etnologi.

NICC. The National Museum Initiative on Clothes and Cloth Cultures - from Prehistory till Today

Ansvarlig: Seniorforsker **Mikkel Venborg Pedersen** og Seniorforsker **Ulla Mannerling**

Beskrivelse: Samarbejdsprojekt omkring studier i og formidling af dragter og tekstiler samt skind, i samarbejde med Københavns Universitets Center for Tekstiltforskning

Varighed: 01.01.2016 -

Eksterne samarbejdspartnere: Københavns Universitets Center for Tekstiltforskning

ENCOUNTER: European Network for Manorial and Country House Studies

Ansvarlig: Seniorforsker **Mikkel Venborg Pedersen**

Beskrivelse: Internationalt samarbejdsprojekt om herregårdsstudier mv.. Del af Nationalmuseets samarbejde på Center for Dansk Herregårdsforskning

Varighed: 05.10.2015 -

Finansiering: Dansk Center for Herregårdsforskning

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Arkitektskolen Aarhus, Herregårdsmuseet Gammel Estrup, University of York, University of Groningen, Europäische Universität in Frankfurt a.d. Oder, Universität Greifswald, Uppsala Universitet, Universitetet i Oslo m.fl.

Dansk Center for Herregårdsforskning

Ansvarlig: seniorforsker **Mikkel Venborg Pedersen**

Beskrivelse: Samarbejde med Aarhus Universitet, Arkitektskolen Aarhus, Gammel Estrup - Herregårdsmuseet og Nationalmuseet om herregårdsstudier og formidling deraf samt sekretariat for Nordisk Herregårdssymposium.

Varighed: 01.05.2005 -

Finansiering: Dansk Center for Herregårdsforskning, se <https://herregaardsforskning.dk/>

Afsluttede projekter*

Dansk ekspeditionshistorie

Ansvarlig: Enhedschef Christian Sune Pedersen.

Redaktører: Museumsinspektør **Jesper Kurt Nielsen (Saml)**, Projektforsker **Peter Andreas Toft**, seniorforsker **Anne Haslund Hansen (DMO)**

Beskrivelse: Udgivelse af trebindsværket Dansk

ENHEDERNE OG DERES PROJEKTER

Ekspeditionshistorie i samarbejde med det Kongelige
Danske Geografiske Selskab og Gads Forlag
2015 - 2018

Varighed: 15.11.2017 – 31.12.2021

Finansiering: 4.875.000 kr. Augustinusfonden

Eksterne samarbejdspartnere: Michael Harbsmeier,
RUC, Kristian Hvidtfelt Nielsen, AU.

Miljøarkæologi og Materialeforskning

Forskningsområder

Enheden Miljøarkæologi og Materialeforskning er en ud af tre enheder i Brede, der sammen med de to øvrige enheder Magasinering og Kulturhistorisk Konservering samt Bygning og Inventar, udgør et af Nordens største miljøer for konservering og kulturhistorisk relateret naturvidenskab. Hovedparten af forskningen i Brede er samlet i enheden Miljøarkæologi og Materialeforskning, men understøttes af medarbejdere i de to andre enheder. Udviklingen af nye forskningsområder og bevaringsfaget sker i et tæt samarbejde mellem praksis og forskning. En beskrivelse af de to andre enheder findes separat under de respektive enheder. Miljøarkæologi og Materialeforskning er museets naturvidenskabelige enhed, hvor der arbejdes med at belyse kulturhistoriske problemstillinger ved hjælp af naturvidenskabelige metoder. Den miljøarkæologiske forskning har til formål at rekonstruere fortidens miljø- og klimaudvikling og de fortidige menneskers brug af og samspil med det omgivende landskab gennem de sidste ca. 11.000 år. I dette arbejde benyttes pollenanalyse, makrofossilanalyse, dendrokronologi og vedanatomi. Ved hjælp af strontiumisotopanalyse forskes der i problemstillinger vedr. forhistoriske og historiske menneskers og genstandes proveniens og mobilitet. Inden for materialeforskning udføres der i forbindelse med konservering og restaurering af museumsgenstande og kulturhistoriske objekter analyser til bestemmelse af bl.a. maling, organiske rester og metallegeringers sammensætning. Tilsvarende forskes der i moderne syntetiske materialer, der i stigende grad udgør et bevaringsproblem. Inden for kalkmalerikonservering forskes der dels i at forbedre de gængse metoder til rensning og konservering, dels i kalkmaleriernes bevaringshistorie. Ved enheden udføres endvidere forskning i bevaring af arkæologiske lokaliteter og kulturarvsgenstande på fundstedet (in situ), det være sig på landjorden eller på havbunden, og endvidere arbejdes der med udvikling af værktøjer til udpegning af områder i Grønland, hvor kulturarven er specielt truet af ændringer i klimaet. Endelig arbejdes der med en række emner inden for forebyggende (præventiv) konservering, omfattende bl.a. en fastlæggelse af de optimale forhold for så vidt angår klima, byggematerialer, lys mv. for opbevaring og udstilling af kulturarvsgenstande. Enhedens forskere er engageret i en bred vifte af eksternt finansierede nationale og internationale forskningsprojekter. Herudover udføres rekvirerede opgaver for en lang række institutioner i ind- og udland.

**Medarbejdere inden for
forskningsområdet**

Forskningschef ph.d. Peter Rasmussen
Inden for den videnskabelige stillingsstruktur
Isabelle Brajer, seniorforsker
Anne Marie Eriksen, forsker, ph.d.
Anja Frank, postdoc, ph.d.
Karin Margarita Frei, forskningsprof. ph.d.
Jacob Frydendahl, Videnskabelig Assistent
Gorka Mendigure Gonzalez, postdoc, ph.d.
David John Gregory, seniorforsker, adj. prof.,
ph.d.
Mette Marie Hald, seniorforsker, ph.d.
Jørgen Hollesen, seniorforsker, ph.d.
Catherine Ann Jessen, seniorforsker, ph.d.
Sasha Krüger, postdoc, ph.d.
Pernille Ladegaard-Pedersen,
videnskabelig assistent
Hanne Marie Ellegård Larsen, videnskabelig
assistent
Poul Klenz Larsen, seniorrådgiver, ph.d.
Henning Matthiesen, seniorforsker, adj. prof.,
ph.d.
Mette Midtgård Madsen, ph.d.-stipendiat,
konservator
Morten Fischer Mortensen, seniorforsker, ph.d.
Martin Norvig Mortensen, seniorforsker, ph.d.
Georges Mouamar, postdoc, ph.d.
Asal Peydaei, postdoc, ph.d.
Samantha Scott Reiter, projektforsker, ph.d.
Kathrine Segel, ph.d.-stipendiat, konservator
Yvonne Shashoua, forskningsprofessor mso.,
ph.d.
Astrid Strunk, postdoc, ph.d.

Uden for den videnskabelige stillingsstruktur
Claudia Baittinger, museumsinspektør
Niels Bonde, museumsinspektør (tidl. seniorfor-
sker)
Charlie Christensen, museumsinspektør emerit-
tus
Orla Hylleberg Eriksen, laborant
Peter Steen Henriksen, museumsinspektør
Helle Holbek, laborant
Lars Aasbjerg Jensen, konservator
Anders Bendtz Kanstrup, AC-medarbejder, ph.d.
Anna-Grethe Rischel, konservator emerita
Anna Marie Stevnsvig, AC-medarbejder
Michelle Taube, kemiker, ph.d.
Athena Lynn Trakadas, gæsteforsker, ph.d.
Janne Winsløw, laborant

Nye projekter

Ordinary Lives in Extraordinary Times: A New View of the Earliest Urban Societies in Bronze Age Syria

Ansvarlig: seniorforsker **Mette Marie Hald**

Beskrivelse: The project studies urbanization in Syria during the 3rd Millennium BCE through new scientific analyses of material from the ancient city of Hama, excavated by a Danish team in the 1930s and stored at the National Museum. The study of the earliest cities in Syria, predominantly based on elite contexts at the largest urban centers, has traditionally followed a hierarchical, top-down approach to power and order. The collection at the National Museum derives from the largest exposure of a non-elite residential neighbourhood from this time period, and offers a unique opportunity to study early urbanization from "below". Work undertaken on the Hama collection includes:

- provenience and functional studies of the ceramic assemblage, including studies of pot marks, cylinder seal impressions, and fingerprints (postdoc Georges Mouamar)
- GIS-based stratigraphic and chronological reconstruction
- dietary reconstruction based on food residues, animal bones, and plant remains (seniorforsker Martin N. Mortensen, seniorforsker Mette Marie Hald)

Varighed: 01.09.2021-31.08.2024

Finansiering: 6.186.418 kr., Danmarks Frie Forskningsfond

Eksterne samarbejdspartnere: Agnese Vacca, University of Milan; Akiva Sanders, University of Chicago; Lamya Khalidi, CNRS Nice; Marta D'Andrea, Sapienza University of Rome; Pernille Bangsgaard, University of Copenhagen; Valentina Tumolo, Durham University; Yves Gallet, CNRS/Institut de Physique du Globe de Paris.

COREX- From correlations to explanations

Ansvarlig: Forskningsprofessor **Karin M. Frei**

Beskrivelse: COREX projektets overordnede formål er, at identificere og undersøge de centrale processer, der formede Europas genetiske og kulturelle diversitet nord for Middelhavet i tiden fra bondestenalderens begyndelse til afslutningen af bronzealderen. Med fokus på tværfaglighed og synergi mellem forskellige forskningsfelter skal der i projektet identificeres forskellige typer af samfundsmæssige forandringer og årsagerne til disse. Forandringerne skal blandt andet ses i forhold til mobilitet, klimatiske og demografiske ændringer, eventuelle biologiske tilpasninger, samt mulige sygdomme og nye typer af kost.

Nationalmuseet er med i projektet som "beneficiary" partner. Projektets PI er Prof. Kristian Kristiansen, Göteborgs Universitet, Sverige. I projektets første

fase står Nationalmuseet ved Karin M. Frei og Samantha Reiter for opbygning af den første europæiske strontiumisotopdatabase over forhistorisk humant materiale fra bondestenalder og bronzealder. I 2021 har vi derfor fokuseret på, at opbygge selve rammen for databasen og udvælge de forskellige parametre, som skal være med i databasen.

Varighed: 1.5.2021-30.4.2027

Finansiering: ERC Synergy Grant (Total grant= 9.759.609 Euros). Nationalmuseets andel er 456.990 Euros (ca. 3.400.000 DKK).

Eksterne samarbejdspartnere: Kristian Kristiansen (Göteborgs Universitet, PI), Kurt Kjær (Københavns Universitet), Mark Thomas (University College London). Derudover er Plymouth University, ved Raph Fyfe, også beneficiary partner.

Floods and droughts: Mapping impact of precipitation changes on buried archaeological remains

Ansvarlig: Seniorforsker **Jørgen Hollesen**

Beskrivelse: Klimaændringer truer bevaringen af den arkæologiske kulturarv i Danmark. Sommeren 2018 står som et dugfrisk eksempel på at klimaet bliver mere og mere ekstremt i Danmark. I takt med at jorden blev tørrere og tørrere opstod problemer rundt omkring i landet – egetræsfundamentet på Egeskov slot var i fare for rådne op og ved Kongernes Jelling var nødvendigt at iværksætte redningsaktion for at redde resterne af Harald Blåtands 1000 år gamle egetræs palisade. Den tørre sommer har givetvis også haft betydning for de mange kulturgenstande, der stadig ligger begravet i vores vådområder. Her er problemet dog skjult og selvsagt svært at kvantificere. Da kulturarven hverken kan erstattes eller genskabes er det i særlig grad vigtigt at udvise rettidig omhu på det område. Klimaændringer i form af ændrede nedbørsmønstre og temperaturstigninger indebærer en lang række direkte og indirekte trusler mod den fysiske kulturarv, som for eksempel øget risiko for mikrobiel nedbrydning. Mange af de grundlæggende mekanismer er kendte, men der er stort behov nye metoder til at forudsige og kvantificere hvor problemet er størst, for derefter mest effektivt at kunne afbøde effekterne på kulturarven. Floods and Droughts har til formål at udvikle nye metoder og værktøjer til at kortlægge og monitorere vandindholdet på arkæologiske lokaliteter via droner og remote sensing. Samtidig udvikles modeller til at kvantificere hvordan manglende nedbør og tørke påvirker nedbrydningen af begravede arkæologiske genstande.

Varighed: 2021-2024

Finansiering: 979.200 kr., Kulturministeriets Forskningspulje

Eksterne samarbejdspartnere: Niels Hartmann, Museum Vestsjælland

Alt forladt - en humanitær krise i det 6. og 7. århundrede?

Ansvarlig: Seniorforsker **Niels Bonde**

Beskrivelse: Alt forladt er et tværfagligt forskningsprojekt, der har til formål at undersøge omfanget af naturkatastrofen i 536/540 og belyse den efterfølgende krise, som opstår i det 6. og 7. århundredes Danmark. Konsekvenserne af krisen er en grundlæggende ændring af samfundsstrukturen. Gamle magtcentre forsvinder, bebyggelser bliver forladt, skoven vinder frem og generelt ses en markant nedgang i arkæologiske fund. Traditionelt er vores viden om denne kriseperiode baseret på arkæologiske undersøgelser af større bebyggelser samt et kilde-materiale, der afspejler ændringer i religiøse skikke såsom offergaver og gravfund. Men fund fra denne periode er få og vores aktuelle viden bygger primært på viden fra før og efter krisen. Selve kriseperioden, som dækker omkring 200 år, henligger på mange måder i et videnskabeligt mørke. Men her kan andre kilder hjælpe! Gennem dendrokronologisk, vegetationshistorisk og arkæologisk kildemateriale vil projektet fokusere på omfanget og konsekvenserne af krisen

Varighed: 01-08-2021 til 31-12-2023

Finansiering: Kulturministeriets Forskningspulje (KFU): 718.167,00 kr. (FPK.2021-0010)

Eksterne samarbejdspartnere: I projektgruppen deltager endvidere: Museumsinspektør Claudia Battering, Seniorforsker Morten Fischer Mortensen og postdoc Hanne Marie Ellegård Larsen, alle Nationalmuseet. Endvidere cand.scient. Jonas Ogdal Jensen, Moesgaard Museum, overinspektør Morten Søvsø, Sydvestjyske Museer og forskningsleder Jens Ulriksen, Museum Sydøstdanmark.

Nedbrydningstider for henkastet affald

Ansvarlig: Forskningsprofessor MSO

Yvonne Shashoua

Beskrivelse: Formålet med dette projekt er at opsummere den nyeste viden og data om hvor lang tid det tager for plastikaffald at nedbrydes i naturen, for de typer af affald, der hyppigst ender i det danske landmiljø. Affaldstyperne er udvalgt baseret på resultaterne fra den nationale undersøgelse Masseeksperimentet 2019, der indsamlede plastikaffald i de danske naturtyper. Den nyeste viden om plastiks nedbrydning er indhentet ved en litteratursøgning af trykte og online publikationer fra 1977 til 2020, herunder oversigtsartikler, originalforskning, databeller og infografikker. De udvalgte publikationer er de der kvantitativt beskriver nedbrydningstider for de 10 mest udbredte plastikaffaldstyper i terrestriske miljøer der mest ligner dem der findes i den danske natur, hvor affaldet er blevet udsat for høje koncentrationer af enten ilt, sollys, vind og vand, eller for mekanisk nedbrydning ved kontakt med vand, vind og partikler.

Varighed: 15.08.2021- 31.12.2021

Finansiering: 150.000 kr., Miljøstyrelsen

Undersøgelse af nedbrydning og skæbne af plastik i arktisk havmiljø

Ansvarlig: Forskningsprofessor MSO

Yvonne Shashoua

Beskrivelse: Formålet er at tilvejebringe viden om plastiks fragmentering evt. til mikroplastik, kemiske og mekaniske nedbrydningshastighed i Arktisk. Der vil blive udført undersøgelser med brug af nedbrydningsmarkører for ældningsprocesser af plast i Grønlands havmiljø. Resultaterne vil blive evalueret mod sammenlignelige undersøgelser, der blev sat i gang mellem juni og oktober 2019 med identiske plasttyper under tempererede forhold i Danmark.

Varighed: 01.10.2021- 31.12.2023

Finansiering: 100.000 kr., Miljøstyrelsen

Eksterne samarbejdspartnere: Jakob Strand, Aarhus Universitet

Da katastrofen ramte: analyse af planteresterne fra Hasanlu

Ansvarlig: Seniorforsker **Mette Marie Hald**

Beskrivelse: Oldtidsbyen Hasanlu i det nordvestlige Iran er mest kendt for fundet af "Hasanlu-skålen". Skålen i massivt guld blev fundet sammen med tre bevæbnede mænd, der uden held havde forsøgt at redde den, og sig selv, ud af en brændende bygning i slutningen af 900-tallet f.v.t. Hasanlu var under angreb og byen stod i flammer – 3000 år senere fandt arkæologerne hundredevis af ofre liggende tilbage i de nedbrændte bygninger. Katastrofen har betydet, at byen fra denne tid er ekstremt velbevaret, og ofte omtales som et nærorientalsk Pompei. Formålet med dette projekt er at analysere planteresterne, som blev fundet i brandlagene, for at belyse byens agrarøkonomi, afspejlet i de afgrøder, der fandtes i byen, da katastrofen ramte.

Varighed: 2021-2022

Finansiering: 60.000 kr., Det Danske Institut i Damaskus

Activating Arctic Heritage. Work Package 3.6 Marine Archaeology

Ansvarlig: Seniorforsker **David Gregory**

Beskrivelse: As an add on to the Activating Arctic Heritage Project, several areas in and around Sismiut Fjord were surveyed to investigate aspects of surviving underwater cultural heritage. The main site of interest was the rumoured location of a Viking period trading vessel in Sismiut fjord, which was assessed using side scan sonar, echo sounder and underwater drone.

Other sites were investigated and has lead to the preparation of a Memorandum of Understanding with the Underwater Archaeological Unit of Parks

Canada, The Canadian States Cultural Heritage Service.

Varighed: 2021

Finansiering: 50.000 kr., Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: NKA- Grønlands Nationalmuseum

Bog om Nationalmuseets undersøgelser i den vestsjællandske Åmose

Ansvarlig: **Charlie Christensen**, geolog, tidligere museumsinspektør og seniorforsker ved Nationalmuseet

Beskrivelse: Den projektansvarlige har deltaget i den sidste del af de omfattende undersøgelser og har herunder selv forestået udgravninger. Bogens foreløbige titel: "Nationalmuseets undersøgelser i den vestsjællandske Åmose 1938 til dato – et geologisk og personligt tilbageblik". Der vurderes et sidetal på mindst 200, med talrige illustrationer

Varighed: 2021-2023

Finansiering: Ingen løn indgår i projektet. Frivilligt arbejde af emeritus. Finansiering af illustrationsarbejde og trykning vil ske ved ansøgninger til fonde

Eksterne samarbejdspartnere: Ingen formelle, et enmandsprojekt

Igangværende projekter

Activating Arctic Heritage. Work Package 2.1. Hidden in the Midden

Ansvarlig: Seniorforsker **Henning Matthiesen**

Beskrivelse: 'Hidden in the Midden' explores multiple scientific approaches to understanding the preservation and loss of organic archaeological remains in two UNESCO properties in Greenland. This requires documenting and testing of stratified midden layers on selected Inuit, Norse and historic sites (10th – 19th century) situated in different environmental zones within the two UNESCO areas. Targeted sites are investigated by researchers from natural sciences and archaeology and subsurface layers sampled for chemical properties, ancient DNA, lipids, pollen, seeds, insect remains and animal bones. The reliability and vulnerability of information provided by the bio-molecules and macro-fossils are critically evaluated through taphonomic and comparative analyses. Key questions of the project are: (1) How do different methods of data acquisition supplement each other and increase our knowledge of the paleo-environment and on-site past human activities? and (2) How is the information potential of the middens affected by changing preservation conditions?

Varighed: 2019-2023

Finansiering: 6.000.000 kr fra Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: NKA- Grønlands Nationalmuseum

Activating Arctic Heritage. Work Package 2.2. The Loss of Cultural Heritage: Human and Natural Impacts on Vulnerable Arctic Sites'

Ansvarlig: Seniorforsker **Jørgen Hollesen**

Beskrivelse: Over the past few decades, increasing global warming has accelerated erosion and biodegradation at many heritage sites in the Arctic. Taken together with the growth of tourism and the intensified use of the landscapes by local communities through farming and infrastructure development, many Key sites in the two UNESCO properties in Greenland may be at risk. Work Package 2.2 produces the fundamental baselines and methods required to detect, monitor and quantify damage to archaeological sites and their components in the two UNESCO properties. Data collected at key sites are used to create GIS layered models which form the starting point for identifying changes to site stability over time. Outcomes of the work package provide the opportunity to gain new insights into predicting, forecasting and mitigating critical 'tipping-points' concerning site preservation. Work Package 2.2 adds new methodologies and remote sensing techniques and expands on the learnings from the REMAINS of Greenland project in the Nuuk Fjord of West Greenland. Moreover, a community mapping component of the data collection will be employed. This includes: 1) creation of a standardized questionnaire on concerns, perceptions, experiences and observed tourist behaviours at Key Sites; 2) analysis and interviews combined with ground survey data for place-based references; and 3) integration of historical and current air and satellite imagery, drone maps, and site plans to describe real-time changes on sites.

Varighed: 2019-2023

Finansiering: 3.450.000 kr., Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: NKA- Grønlands Nationalmuseum

Activating Arctic Heritage. Work Package 2.3. Rain or Shine: Local palaeoenvironments and palaeoclimate in the UNESCO areas.

Ansvarlig: Senior Researcher **Catherine Jessen**

Beskrivelse: This research reconstructs local climate and environments over the last 1,500 years in areas where people were living close to sea level. This broad period experienced dramatic climate fluctuations that included the Medieval Warm Period and Little Ice Age and affected much of the Northern Hemisphere. These fluctuations are believed to have had major consequences for people living in Greenland in the past. Unpredictable changes such as late frosts, summer droughts and varying temperatures would have affected a range of subsistence strategies dependent on both the natural vegetation and on farming. For example, any vegetational-forced change in the migration patterns of reindeer would affect summer hunting around Aasivissuit and any

drought induced reduction in the production of winter fodder could determine how many animals could be kept alive over the winter.

To better understand this environmental history, sediments are collected and analyzed from lakes in the UNESCO areas to reconstruct climatic and vegetational trends in the past. This research provides the opportunity to examine the varying responses of past peoples with differing subsistence strategies during major periods of known change. The results will provide an insight into the variable adaptations of technology, economy and/or lifestyles by different groups at different times in Greenland's long history.

Varighed: 2019-2023

Finansiering: 1.865.000 kr: supported by the Carlsberg Foundation

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus University

Activating Arctic Heritage. Work Package 3.2. Plant Resources in the Norse Society

Ansvarlig: Museumsinspektør

Peter Steen Henriksen

Beskrivelse: Very little is known of Norse use of cultivated or wild plant resources in Greenland as only very few studies have been carried out to date. One study, The National Museums' Northern Worlds project, has shown that barley was used during the early Norse period but the extent of plant cultivation is still not known.

To obtain a more complete image of the Norse use of plant resources a program of excavations and analysis of selected Norse middens will be carried. The aim is to gain more knowledge of plant use by using macrofossil analysis of plant remains at a high time resolution. This will also give information about the fuel economy of the Norse.

The question of whether plant resources were imported or cultivated will be addressed using strontium isotope analysis of cultural plant remains.

Varighed: 2020-2023

Finansiering: 1.710.000 kr fra Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: NKA- Grønlands Nationalmuseum

Tales of Bronze Age People

Ansvarlig: Forskningsprofessor **Karin M. Frei**

Beskrivelse: Tales of Bronze Age People - på dansk Bronzealdermenneskers fortællinger - er et "Semper Ardens" tværfagligt forskningsprojekt, som ligger i forlængelse af det igangværende forskningsprojekt "Tales of Bronze Age Women". Tales of Bronze Age People er ligeledes støttet af Carlsbergfondet. Formålet med det nye projekt er, at belyse hvilken betydning menneskers mobilitet har for den samfundsudvikling, der kan iagttages i løbet af bronzealderen. I forhold til "Tales of Bronze Age Women" vil det nye projekt udvide udforskningen af menneskers

mobilitet, ved gennem de næste tre år at undersøge et yderligere antal kvinder samt mænd og børn, fra både rige og mindre rige grave. Fokus vil stadig være på dansk materiale. Projektet er tværfagligt, og anvender "state-of-the-art" naturvidenskabelige og fysisk antropologiske metoder, samt fylogenetiske analyser.

Varighed: 01.04.2018 – 31.03.2022

Finansiering: 5.600.000 kr. Carlsbergfondet

Eksterne samarbejdspartnere: Marie Louise Jørkov, Retsmedicinsk Institut, KU.

Towards a new European Prehistory. Integrating aDNA, isotopic investigations, language and archaeology to reinterpret key processes of change in the prehistory of Europe

Ansvarlig: Forskningsprofessor **Karin M. Frei**

Beskrivelse: During the past few years we have witnessed a knowledge-revolution in archaeology, brought about by contributions from ancient DNA and isotopic tracing. It revealed a much more dramatic European prehistory than previously thought, characterized by major migrations 6000 BC (introduction of farming from Anatolia) and 3000 BC (steppe migrations into Europe). To achieve our goals, we employ a truly interdisciplinary research design by combining ancient DNA, isotopic tracing, archaeology and historical linguistics to document the full complexity of these historical changes. It will inform us about how new migrating groups interacted with existing populations and in the process created new cultures and languages. Such knowledge is relevant also in the present.

Varighed: 01.01.2017 – 01.12.2022

Finansiering: 7.238.016 SEK, Riksbankens Jubileumsfond

Eksterne samarbejdspartnere: Kristian Kristiansen, Göteborgs Universitet (projektleder); Morten Allentoft, Centre for Geogenetics; Anders Fischer, Sealand Archaeology and Göteborgs Universitet; Guus Kroonen, Københavns Universitet og Leiden University; Janet Montgomery, University of Durham; Douglas Price, University of Wisconsin-Madison; Serena Sabatini, Göteborgs Universitet; Karl-Göran Sjögren, Göteborgs Universitet; Eske Willerslev, Centre for Geogenetics; Jesper Stenderup, Centre for Geogenetics.

MarinePlastic

Ansvarlig: Forskningsprofessor MSO

Yvonne Shashoua

Beskrivelse: MarinePlastic is an interdisciplinary center for cutting-edge research into marine plastic pollution, uniting Danish researchers across institutions (Aalborg University, Aarhus University, Danish Technical University, Roskilde University and National Museum of Denmark) and disciplinary expertise. The Center will develop scientifically based understanding of the types, sources, occurrence, fate

and environmental consequences of marine pollution caused by all sizes of plastic materials ranging from macro- to nanoplastics, and bring this knowledge into use by proposing societal solutions and interacting with policymakers. The National Museum of Denmark is active in WP3 that aims to qualify and quantify the sources, magnitude and distribution of plastic pollution in Danish waters and WP4 that identifies those environmental conditions most likely to accelerate and slow the degradation of macroplastic to microplastics.

Varighed: 01.02.2019 – 30.01.2023

Finansiering: 3.100.000 kr. to Nationalmuseet awarded by Velux Foundation

Eksterne samarbejdspartnere: Aalborg University, Aarhus University, Danish Technical University, Roskilde University

Brændt og ofret. Offerritualer på Bornholm i bondestenalderen

Ansvarlig: Museumsinspektør

Peter Steen Henriksen

Beskrivelse: På Bornholm er der dukket en ny anlægstype i form af runde kultanalæg op ved centralpladserne fra slutningen af Tragtbægerkulturen i midten af bondestenalderen. I dette projekt skal alle fundtyper fra anlægget analyseres, således at man får et detaljeret, samlet billede af hele offerfundet. Man har kun et fragmentarisk idé om, hvordan kulthandlerne på centralpladserne fra mellemneolitikum har foregået. Med dette anlæg kommer vi altså helt tæt på en enkelt offersituation. Ved at sætte resultaterne af makrofossilanalyser, samt pollen- og lipidanalyser af lerkarrene i sammenhæng med genstandsfundene kan man få en detaljeret forståelse af en offerpraksis som ellers har været ukendt.

Varighed: 01.11.2020-31.12.2022

Finansiering: 735.400 kr. Kulturministeriets Forskningspulje

Eksterne samarbejdspartnere: Bornholms Museum

Termites of the ocean – new analytical method and knowledge on shipworm degradation of marine archaeology

Ansvarlig: Forsker **Anne Marie Høier Eriksen**

Beskrivelse: Den borende musling pæleorm (*Teredo navalis*) er en vedvarende stor trussel for kulturarvs-genstande og vrage af træ, som findes på havbunden. Så længe boplads og vrage er dækket af sedimenter på havbunden, er de sikret mod borende muslinger, såsom pæleorm, men eksponeres de, f.eks. i områder med sedimenterosion eller lignende, er de i fare for at blive angrebet af pæleorm. Tidligere forskning har vist, at en trægenstand kan være fuldstændig gennemboret af pæleormstunneler efter blot et par måneders eksponering på havbunden. Viden om de processer en genstand har været, og er udsat for, fra det omgivne miljø er en vigtig brik i tolkningen og vurderingen af tilstanden for kulturarvs-genstande på

havbunden. Dateringen af et ældre pæleormsangreb vil kunne bidrage afgørende i denne henseende. Der findes metoder til at sikre kulturarvs-genstande in situ mod angreb. Det er dog helt afgørende, dels at kende omfanget af et pæleormsangreb, dels at vide om det er aktivt eller ej, for at kunne iværksætte den mest effektive bevaringsindsats for en given lokalitet eller enkelt-genstand. I dag findes der flere metoder til at kvantificere et pæleormsangreb, men fælles for dem er, at de er dyre, tidskrævende og destruktive. Den nye metode vi sigter mod at udvikle, vil være både hurtig og nem at håndtere. Det vil dermed være en metode, som kan hjælpe fremtidig forskning på området, men især vil den være et vigtigt redskab for at kunne målrette bevaringstiltagene for en given lokalitet eller genstand.

Varighed: 11.08.20 – 30.03.23

Finansiering: 583.965,00 kr., Kulturministeriets Forskningspulje

Eksterne samarbejdspartnere: Det Kgl. Akademi, Konservatorskolen og GLOBE Inst. KU

History of the Tocharian Texts of the Pelliot Collection

Ansvarlig: Konservator emerita **Anna-Grethe**

Rischel (og prof. Georges-Jean Pinault (PI) *École Pratique des Hautes Études, Paris*)

Beskrivelse: Det videnskabelige formål med det nye projekt i Paris er gennem en komplet udgave af Pelliot Samlingen af tokhariske tekster på papir og træ at studere buddhistisk kultur og religion i den anden halvdel af det første årtusind. Sammenlignet med "Turfan Samlingen" in Berlin er Paul Pelliot's samling på Bibliothèque Nationale de France den næststørste samling af tokhariske manuskripter fra anden halvdel af det første årtusind. Kizil hulerne nordvest for Kucha regionen i Tarim Bækkenet var hovedbyen for tidlig tokharisk Buddhismisme, og her blev de fleste manuskripter lokaliseret af Paul Pelliot sammen med vigtige Sanskrit tekster. Det tværfaglige franske projekt omfatter palæografisk, lingvistisk, religionshistorisk, kulturhistorisk og papirteknologisk forskning, hvor sammenlignende analyser af de forskellige papirkvaliteter, fibermaterialer, blæk og pigmenter bidrager til proveniensbestemmelse og datering af teksterne.

Varighed: 01.09.2018 – 01.09.2023

Finansiering: ERC bevilling til Prof. Georges-Jean Pinault

Eksterne samarbejdspartnere: Prof. Georges-Jean Pinault (PI) *École Pratique des Hautes Études, Paris*, Agnieszka Helman-Wazny, Centre for the Study of Manuscript Cultures, University of Hamburg.

Two Danish Slave Ships in Costa Rica

Ansvarlig: Seniorforsker **David Gregory**

Beskrivelse: The Fredericus Quartus and Christianus Quintus were two Danish slave ships which were wrecked on the way to the Danish colony of St.

Thomas. Two wrecks which could be the remains of these ships have been discovered off the coast of Costa Rica. Part of the cargo on one of the wrecks consists of Building bricks, which typologically are reminiscent of Flensborgsten. Using a suite of nondestructive and destructive analytical methods samples obtained from the wreck sites will be analysed in order to assess their provenance and contribute to other archaeological assessments being carried out in order to confirm the ships identity. Should this be the case future work will entail contributing to capacity building of marine archaeology, archaeological and conservation science and underwater cultural heritage management of the wreck sites in collaboration with Costa Rica.

Varighed: 2018 –

Finansiering: Nationalmuseet

Eksterne samarbejdspartnere: Costa Rican NGO, Costa Rican National Museum, University of East Carolina, UNESCO.

Med ryggen til fjellet

Ansvarlig: Seniorforsker **Niels Bonde**

Beskrivelse: Dendrokronologiske undersøgelser i det sydlige Norge. Opbygning af dendrokronologiske grundkurver for eg og fyr fra Sørlandet.

Varighed: 01.07.2005 – 31.12.2023

Finansiering: 5.000.000 kr. (Vest-Agder Fylkeskommune, Norge) + Nationalmuseet (forskningstid)

Eksterne samarbejdspartnere: Fylkeskonservatoren i Vest-Agder Fylkeskommune og Vest-Agder Museum.

Nye og innovative rensningssystemer til danske kalkmalerier (CleanLime)

Ansvarlig: Seniorforsker **Isabelle Brajer**

Beskrivelse: Forskningsprojektet CleanLime består af tre delprojekter (se de tre følgende projekter), hvor der skal afprøves og testes nye muligheder inden for rensningsteknikker af kalkmalerier med kompresser. Blandt de nye materialer findes substrater bestående af hydrogeler, polyakrylgeler og forskellige typer naturligt ler. Disse substrater vil blive kombineret med forskellige opløsningsmidler, herunder også mikroemulsioner, med henblik på at udvikle et nyt effektivt rensningssystem for kalkmalerier. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.04.2017 – 31.03.2022

Finansiering: I alt 4.476.743 kr. (se delprojekter)

Eksterne samarbejdspartnere: Prof. Piero Baglioni, Center for Colloid and Surface Science, Department of Chemistry, University of Florence; Dr. Charlotte Martin de Fonjaudran, The Courtauld Institute of Art, Conservation of Wall Painting.

Ph.d.-projekt: Anvendelse af lerkompresser til rensning af kalkmalerier: Et konserveringsfagligt forskningsprojekt baseret på modelforsøg (Delprojekt CleanLime)

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat

Mette Midtgaard Madsen

Beskrivelse: Formålet med projektet er at undersøge, om indlejret snavs på danske kalkmalerier kan ekstraheres ved hjælp af lerkompresser.

Varighed: 01.04.2017-31.03.2020. Forlænget til 2022

Finansiering: 1.952.000 kr. Augustinus Fonden

Eksterne samarbejdspartnere: Lektor Jane Richter, Konservatorskolen, KADK (hovedvejleder); Dr. Charlotte Martin de Fonjaudran, The Courtauld Institute of Art, Conservation of Wall Painting

Ph.d.-projekt: Anvendelse af nanoteknologi til rensning af kalkmalerier: Et konserveringsfagligt forskningsprojekt - baseret på modelforsøg (Delprojekt CleanLime)

Ansvarlig: Ph.d.-stipendiat **Kathrine Segel**

Beskrivelse: Formålet med projektet er undersøge, om indlejret snavs på danske kalkmalerier kan fjernes ved hjælp af nanoteknologi. Hypotesen er, at man ved hjælp af hydrogeler og mikro-emulsioner vil kunne ekstrahere dette snavs.

Varighed: 01.04.2017-31.03.2020. Forlænget til 2022

Finansiering: 702.743 kr. Kulturministeriets Forskningsudvalg; 600.000 kr. Augustinus Fonden; 600.000 kr. Nationalmuseet

Eksterne samarbejdspartnere: Lektor Jane Richter, Konservatorskolen, KADK (hovedvejleder); Prof. Piero Baglioni, Center for Colloid and Surface Science, Department of Chemistry, University of Florence; Dr. Charlotte Martin de Fonjaudran, The Courtauld Institute of Art, Conservation of Wall Painting

Skinddragter fra Inuit

Ansvarlig: Konservator **Anne Lisbeth Schmidt**

Beskrivelse: Skinddragter fra inuit i museumssamlinger. Forskning i proveniensbestemmelse. Ved bestemmelse af materialeforbrug, design og dyreart fremstilles en nøgle til identifikation af skindtøj uden inventarnummer. Målet er genfindning af arkivinformati on, så kulturel værdi kan reetableres.

Varighed: 01.12.2019 – 01.12.2022

Finansiering: 904.249 kr. Kulturministeriets Forskningspulje (KFU)

Eksterne samarbejdspartnere: Grønlands Nationalmuseum. Institut for planlægning, AAU. Globe, KU

You don't know what you've got till it's gone: Preservation and deterioration of historic shipwrecks

Ansvarlig: Seniorforsker **David Gregory**

Beskrivelse: Undersøgelse af bevaringsforhold for skibsvrag i Nordsøen ved hjælp af state of the art multi-beam opmåling og europæiske data om miljøforhold omkring vrage ne. I projektet skal alle opmålte vragsamles i en GIS database sammen med de tilhørende miljødata (f.eks. dybde, strøm, havbundstype, salinitet, ilt) fra forskellige europæiske databaser. Miljøforholdene vil blive sammenholdt med de geofysiske opmålinger og billederne af vrage ne med henblik på at klassificere gunstige kontra dårlige bevaringsforhold på havbunden. Projektet er

nyskabende inden for in situ bevaring. Resultaterne kan potentielt bruges til at forudsige, hvor vrage kan forventes at være velbevarede eller er truede af nedbrydning, så man kan prioritere den fremtidige bevaring af vrage.

Varighed: 01.10.2017 – 31.12.2022

Finansiering: 763.200 kr., Kulturministeriets Forskningspulje

Eksterne samarbejdspartnere: Rory Quinn, University of Ulster, Northern Ireland; Gert Normann Andersen, Sea War Museum.

Bestemmelse af trækul til AMS - løbende vedanatommiske undersøgelser

Ansvarlig: Museumsinspektør **Claudia Baittinger**

Beskrivelse: Siden 2009 har vedanatommiske laboratorier på Nationalmuseet samarbejdet med fylkeskonservatoren i Vest-Agder Fylkeskommune, Norge angående udtagning af prøver til 14C datering med henblik på at understøtte det arkæologiske arbejde i fylket. På Nationalmuseet flottes jordprøver fra arkæologiske udgravninger i Vest-Agder fylke, og fund af trækul bliver vedbestemt med henblik at udtage de bedst egnede stykker til 14C datering, dvs. træarter med en lille egenalder.

Varighed: 01.01.2009-

Finansiering: 439.000 kr. Vest-Agder Fylkeskommune.

Eksterne samarbejdspartnere: Vest-Agder Fylkeskommune.

Opstigende grundfugt – Hørsholm kirke

Ansvarlig: Seniorrådgiver **Poul Klenz Larsen**

Beskrivelse: Projektets formål er at eftervise effekten af fugtisolering og omfangsdræn, som traditionelt anvendes for at reducere opstigende grundfugt i historiske bygninger. I forbindelse med en udvendig istandsættelse af Hørsholm kirke gennemføres et måleprogram over en periode på tre år. Der benyttes en ny målemetode, som giver et detaljeret billede af fugtfordelingen tværs gennem muren. Ved at begrænse den opstigende grundfugt reduceres behovet for vedligeholdelse, og bygningsværkets langsigtede bevaring sikres. Resultaterne kan anvendes af bygningsejere, rådgivere og udførende til at vælge den metode, som er mest bæredygtig ud fra en samlet økonomisk, teknisk, antikvarisk og miljømæssig afvejning.

Varighed: 1. juli 2019 – 1. juli 2022

Finansiering: 262.400 kr., COWI fonden

Eksterne samarbejdspartnere: Hørsholm Menighedsråd v/ kirkeværgen Klaus Thiesen. Jørgen Nielsen Rådgivende Ingeniørfirma v/ Erik Nielsen

Samarbejdsaftale om ph.d. projektet: ¹⁴C i dansk eg fra omkring AD 1000

Ansvarlig: Museumsinspektør **Claudia Baittinger**

Beskrivelse: I forbindelse med et ph.d. projekt ved Aarhus Universitet, Institut for Geoscience, ve-

drørende 14C m.m. i træringe har Aarhus Universitet og Nationalmuseet indgået en samarbejdsaftale. Nationalmuseet stiller træprøver fra arkæologiske udgravninger og tømmer fra jyske kirker til rådighed for projektet. Prøverne omfatter tidsintervallet år 950 til år 1380, hvor det er muligt at ekstrahere høstved fra hvert enkelt år. Formålet med projektet er at kalibrere og forbedre den eksisterende 14C-kurve i det nævnte tidsinterval ved hjælp af træringe med en årlig opløsning.

Varighed: 10.10.2017-

Finansiering: 40.000-68.000 kr., Aarhus Universitet, Institut for Geoscience.

Eksterne samarbejdspartnere: Aarhus Universitet, Institut for Geoscience og Institut for Fysik og Astronomi.

Bestemmelse af trækul til AMS 14C-datering - løbende vedanatommiske undersøgelser

Ansvarlig: Museumsinspektør **Claudia Baittinger**

Beskrivelse: Siden 2009 har vedanatommiske laboratorier på Nationalmuseet samarbejdet med fylkeskonservatoren

i Vest-Agder Fylkeskommune, Norge angående udtagning af prøver til 14C datering med henblik på at understøtte det arkæologiske arbejde i fylket. På Nationalmuseet flottes jordprøver fra arkæologiske udgravninger i Vest-Agder fylke og fund af trækul bliver vedbestemt med henblik at udtage de bedst egnede stykker til 14C datering, dvs. træarter med en lille egenalder.

Varighed: 01.01.2009-

Finansiering: 439.000 kr. Vest-Agder Fylkeskommune.

Eksterne samarbejdspartnere: Vest-Agder Fylkeskommune.

Marinarkæologisk tilsyn og forvaltningsplan for det undersøiske neolitiske fiskeanlæg Fletværket ved Nekselø

Ansvarlig: Seniorforsker **David Gregory**

Beskrivelse: Undersøgelse af bevaringstilstand, nedbrydning og udvikling af en forvaltningsplan for fiskeanlægget. Projektet går ud på at: beskrive fortidsmindets tilstand, vurdere fysiske og biologiske årsager til den igangværende erosion, vurdere effekten af tidligere udførte tildækninger med fiberdug og sandsække, estimere udstrækningen af bevarede gytjelag med kulturspor på lokaliteten, estimere erosionstruslens betydning for fortidsmindets fremtidige skæbne, udarbejde forslag til en fremtidig forvaltningsplan for lokaliteten.

Varighed: 01.01.2020 – 31.12.2022

Finansiering: 500.000 kr. Slots- og Kulturstyrelsen

Eksterne samarbejdspartnere: Langelands Museum og Vikingeskibsmuseet.

Afsluttede projekter

Bronze Age wool economy: production, trade, environment, husbandry and society

Ansvarlig: Forskningsprofessor **Karin M. Frei**

Beskrivelse: Projektet formål er at udforske uldproduktionens økonomiske betydning for Europa i bronzealderen. Vigtigt er her studiet af, hvordan distributionen af uldtekstiler påvirkede dannelsen af overregionale netværk og handelsruter. Projektet fokuserer på to regioner: Szazhalombatta lokaliteten på den ungarske højslette og Terramare området i Norditalien. Se også *Større projekter*.

Varighed: 01.01.2016 – 31.12.2021

Finansiering: 4.592.524 kr. (6.042.000 SEK), The Swedish Foundation for Humanities and Social Sciences, Riksbankens Jubileumsfond,

Eksterne samarbejdspartnere: Sophie Bergebrant og Serena Sabatini, Gøteborg Universitet, Sverige

Naturlig konservering af arkæologisk jern

Ansvarlig: Seniorforsker **Henning Matthiesen**

Beskrivelse: Jerngenstande er en uhyre vigtig arkæologisk fundgruppe, men samtidig er konserveringen af jern så vanskelig og tidskrævende, at man ofte vælger at kassere hovedparten af jerngenstandene fra arkæologiske udgravninger. Løsningen på dette paradoks kræver nytænkning, og projektet vil afprøve en helt ny ide til behandling af arkæologisk jern.

Varighed: 01.01.2019 – 30.06.2021

Finansiering: 749.160 kr. Kulturministeriets forskningspulje

Identification of North European archaeological charcoal and wood with rapid spectroscopic methods

Ansvarlig: Museumsinspektør **Claudia Baittinger**

Beskrivelse: The project aims to develop a robust spectroscopic method for wood identification of archaeological charcoal and wood. In addition, to test the method in a wood resource analysis of Viking Age charcoal, sampled from houses and pits used by the aristocratic/kingly elite in Tissø and by the people living under more simple conditions at Dalby Hals in the harbor belonging to the elite at Tissø.

Varighed: 01.06.2018 – 21.04.2021

Finansiering: 4.000.000 kr. (Vest-Agder Fylkeskommune, Norge) + Nationalmuseet (forskningstid)

Eksterne samarbejdspartnere: Lisbeth Garbrecht Thygesen (projektleder), Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, KU. KADK.

Tyrsted – Istidens rensdyrjægere

Ansvarlig: Seniorforsker **Morten Fischer Mortensen**

Beskrivelse: I 2017 udgravede Horsens Museum et mindre dødishul syd for Horsens. Dødishullet indeholdt 5 bearbejdede rensdyrgevire og mennesketil-

dannet flint fra Brommekulturen. M&M deltog i udgravningen, hvor der blev udtaget sedimentprøver til en række naturvidenskabelige analyser (bl.a. pollen-, makrofossil-, insekt-, tephra-, DNA- og lipid-analyser) med henblik på at belyse de naturgivne livsvilkår for 13.000 år siden.

Varighed: 01.01.2017 – 31.12.2021

Finansiering: 344.970 kr., Slots- og Kulturstyrelsen

Eksterne samarbejdspartnere: Horsens Museum; University of Kiel; Schloss Gottorf; Aarhus Universitet.

Assessment of the Ecological Aspects of Microplastic Pollution in Dar es Salaam, Zanzibar and Mombasa Coastal Marine Environments (MICRO-MARINE)

Ansvarlig: Seniorforsker **Yvonne Shashoua**

Beskrivelse: The project aims to explore the risks associated with plastics in the West African marine environment by examining the mechanisms of how plastic particles are taken up and passed along the trophic chain. The overarching goal of the proposed project is to quantify the difference between microplastics occurrence and distribution in various aquatic environmental matrices, the adsorption of chemicals on microplastics, their ingestion, trophic transfer and chemical release. The findings will be communicated to the public, relevant national and international authorities and decision makers. It is hypothesized that different aquatic environments such as water, sediment and biota will show different distribution patterns.

Varighed: 01.01.2019 – 31.12.2021

Finansiering: 200,000 kr. for Nationalmuseet from West Indian Ocean Marine Science Association

Eksterne samarbejdspartnere: University of Dar es_Salaam

Eksterne samarbejdspartnere: konservator Lars Brock Andersen, Konserveringscenter Vejle; forsker Delphine Neff og forskningschef Philippe Dillmann, Archaeomaterials and Alterations Prediction Laboratory, Frankrig; konservatorstuderende Jacob Fryden Dahl og lektor Nanna Bjerregaard Pedersen, Konservatorskolen.

Samlinger

Beskrivelse

Samlinger er placeret i Forskning, Samling og Bevaring og varetager Nationalmuseets arbejde med alle samlinger. Al arbejde omkring museumsgenstande og de kulturhistoriske billedsamlinger og arkiver er samlingsarbejde. Målet med enheden er at sikre viden og brug af Nationalmuseets enestående samlinger til gavn for forskning og formidling. Enheden varetager udlån, fælles registreringspraksis og nye registreringssystemer, samlingsrevisioner, afklaring af GDPR og billedrettigheder, crowdsourcing og registrering af billedsamlinger, digital tilgængeliggørelse, servicering af studiebesøg, magasinpakkeprojekter osv. på et niveau der viser en effektiv og moderne samlingsforvaltning

Medarbejdere

Samlingschef Bobo Krabbe Magid

Ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Anne-Mette M. Andersen, museumsinspektør

Wibeke Haldrup Pedersen, museumsinspektør

Agnes Lydiksen, museumsinspektør

Jesper Kurt Nielsen, museumsinspektør

Jørgen Wigh Walseth, museumsinspektør

Rasmus Voss, museumsinspektør

Peter A. Toft, museumsinspektør, ph.d.

Marie Martens, museumsinspektør

Lars Serup, museumsinspektør

Jannick Olsen, museumsinspektør

Brian T. Rasmussen, museumsinspektør

Laura Bjerrum, bibliotekar

Salwa Amzourou, museumsinspektør

Marie Th. Laursen, museumsinspektør

Peter Pentz, museumsinspektør, fil.dr.

Barbara Berlowicz, konservator

Karen Brynjolf Pedersen, konservator

Rikke Ruhe, museumsinspektør

Assistent Anita Voges

Magasiner og Kulturhistorisk Konservering

Beskrivelse

Magasiner og Kulturhistorisk Konservering varetager den præventive bevaring af Nationalmuseets samlinger fordelt på magasinlokaliteter på hele Sjælland, herunder udvikling af magasineringsløsninger og optimering af eksisterende, pladsregistrering og tilsyn. Forudsætningen for at opnå en søgbar samling som kilde til forskningsmateriale. MKK varetager nymagasiner, fremfinding og påplads-sætning samt både den interne transport af museumsgenstande, til studiebesøg, udstillinger og dokumentationsfotografering samt kurervirksomhed ved udlån. Det store projekt med at flytteforberede og udvikle helt nye og effektive magasineringsløsninger til ca. 2/3 af Nationalmuseets samlinger til indflytning i et nyt stat-of-the-art Fællesmagasin delt med Det Kongelige Bibliotek, ligger også i MKK.

MKKs medarbejdere medvirker også ved udstillingspleje af Nationalmuseets egne udstillinger i hele Danmark og tilbyder ekspertise indenfor magasinindretning, logistik og transport, samt bekæmpelse af skadedyr og skimmel til andre eksterne institutioner og private.

Danefæsekretariatet hvor kulturhistoriske genstande modtages via lokalmuseerne til danefævurdering, indjournalisering og accessionering, inden sagerne afsluttes med danefæbreve og udbetaling af eventuel danefægødtgørelse er også en del af MKK. Danefævurdering er en myndighedsopgave, men det meget store genstandsmateriale som medarbejderne i Danefæsekretariatet gennem sagsbehandlingen, opnår et indgående kendskab til, udgør den største tilvækst til Nationalmuseets samlinger og et stort forskningsmateriale.

Der er ingen medarbejdere i MKK, der er ansat i den videnskabelige stillingsstruktur, men medarbejdere i MKK deltager undertiden i forskningsprojekter vedr. Danefæ, hvor der er en medarbejder med en ph.d. og i forbindelse med forskningsprojekter forankret på de fire forskningsenheder deltager medarbejderne i MKK, i indsamling af data samt tolkning af data og analyseresultater. Som et led i flytteforberedelsen af store dele af Nationalmuseets samlinger til det nye Fællesmagasin analyseres museumsgenstande af syntetiske og semisyntetiske materialer, da de kræver særlige opbevaringsforhold og pakkematerialer for at sænke den hurtige og accelererende nedbrydning, og hindre at andre museumsgenstande skades, af stoffer der afgives under nedbrydningen.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Enhedschef Anne-Kathrine Kjerulff

Ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Line Majbritt Højberg Bjerg, museumsinspektør, ph.d.

Kirstine Pommergaard, museumsinspektør

Bygning og Inventar

Beskrivelse

Ved enheden Bygning og Inventar arbejdes med praktisk konservering og håndtering af kulturarvsgenstande samt udstillingspleje af Nationalmuseets egne udstillinger i hele Danmark. Dertil kommer en bred portefølje med konservering og restaurering af kulturarvsgenstande og fredede og bevaringsværdige bygninger for eksterne aktører, det vil sige rekvirerede opgaver i ind- og udland.

Der er ingen medarbejdere på Bygning og Inventar, der er ansat i den videnskabelige stillingsstruktur. I forbindelse med forskningsprojekter forankret på de fire forskningsenheder foretager medarbejderne på Bygning og Inventar, indsamling af data samt tolkning af data og analyseresultater. I forbindelse med konservering og restaurering af museumsgenstande og kulturhistoriske objekter tolkes analyser ved bestemmelse af bl.a. farvelag, maling, pigmenter, bindemiddel, organiske rester, metallegeringers sammensætning, naturlig konservering af jern, digitale analysemetoder til forebyggelse af destruktiv håndtering af kulturarvsgenstande, herunder røntgenscanning af blyamuletter. Som et led i at afdække håndværkets historie foretages værkstedsundersøgelser af arbejdsspor på kulturarvsgenstande i træ. På kalkmaleriområdet medvirker afdelingens kalkmalerikonserveringsfaglige medarbejdere ved indsamling og registrering af data til databasen om nyere tids vægmalerier. Endvidere afprøver de metoder til afrensning af kalkmalerier, der er udviklet ved forskningsenheden Miljøarkæologi og Materialeforskning.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Enhedsschef Eva Bøje Nielsen

Ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Anne Lisbeth Schmidt, konservator

Arnold Mikkelsen, Fotograf

Ida Haslund, konservator

Karin Vestergaard Kristiansen, konservator,
ph.d.

Johanne Bornemann Mogensen, konservator

Line Bregnhøi, konservator

Roberto Fortuna, fotograf

Susanne Ørum, konservator

Trine Wiinblad, konservator

Nationalmuseet København

Beskrivelse

Nationalmuseet København er placeret i afdelingen Udvikling. enheden varetager koordineringen af en lang række formidlingsopgaver på tværs af Nationalmuseets organisationsstruktur med henblik på at sikre hensigtsmæssige planlægningsprocedurer, effektiv vidensopsamling, optimal ressourceudnyttelse og sammenhæng i museets visuelle fremtoning.

Enheden varetager med sparring fra de faglige enheder bl.a. undervisningstilbud og aktiviteter i relation til museets samlinger og udstillinger.

Medarbejdere inden for forskningsområdet

Enhedsschef Anni Mogensen

Ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur

Mette Boritz, overinspektør, ph.d.

Mette Byriel-Thygesen, museumsinspektør

Rune Clausen, webansvarlig

Gitte Engholm, projektleder, ph.d.

Afsluttede projekter

The Fabric of My Life

Ansvarlig: Projektleder **Gitte Engholm**

Beskrivelse: The Fabric of My Life (=FABRIC) is a collaborative project between cultural institutions in DK, GR, DE and FR with the aim of innovating and establishing new methods and initiatives in the cultural sector concerning migration history, to empower refugee women and to train and educate designers and cultural workers in museums and other cultural associations. The Fabric of My Life fosters new digital and cultural products co-created with refugee women.

Varighed: 01.09.2018 – 30.06.2022

Finansiering: ca. 100.000 kr. Creative Europe

Eksterne samarbejdspartnere: Center for tekstilforskning, SAXO-Instituttet, KU (Projektejer) m.fl.

4. Eksterne Samarbejder

Nationalmuseets forskere arbejder sammen med en lang række samarbejdspartnere, når de udvikler og gennemfører forskningsprojekter. Således indgår et stort antal eksterne institutioner i Nationalmuseets forskning. Dette synliggøres i kapitlet "Eksterne Samarbejder", som kan give et hurtigt overblik. Kapitlet består af to lister. Den første illustrerer bredden i forskningssamarbejdet. Her er institutionerne indelt dels i danske og udenlandske, og dels i institutionstype, f.eks. "Universiteter og andre højere uddannelsesinstitutioner" eller "Lokalmuseer". Den anden liste har til formål at vise hvor bredt Nationalmuseets medarbejdere benyttes til tillidsposter. Denne liste er ikke som listen over forskningssamarbejder bundet op på forskning, men viser, at Nationalmuseets medarbejders faglighed kvalificerer dem til en bred vifte af tillidsposter. Listen inkluderer ikke mere almindelige faglige opgaver som bedømmelses-, vejlednings- eller censorarbejde, hvilket er en bred vifte af Nationalmuseets medarbejdere iøvrigt varetager. Denne liste er opgjort efter afdeling og personer.

Eksterne Forskningssamarbejder

Danske universiteter og andre uddannelsesinstitutioner

- Københavns Universitet
 - Center for Tekstilforskning
 - Saxo-instituttet.
 - Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier
 - Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab
 - Globe Institute
 - Centre for Geogenetics
 - Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning
 - Retsmedicinsk Institut
- Aarhus Universitet
 - Centre for Urban Network Evolutions
 - Institut for Kultur of Samfund
 - Institut for Geoscience
 - Institut for Fysik og Astronomi.
 - Dansk Center for Byhistorie
 - DPU - Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse
- Aalborg Universitet
 - Institut for planlægning
- Danmarks Tekniske Universitet
 - DTU-Space,
- Arkitektskolen Aarhus
- Det Kongelige Akademi, Konservatorskolen
- DMJX Danmarks Medie- og Journalistuddannelse

Sektorforskningsinstitutter

- Rigsarkivet

- Det Kongelige Bibliotek
- De Nationale Undersøgelser for Danmark og Grønland

Danske lokalmuseer

Sjælland m. øer

- Museum Nordsjælland
- Roskilde Museum
- Vikingeskibsmuseet
- Sagnlandet Lejre.
- Museum Vestsjælland
- Museum Sydøstdanmark
- Museum Lolland-Falster
- Bornholms Museum

Fyn m. øer

- Odense Bys Museer
- Svendborg Museum
- Langelands Museum

Jylland

- Museum Østjylland
- Herregårdsmuseet Gammel Estrup
- Skanderborg Museum
- Moesgaard Museum
- VejleMuseerne
- Sydvestjyske Museer
- Sea War Museum.
- Museum Sønderjylland

Netværket af VELUX-støttede coronaprojekter, en række danske lokal- og specialmuseer
 Netværket Erfaringer om coronaindsamling om samtidsdokumentation ved arkiver, biblioteker og museer, netværket NORSAM - forskning og

samtidsdokumentation ved museer i Norden

Andet

- Konserveringscenter Vejle
- Sealand Archaeology
- Filt
- Vores Tid
- Podimo
- Nørrebro Teater
- Danmark Fortæller (fortællerværksted)
- Børnefilmfestivalen Buster
- Egaa Gymnasium

Udenlandske universiteter og akademier

- ARTEK (the Technical University of Greenland)
- Universitetet i Oslo
- Uppsala Universitet
- Göteborgs Universitet
- Oxford University
- Bristol University
- University of Plymouth
- Durham University
- University of York
- University College London
- Manchester Metropolitan University
- London South Bank University
- The Courtauld Institute of Art, Conservation of Wall Painting.
- University of Ulster, Northern Ireland
- Christian-Albrechts-Universität zu Kiel
- Universität Greifswald
- Eberhard Karls Universität Tübingen
- Universität Hamburg.
- Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder)
- Rijksuniversiteit Groningen
- Universiteit Leiden
- École Pratique des Hautes Études
- Centre national de la recherche scientifique/ Institut de Physique du Globe de Paris.
- Centre national de la recherche scientifique Nice
- Laboratoire archéomatériaux et prévision de l'altération (LAPA)/Archaeomaterials and Alterations Prediction Laboratory
- Universität Bern
- Österreichisches Akademie der Wissenschaften
- Università Ca' Foscari Venezia

- Università degli Studi di Firenze
- Università degli Studi di Milano
- Sapienza Università di Roma
- New Europe College Institute of Advanced Studies in Bucharest
- University of Athens
- Det Danske Institut i Athen,
- Istanbul Technical University
- Ege University, Izmir
- O.P. Jindal Global University, Delhi
- Yale NUS College, Singapore.
- Academia Sinica, Taiwan
- Tohoku University, Japan
- Kokugakuin University, Japan
- University of Chicago
- University of Wisconsin-Madison
- University of East Carolina
- University of Pittsburgh
- Rowan University
- University of Pennsylvania
- University of Virginia

Udenlandske museer

- Grønlands Nationalmuseum og Arkiv
- Sisimiut Museum
- Vest-Agder Museum
- Bergen Museum
- Kulturhistorisk Museum, Oslo
- British Museum
- Det Arkæologiske Museum på Syros
- Rhodos arkæologiske Museum
- 14 europæiske museer og kulturinstitutioner
- American Museum of Natural History
- Costa Rican National Museum

Udenlandske kulturarvsinstitutioner

- The UNESCO Site Managers Aasivissuit-Nipisat and Kujataa
- Vest-Agder Fylkeskommune. Norge
- Kyklade Eforatet,
- Hule Eforatet,
- Eforatet i Korinth,
- Det Græske Kulturministerium
- The National Trust
- English Heritage

Andet

- Visit Greenland

- Innovation South Greenland
- Association of Arctic Expedition Cruise Operators (AECO)
- GUX Sisimiut (the KTI Gymnasium in Sisimiut)
- Eastern Atlas (Berlin).
- Costa Rican NGO
- UNESCO.

Tillidsposter

Direktøren

Rane Willerslev

- Grosserer P. L. Jørgensens Mindefond - medlem af bestyrelsen
- Generalkonsul Gösta Enboms Fond - medlem af bestyrelsen
- Konservator S. Bjørn Bjørklehn og hustru født Tardins Fond - bestyrelsesformand
- Knud Rasmussen Fondet - medlem af bestyrelsen
- Kulturværdisudvalget - medlem
- Det Strategiske Panel (SLKS) - medlem
- Designmuseets Repræsentantskab - medlem
- Det Kongelige Danske Geografiske Selskab - medlem
- WILD Nature Foundation - medlem af bestyrelsen
- UNICEF præsidium - medlem
- Det Nationale Videncenter Historielab på University College Lillebælt - medlem af bestyrelsen

Afd. for Forskning, Samling og Bevaring

Vicedirektør Lars Højer

- Dansk Kulturinstitut - medlem af repræsentantskab
- Fonden til fordel for Nationalmuseets Samlinger efter 1660 - formand for bestyrelsen
- Science City Lyngby - Nationalmuseet er medlem
- Nationalmuseets Fond for Videnskabelige Undersøgelser - medlem af bestyrelsen
- Forum for Arktisk Forskning - medlem
- ODM's forskningsudvalg - medlem
- Sektorforskningens Direktørkollegium (SEDIRK) - medlem
- Dansk Mongolsk Selskab - medlem af bestyrelsen
- Copenhagen Journal of Asian Studies - medlem af editorial board

Enhed for Danmarks og Middelhavslandenes Oldtid

Forskningschef Lasse Sørensen

- Det danske institut i Damaskus - medlem af bestyrelsen
- Elisabeth Munksgaard Fondet - formand for bestyrelsen
- Vilhelm Christian Eilschou Holms legat - medlem af bestyrelsen
- ANTHUSIA Marie Skłodowska-Curie Innovative

ENHEDERNE OG DERES PROJEKTER

Training Network (ITN) European Training Network - medlem af styregruppen

- Danish Journal of Archaeology
- medlem af editorial board

Mads Dengsø Jessen

- DIME – Digitale Metaldelektorfund (AU)
- medlem af styregruppen
- Dilling Doppeltspor udgravning (Universitetet i Oslo/Kulturhistorisk Museum)
- medlem af styregruppen
- Retvet-Vinterbro udgravninger (Universitetet i Oslo/Kulturhistorisk Museum)
- medlem af styregruppen
- Stormandsgård i Erritsø, VejleMuseerne
- medlem af projektgruppen
- Rekonstruktion af Vikingeborgen Trelleborg
- medlem af den faglige følgegruppe

Morten Nielsen

- University of St Andrews - Honorary Professor

Peter Vang Petersen

- Det Kgl. Nordiske Oldskriftselskab
- sekretær for bestyrelsen
- Charles Christensens legat
- medlem af bestyrelsen
- Erik Westerby's legat - medlem af bestyrelsen
- Stine Wiells legat - medlem af bestyrelsen

Laurine Albris

- Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab
- medlem af bestyrelsen

John Lund

- Det danske Institut i Athen
- arkæologisk rådgiver
- HEROM. Journal on Hellenistic and Roman Material Culture - editor
- Roman and Late Antique Mediterranean Pottery
- associate editor
- Carthage Studies
- medlem af advisory editorial board
- Proceedings from the Danish Institute at Athens
- medlem af editorial board
- Gösta Enbom Monographs
- medlem af advisory board
- Shanghai Archaeological Forum
- medlem af advisory board,

Ulla Mannering

- Management Committee of the Danish COST action, EuroWeb: Europe Through Textiles
- medlem
- The Nordic Network Cloth Cultures in and beyond the Viking Age - medlem

- The International Association on the Study of Silk Road Textiles (IASSRT) - repræsentant for Nationalmuseet
- Archaeological Textiles Newsletter/Review (ATN/ATR) - medlem af editorial board
- The North European Symposium for Archaeological Textiles (NESAT) - medlem af steering committee

Flemming Kaul

- Egtvedpigens Verden - medlem af styregruppen
- Geopark Odsherred - medlem af styregruppen

Enhed for Middelalder, Renæssance og Numismatik

Forskningschef Michael Andersen

- Købmand S. P. Jensen og Hustrus Legat til Fordel for Den Gamle Bydel i Kalundborg
- medlem af bestyrelsen
- Selskabet Den kgl. Mønt- og Medaillesamlings Venner - medlem af bestyrelsen
- Advokat Axel Ernsts og Frøken Alfrida Ernsts Legat til Fremme af numismatisk Forskning i Danmark - medlem af bestyrelsen
- Fonden til Formidling af Kulturarven, Roskilde Domkirke - medlem af bestyrelsen
- Anlægsfonden, Formidlingscenter Kulturarven Roskilde Domkirke - medlem af bestyrelsen
- Det Videnskabelige Råd for lex.dk - medlem
- Nordisk Numismatisk Unions Årsskrift
- medlem af redaktionskomitéen

Anne Pedersen

- Projektet Rytteren fra Fregerslev. Kongens Betrede - medlem af advisory board.
- Stormandsgård i Erritsø, VejleMuseerne
- medlem af projektgruppen
- Projektet Anesminde. Arkæologiske udgravninger i Jelling, varetaget af VejleMuseerne
- medlem af projektgruppen
- Brill Publishers Northern World Series
- medlem af editorial board
- Tidsskriftet Medieval Archaeology
- medlem af international advisory board
- Viking Congress Council - medlem
- Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning - medlem af bestyrelsen
- Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab
- revisor

Ulla Kjær

- Forskningsprojektet "Moving Monuments. The Material Lives of Sculpture from the Danish Colonial Era", KU - medlem af advisory board

FORSKNINGSBERETNING 2021

- Bebyggelsehistorisk tidsskrift, Göteborg
- medlem af advisory board
- Det særlige Bygningssyn - medlem
- Privatarkivudvalget - medlem
- Udvalget om Kirkegårde under Kirkeministeriet
- formand
- Projektet Differentieret vedligeholdelse og brug af kirkebygninger - medlem af styregruppen
- Frederiksborgmuseet - samlingsrevisor
- Den selvejende institution Marienlyst Slot
- medlem af bestyrelsen
- Curia Danica - medlem af bestyrelsen
- Det kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie - forstander
- Trap Danmark 6. udgave - fagkonsulent
- Selskabet for Kirkelig Kunst
- medlem af repræsentantskabet
- ICOMOS - medlem af den Danske Nationalkomité's styregruppe
- Dansk Kunsthistorikerforening
- medlem af bestyrelsen
- Foreningen til gamle Bygningers bevaring
- medlem af bestyrelsen
- Museumsmandsforeningen
medlem af bestyrelsen

Morten Larsen

- Jysk Arkæologisk Selskab
suppleant for bestyrelsen

Rikke Ilsted Kristiansen

- Tidsskriftet Kirkegårdskultur
- medlem af redaktionen

Poul Grinder-Hansen

- Middelaldercentret, Nykøbing Falster
- medlem af bestyrelsen

Claus Rohden Melin

- Kontaktudvalget for Dansk Maritim Historie- og samfundsforskning - medlem
- Foreningen land og by i middelalderen
medlem af bestyrelsen
- Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab
- medlem af bestyrelsen
- Foreningen for Kirkegårdskultur
- medlem af bestyrelsen

Anders Christian Christensen

- Trap Danmark 6. udgave - fagkonsulent

David Burmeister

- Censorkorpset for Kunsthistorie og Visuel Kultur
- næstformand
- Selskabet for Kirkelig Kunst

medlem af bestyrelsen

Lisbeth Imer

- Futhark – international journal of runology
- medlem af advisory board
- Tilblivelsen af det nye vikingemuseum i Oslo
- medlem af den faglige referencegruppe
- Forskningsprojektet "A digital edition of the Gotlandic Picture stones", Stockholms Universitet/Gotland Museum - medlem af den faglige referencegruppe

Jette Arneborg

- Human Ecodynamics Research Center HERC. CUNY Graduate Center - medlem af advisory board
- Research project and PhD students. Sticks and stones. Raw material use in Norse Greenland. University of Iceland - medlem af advisory board
- Journal of the North Atlantic
- medlem af editorial board
- Archaeologia Islandica. Fornleiastofnum Íslands.
- medlem af advisory board

Kirsten Eliassen

- Der Wissenschaftliche Beirat der deutschen Burgenvereinigung - medlem

Enhed for Nyere Tid og Verdens Kulturer

Forskningschef Christian Sune Pedersen

- Nationalmuseets Fond for Videnskabelige Undersøgelser og Erhvervelser
- medlem af bestyrelsen
- Fru Ida Emilie Grandjean, Født Attrups Fond
medlem af bestyrelsen
- Musikhistorisk Museums og Carl Claudius Samlings Fond - medlem af bestyrelsen
- Arbejdermuseet - medlem af advisory board
- Det grønne Museum - medlem af museumsrådet
- EEMDG European Ethnology Museums' Directors' Group - medlem
- Forundersøgelse af kolonihistorisk formidling i Danmark - medlem af referencegruppen

Thomas Husted Kirkegaard

- Bestyrelsesmedlem i Dansk Selskab for Musikforskning

Mikkel Venborg Pedersen

- Dansk Center for Herregårdsforskning
- medlem af bestyrelsen
- Tidsskriftet Finskt Museum
- medlem af advisory board
- Virtus. Journal of Nobility Studies
- medlem af advisory board

ENHEDERNE OG DERES PROJEKTER

Henrik Lundbak

- 4. Maj Kollegiet på Frederiksberg
- fagkyndig i optagelsesudvalget

Bjarne Grønnow

- Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
- medlem
- Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
- medlem af præsidiet
- Arktisk Institut - medlem af bestyrelsen
- Ragna Rask-Nielsens Grundforskningsfond
- medlem
- 'Stone Age Demographics', Tromsø Universitet
- medlem af advisory board

Vibeke Andersson Møller

- Udarbejdelse af bygningsfredningsbeskrivelser.
- Bergiafonden - medlem af bestyrelsen
- Europa Nostra Danmark - medlem af bestyrelsen
- Magasin du Nord Museum
- medlem af advisory board
- Selskabet for Arkitekturhistorie - næstformand

Lykke L. Pedersen

- Bevarings-/kulturinstitutioners samtidsdokumentation på tværs i projektet Danske kulturarvsinstitutioners dokumentation af undersøgelser af coronakrisen - medlem af arbejdsgruppen
- Bevarings-/kulturinstitutioner på tværs for national strategi: Klimaprojektet – et projekt om samtidsdokumentation af det danske klimaspørgsmål - medlem af projektgruppen
- Brumleby Museum - formand for bestyrelsen

Jens Ole Christensen

- Hjemmeværnet - historisk konsulent
- Forsvarets Museumskommission
- repræsentant for Nationalmuseet
- Centerdannelsen "North"
- medlem af tovholdergruppen
- Bjørnows Fond - suppleant for bestyrelsen

Anne Mette Randrup Jørgensen

- 5. Thule Ekspedition 100 år (5TE100)
- medlem af styregruppen
- VAN-EASA, European Association of Social Anthropologists, Visual Anthropology Network committee - medlem

Martin Petersen

- Asia Collections Network – Europe
- medlem af bestyrelsen

Mille Gabriel

- Repatrieringsekspert, koordinator for Nationalmuseets task force på området

- UNESCO Verdensmålsskolerne
- formand for styregruppen
- Den Danske UNESCO-nationalkommission
medlem som repræsentant for kulturområdet

Enhed for Miljøarkæologi & Materialeforskning

Forskningschef Peter Rasmussen

- Lundbeck Foundation GeoGenetics Centre
- medlem af advisory board

Karin Margarita Frei

- Shanghai Archaeological Forum
- medlem af advisory board,
- Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
- medlem
- Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
- medlem af forskningsformidlingsudvalget
- Society of Archaeological Sciences
- medlem
- European Association of Archaeologists (EAA)
- medlem og repræsentant for Nationalmuseet
- Forskningsprojektet URNFIELD ved Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie (ZBSA) - medlem af advisory board
- KFU forskningsprojektet Årtusinders råvarer ved Odense Bys Museer, - medlem af advisory board
- New Historia organisation at the New School University - medlem

David John Gregory

- Environmental Sciences Research Institute, Ulster University, UK - Visiting Research Professor,
- The Society of Antiquaries, London - medlem
- The Sea War Museum - gæsteforsker.
- European Standards (CEN) on deterioration and conservation of waterlogged archaeological wood - medlem af komitéen
- European Standard (CEN) on marine wood decay - medlem af komitéen
- ICOMOS working group on Underwater Cultural Heritage - medlem af komitéen
- The Journal of Wetland Archaeology
- medlem af editorial board
- The Australasian Institute for Maritime Archaeology - medlem af editorial board
- UNESCO for Pacific and South East Asian region
- cultural heritage advisor

Mette Marie Hald

- 13 International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East (ICAANE) - medlem af programkomiteen
- Tidsskriftet Bioarchaeology of the Near East

- medlem af editorial board

Peter Steen Henriksen

- NatArk - Organisationen Naturvidenskab i Arkæologien - næstformand

Jørgen Hollesen

- ICOMOS International Polar Heritage Committee - ekspertmedlem
- International Co-Sponsored Meeting on Culture, Heritage and Climate Change (ICSM CHC, Meeting - ekspertdeltager
- Kiel 2021 Summit on Social Archaeology of Climate Change (SACC) supported by the European Association of Archaeologists in Kiel and the EAA Community of Climate Change and Heritage, the Cluster of Excellence ROOTS and the CRC 1266 - Scales of Transformation - ekspertdeltager

Lars Aasbjerg Jensen

- TC 346/WG 12 under CEN vedrørende udvikling af europæisk standard for montredesign - medlem af arbejdsgruppen

Henning Matthiesen

- Det Kgl. Akademi – Konservering - adjungeret professor
- TC 346/WG under CEN vedrørende udvikling af europæisk standard for "Monitoring of cultural deposits" - medlem af arbejdsgruppen

Morten Fischer Mortensen

- DFF forskningsprojektet Textile resources in Viking Age landscapes - medlem af følgegruppen

Samantha S. Reiter

- European Association of Archaeologists (EAA) - medlem af executive board
- EAAs Social Media "Task Force" - medlem
- Tidsskriftet The European Archaeologist. - co-editor

Yvonne Shashoua

- Kulturministeriets Forskningsudvalg - medlem
- ERC projektet COMPLEX: The Degradation of Complex Modern Polymeric Objects in Heritage Collections: A System Dynamics Approach, University College London - medlem af advisory board
- EU-Portugal projektet PlasCO2 : Supercritical CO2 to clean PUR ether foam and PMMA, NOVA University, Lisbon - medlem af advisory board

Michelle Taube

- DTU DANFIX (3D imaging center) cultural heritage advisory board - medlem

Enhed for Samlinger

Samlingschef Bobo Magid

- SARA - medlem af Change Advisory Board

Rikke Ruhe

- Skagen Museum - medlem af bestyrelsen
- Landsforeningen til Bevaring af Foto og Film, forkortet LFF – medlem af bestyrelsen

Marie Martens

- Kulturværdiudvalget - sagkyndig på området musikinstrumenter i Danmark.
- ICOM-CIMCIM, International Council of Museums – International Committee of Museums and Collections of Instruments and Music - medlem af hovedbestyrelsen
- Musikhistorisk Museum & Carl Claudius' Samlings Fond - sekretær for bestyrelsen

Ramus Voss

- Militærhistorisk kommission - medlem
- Søfartspuljen - medlem

Peter Toft

- Projektet Grønlandsregistranten på Arktisk Institut - medlem af advisory board

Jørgen Walseth

- Våbenhistorisk Selskab - medlem af præsidiet
- Forsvarets Museumskommission - repræsentant for Nationalmuseet

Stine Schierup

- Saxo-instituttets aftagerpanel - medlem

FSB Stab

Kristiane Strætkværn

- ICOM - pokesperson for ICOM International Committees
- ICOM - medlem af ICWG; Working Group on the future of International Committees
- Udgravningen af Gjellestadskibet, UiO - medlem af den eksterne referencegruppe
- Ny understøtning af Vasaskibet - medlem af den eksterne referencegruppe
- BEVARV – den nationale bevaringsplan - projektleder

Thomas Grane

- Danish Journal of Archaeology - medlem af editorial board

Afd. for Nationalmuseet København

Vicedirektør Anni Mogensen

- Slots- og kulturstyrelsen
- medlem af museumsrådet
- Organisationen Danske Museer
- medlem af bestyrelsen
- Sydvestjyske museer- medlem af bestyrelsen
- Kulturkvarteret- medlem af bestyrelsen

Afd. for Museer & Slotte

Vicedirektør Henriette Dudek Povlsen

- HistorieLab (i Jelling) - medlem af bestyrelsen
- Cruise Copenhagen - medlem af bestyrelsen

Peter Henningsen

- Frilandsmuseets Venner - medlem
- Ærø Museum - medlem af bestyrelsen

Martin Andersen

- Fulton Fonden - medlem af bestyrelsen

Morten Kvist Jensen

- Skibsbevaringsfonden - medlem af bestyrelsen

Morten Teilmann-Jørgensen

- Museum Kolding - medlem af bestyrelsen
- Den danske UNESCO Nationalkommission
- medlem
- Nordisk Verdensarvsforening
- medlem af bestyrelsen
- Vejle Ådal og Fjord - medlem af bestyrelsen
- Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge
- medlem af advisory board

Erik Als

- Fonden Esrum Kloster og Møllegård
- medlem af bestyrelsen

Afd. for Drift & Administration

Vicedirektør Palle Maurice Jepsen

- Kulturministeriets sikringsudvalg - næstformand
- Bjørklehns Fond - medlem af bestyrelsen
- Fuursø Møllestrøm I/S - medlem af bestyrelsen

5. Nationalmuseets publikationer

I dette kapitel er Nationalmuseets publikationer fra 2021 præsenteret samlet og ordnet efter enhed/afdeling. Alle enheder, hvis medarbejdere har publiceret, er medtaget. For hver enhed er publikationerne overordnet delt i Peer-reviewede publikationer og Øvrige publikationer. Herunder er publikationerne inddelt i følgende kategorier: Monografier/antologier, Artikler, Bogkapitler/bidrag til antologier (herunder også artikler i konferencepublikationer), Anmeldelser, Faglige rapporter og rådgivning. Publikationerne er ordnede alfabetisk efter forfatteren fra den pågældende enhed. For hver publikation er den pågældende enheds forfatter(e) markeret i fed og kapitæler. Hvis der er medforfattere fra andre af museets enheder, er disse markeret i almindelig skrift og kapitæler. Herved synliggøres samarbejder på tværs af Nationalmuseets enheder. I 2021 har der været 375 publikationer, hvoraf 40 publikationer har forfattere fra flere af museets enheder.

Danmarks og Middelhavslanternes Oldtid

Peer reviewede publikationer

Monografier/antologier

GARDELA, LESZEK. *Women and Weapons in the Viking World: Amazons of the North.* Oxbow Books.

HASLUND HANSEN, ANNE & Harbsmeier, M. (red.). *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og oplysnings tjerneste 1600-1850.* Gad.

Artikler

BØNDING, SOPHIE. Power and 'Sacral Rulers' in Pre-Christian Scandinavia: Top-Down and Bottom-Up Dynamics. *Viking and Medieval Scandinavia*, 17, 63-99.

CORDES, ADAM, Henriksen, Peter Steen, Hald, Mette Marie, **SØRENSEN, LASSE,** Nielsen, Poul Otto, Xu, J., Lund, J., Møller, N. A., Nielsen, F. O. S., Sarauw, T., Simonsen, J., Sparrevohn, L. R., Westphal, J., Blennow, A., & Hebelstrup, K. H. Identification of prehistoric malting and partial grain germination from starch granules in charred barley grains. *Journal of Archaeological Science*, 125, [105297]. <https://doi.org/10.1016/j.jas.2020.105297>

DENGSSØ JESSEN, MADS & MAJLAND, KAMILLA. The sovereign seeress: on the use and meaning of a Viking Age chair pendant from Gudme, Denmark. *Danish Journal of Archaeology*, 10, 1-23. <https://doi.org/10.7146/dja.v10i0.122229>

DENGSSØ JESSEN, MADS & Taube, Michelle. The Symbolic Use of Whetstones and Their Role in Displaying Authority over Metallurgical Processes and Trade. *Viking*, 84(1), 85-104. <https://doi.org/10.5617/viking.9055>

C Gron, K., Larsson, M., Gröcke, D. R., Andersen, N. H., Andreasen, M. H., Bech, J.-H., Henriksen, Peter Steen, Hilton, R. G., **DENGSSØ JESSEN, MADS,** Algreen Møller, N., Nielsen, F. O. S., **NIELSEN, POUL OTTO,**

PIHL, ANDERS, SØRENSEN, LASSE, Westphal, J., Rowley-Conwy, P., & Church, M. J. Archaeological cereals as an isotope record of long-term soil health and anthropogenic amendment in southern Scandinavia. *Quaternary Science Reviews*, 253, 1-8. [106762]. <https://doi.org/10.1016/j.quascirev.2020.106762>

GARDELA, LESZEK. Shieldmaidens and Norse Amazons Reconsidered: Women and Weapons in Viking Age Burials in Norway. *Viking*, 84(1), 143-166. <https://doi.org/10.5617/viking.9047>

KAUL, FLEMMING. Dyvelstenen, Sacred Stone on the Island of Samsø, Denmark: History, Myths and Cult. *Adoranten*, 2020, 41-56. https://www.rockartscandinavia.com/articles.php?article_id=161

KAUL, FLEMMING. Hellige kedler og genoplivelse af de døde - fra Gundestrupkedlen til Asterix. *Sfinx*, 44(4), 10-17.

Ladegaard-Pedersen, Pernille, Frei, R., Frank, A. B., Saracino, M., Zorzin, R., Martinelli, N., **KAUL, FLEMMING,** Kristiansen, K. & Frei, Karin M. Constraining a bioavailable strontium isotope baseline for Lake Garda region, Northern Italy: A multi-proxy approach. *Journal of Archaeological Science: Reports*, 41, 1-15. [103339]. <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2022.103339>

Reiter, Samantha, Algreen Møller, N., Nielsen, B. H., Bech, J.-H., Olsen, A.-L. H., Jørkov, M. L. S., **KAUL, FLEMMING, MANNERING, ULLA & Frei, Karin M.** Into the fire: Investigating the introduction of cremation to Nordic Bronze Age Denmark: A comparative study between different regions applying strontium isotope analyses and archaeological methods: Investigating the introduction of cremation to Nordic Bronze Age Denmark: A comparative study between different regions applying strontium isotope analyses and archaeological methods. *PlosOne*, 16(5), [e0249476]. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0249476>

- Frei, Karin M. & **KLINGENBERG, SUSANNE**. Re-visiting the Roman Iron Age Hoby chieftain burial after 100 years of its discovery - adding the strontium isotopic perspective. *Danish Journal of Archaeology*, 10, 1-16. <https://doi.org/10.7146/dja.v10i0.122601>
- LUND, JOHN**. Adam Friedel: en dansk eventyrer i den graeske revolution. *Sfinx*, 44(4), 32-37.
- MADSEN, METTE MY**, & Ilkjær, H. Manualer for innovation: Planlægning og kreativitet blandt ingeniører. *Jordens Folk*, 56(1), 83-94. <https://tidsskrift.dk/jf/article/view/129959>
- MADSEN, METTE MY**. Hyper-ideal Sociality: Rushing Activities as Extreme Rituals of Learning Professional Conduct. *Journal of Extreme Anthropology*, 4(2), 89-110. <https://journals.uio.no/JEA/article/view/8634/129>
- Brandt, L. Ø., & **MANNERING, ULLA**. Taxonomic identification of Danish Viking Age shoes and skin objects by ZooMS (Zooarchaeology by mass spectrometry). *Journal of Proteomics*, 231, 1-8. [104038]. <http://10.1016/j.jprot.2020.104038>
- Frandsen, L. B., Demant, I., Knudsen, L. R., Lorange, T., Scharff, A. B., Berghe, I. V., Skals, Irene, Hansen, U. L., & **MANNERING, ULLA**. Lønne hede- an Early Roman Iron Age Burial site with well-preserved textiles. *Roemisch-Germanischen Kommission. Berichte*, 99(2018 (2021)), 203-398. <https://doi.org/10.11588/berrgk.2018.1.85549>
- MANNERING, ULLA, RIMSTAD, CHARLOTTE** & Skals, Irene. The textile bog find from Vong in Denmark. *Archaeological Textiles Review*, 63, 75-89. http://www.atnfriends.com/download/ATR_63_gesamt_LQ_komprimeret.pdf
- NIELSEN, MORTEN** & Jenkins, P. Insurgent aspirations? = Aspirations d'insurgence? Weak Middle Class Utopias in Maputo, Mozambique = Utopies faibles de classe moyenne à Maputo, au Mozambique. *Critical African Studies*, 13(2), 162-182. <https://doi.org/10.1080/21681392.2020.1743190>
- NIELSEN, MORTEN**. Speculative Cities: Housing and value conversions in Maputo, Mozambique. *Housing Studies*. <https://doi.org/10.1080/02673037.2021.1935770>
- NIELSEN, MORTEN**. Commentary to 'Just out of reach: Imminence, Meaning and Political Ontology in Mozambique' by Jason Sumich and Bjørn Bertelsen. *Current Anthropology*.
- Egffjord, A. F-H., Margaryan, A., Fischer, A., Sjögren, K-G., Price, T. D., Johannsen, N. N., **NIELSEN, POUL OTTO, SØRENSEN, LASSE**, Willerslev, E., Iversen, R., Sikora, M., Kristiansen, K., & Allentoft, M. Genomic Steppe ancestry in skeletons from the Neolithic Single Grave Culture in Denmark. *PLoS One*, 16(1), 1-21. [e0244872]. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0244872>
- Robson, H., Saul, H., Steele, V. J., Meadows, J., **NIELSEN, POUL OTTO**, Fischer, A., Heron, C. P., & Craig, O. E. Organic residue analysis of Early Neolithic 'bog pots' from Denmark demonstrates the processing of wild and domestic foodstuffs. *Journal of Archaeological Science: Reports*, 36, 1-18. [102829]. <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2021.102829>
- PETERSEN, PETER VANG**. Zigzag lines and other protective patterns in Palaeolithic and Mesolithic art. *Quaternary International*, 573, 66-74. <https://doi.org/10.1016/j.quaint.2019.09.029>
- Mortensen, Morten Fischer, Baittinger, Claudia, Christensen, J., Nielsen, A. B., Nielsen, S., **PIHL, ANDERS**, Prøsch-Danielsen, L., Ravn, M., Sindbæk, S. M., & Ulriksen, J. (2021). Turfs and timbers: Resource use in the construction of a Viking Age ring fortress. *Danish Journal of Archaeology*, 10, 1-18. <https://doi.org/10.7146/dja.v10i0.121918>,
- RIMSTAD, CHARLOTTE, MANNERING, ULLA**, Jørkov, M. L. S., & Kanstrup, M. Lost and found: Viking age human bones and textiles from Bjerringhøj, Denmark. *Antiquity*, 95(381), 735 - 752. <https://doi.org/10.15184/aqy.2020.189>

Bogkapitler/bidrag til antologier

- AXBOE, MORTEN**. Glimt fra Oldtidsdage: Arkæologiske og litterære eksempler på åndslivet i yngre jernalder og vikingetid. I J. Bjerring-Hansen, S. Skovgaard Boeck, & E. Skaftø Jensen (red.), *Nogle betænkninger om dansk sprog og litteratur: Festskrift til Marita Akhøj Nielsen* (Bind 604, s. 237-258). Universitets-Jubilæets danske Samfund.
- BØNDING, SOPHIE**. Conceptualising Continuity in the Christianisation: Towards a Discursive Approach. I Frog, & J. Ahola (red.), *Folklore and Old Norse Mythology* (s. 103-130). Kalevala Society. F F Communications Bind 323
- GARDELA, LESZEK**. The Blind Seer: The Enigmatic Ritual Specialist from the TV Series "Vikings" and his Archetypes in Old Norse Literature and Viking Archaeology. I S. H. Walther, R. Jucknies, J. Meurer-Bongardt, J. E. Schnall, B. Jaroschek, & S. Onkels (red.), *Res, Artes et Religio: Essays in Honour of Rudolf Simek* (s. 177-195). Kismet Press. Literature and Culture Bind 1 <https://archive.org/details/res-artes-et-religio-essays-in-honour-of-rudolf-simek-kismet-press/page/176/mode/2up?view=theater>
- Bárány, A., & **GARDELA, LESZEK**. Armée et guerre. I M-M. de Cevins (red.), *Démystifier l'Europe centrale: Les pays hongrois, polonais et tchèques du VIIe au XVIe siècle* (s. 272-274). Passés Composés.
- GARDELA, LESZEK**. Arbre de vie. I M-M. de Cevins (red.), *Démystifier l'Europe centrale: Les pays hongrois, polonais et tchèques du VIIe au XVIe siècle* (s. 270-271). Passés Composés.

- GARDELA, LESZEK.** Chamanisme. I M-M. de Cevins (red.), *Démystifier l'Europe centrale. Les pays hongrois, polonais et tchèques du VIIe au XVIe siècle* (s. 340). Passés Composés.
- GARDELA, LESZEK.** Divinités slaves pré-chrétiennes. I M-M. de Cevins (red.), *Démystifier l'Europe centrale. Les pays hongrois, polonais et tchèques du VIIe au XVIe siècle* (s. 428). Passés Composés.
- GARDELA, LESZEK.** Ports. I M-M. de Cevins (red.), *Démystifier l'Europe centrale. Les pays hongrois, polonais et tchèques du VIIe au XVIe siècle* (s. 716-717). Passés Composés.
- GARDELA, LESZEK.** Vampires et revenants. I M-M. de Cevins (red.), *Démystifier l'Europe centrale. Les pays hongrois, polonais et tchèques du VIIe au XVIe siècle* (s. 832). Passés Composés.
- GARDELA, LESZEK.** Varègues. I M-M. de Cevins (red.), *Démystifier l'Europe centrale. Les pays hongrois, polonais et tchèques du VIIe au XVIe siècle* (s. 833). Passés Composés.
- GARDELA, LESZEK.** Relations avec la Scandinavie. I M-M. de Cevins (red.), *Démystifier l'Europe centrale. Les pays hongrois, polonais et tchèques du VIIe au XVIe siècle* (s. 747-748). Passés Composés.
- GARDELA, LESZEK & Csukovits, E.** Pratiques funéraires. I M-M. de Cevins (red.), *Démystifier l'Europe centrale. Les pays hongrois, polonais et tchèques du VIIe au XVIe siècle* (s. 721-722). Passés Composés.
- GARDELA, LESZEK & Saczyńska, M.** Vêtements. I M-M. de Cevins (red.), *Démystifier l'Europe centrale. Les pays hongrois, polonais et tchèques du VIIe au XVIe siècle* (s. 837-838). Passés Composés.
- Raffield, B., **GARDELA, LESZEK & Toplak, M. S.** Slavery in Viking-Age Scandinavia: A Review of the Archaeological Evidence. I *Viking-Age Slavery* (s. 6-56). Verlag Fassbaender. *Studia Medievalia Septentrionalia* Bind 29
- Harbsmeier, M., **HASLUND HANSEN, ANNE**, Kurt Nielsen, Jesper Pedersen, Christian Sune, Toft, Peter A. & Nielsen, K. H. Forord. Danske videnskabelige ekspeditioner fra 1600-tallet til i dag. I A. H. Hansen, & M. Harbsmeier (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og oplysningens tjeneste 1600-1850* (Bind 1, s. 6-13). Gad.
- HASLUND HANSEN, ANNE**, & Frandsen, P. J. Tegneren: Frederik Ludvig Nordens 100 dage på Nilen 1737-1738. I A. H. Hansen, & M. Harbsmeier (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og oplysningens tjeneste 1600-1850* (Bind 1, s. 142-175). Gad.
- HASLUND HANSEN, ANNE & Harbsmeier, M.** Carsten Niebuhrs arabiske rejse. En dansk ekspeditionshistorie. I A. H. Hansen, & M. Harbsmeier (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og oplysningens tjeneste 1600-1850* (Bind 1, s. 14-43). Gad.
- HASLUND HANSEN, ANNE.** Morten Thrane Brünnich: En naturforsker i Dalmatien. I A. H. Hansen, & M. Harbsmeier (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og oplysningens tjeneste 1600-1850* (s. 204-237). Gad.
- HASLUND HANSEN, ANNE.** Den skjulte by: En arkæologisk ekspedition til Hama 1931-1938. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder 1850-1945* (Bind 2, s. 256-287). Gad.
- KAUL, FLEMMING.** The eternal voyage of the Sun, the perpetual cyclical advance of time, seen from a Nordic Bronze Age position. Movement is time - time is movement. I H. Meller, A. Reichenberger, & R. Risch (red.), *Zeit ist Macht. Wer macht Zeit? Time is power. Who makes time?* (Tagungen des Landesmuseums für Vorgeschichte, Halle udg., Bind Band 24, 2021, s. 165-179). Landesamt für Denkmalpflege und Archäologie Sachsen-Anhalt. Landesmuseum für Vorgeschichte. Tagungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Halle (Saale)
- LUND, JOHN.** The function of the Mausolleion terrace after 350 BC: the testimony of the finds. I P. Pedersen, B. Poulsen, & J. Lund (red.), *Karia and the Dodekanese: Cultural Interrelations in the South-east Aegean I. Late Classical to Early Hellenistic* (s. 61-72). Oxbow Books. <https://doi.org/10.2307/j.ctv13nb7n8.11>
- LUND, JOHN.** Another Perspective on the Black Sea: The Landscapes and Regionality of Hellenistic Cyprus. I D. Braund, V. F. Stolba, & U. Peter (red.), *Environment and Habitation around the Ancient Black Sea* (s. 255-268). Walter de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110715972-015>
- LUND, JOHN & HASLUND HANSEN, ANNE.** Christian Tuxen Falbe i Nordafrika: Diplomat, kartograf, arkæolog, spion og pionerfotograf. I A. H. Hansen, & M. Harbsmeier (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og oplysningens tjeneste 1600-1850* (Bind 1, s. 298-323). Gad.
- MÜTH-FREDERIKSEN, SILKE.** Strategy versus Representation? The late Classical city wall of Messene. I M. Eisenberg, & R. Khamisy (red.), *The Art of Siege Warfare and Military Architecture from the Classical World to the Middle Ages* (s. 21-31). Oxbow Books.
- NIELSEN, MORTEN.** The Migration of Spaces: Monumental Urbanism Beyond Materiality. I M. Lancione, & C. McFarlane (red.), *Global Urbanism: Knowledge, Power and the City* Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429259593-36>

Øvrige publikationer

Monografier/antologier

- PETERSEN, PETER VANG.** *FLINT: fra Danmarks oldtid.* (4 udg.) Nationalmuseet.

Pentz, Peter & **VARBERG, JEANETTE** (red.). *Togtet: På rejse i vikingernes verden*. Strandbergs Forlag, Strandberg.

VARBERG, JEANETTE & Pentz, Peter (red.). *Join the Vikings: The Raid* (s. 241-256). Strandberg Publishing.

Artikler

AXBOE, MORTEN. Gulds-katten fra Vindelev: En meget foreløbig præsentation. *Fund & Fortid*, 2021(4), 14-20.

CORDES, ADAM, Henriksen, Peter Steen & Hebelstrup, K. H. Øl fra oldtiden - med ny metode. *Skalk*, 2021 (1), 10-15.

Kastholm, O. T., **CORDES, ADAM** & *Sørensen, Lasse*. I neandertalernes fodspor? Nye undersøgelser ved Ejby Klint. *Romu*, 2020, 60-85.

GARDELA, LESZEK. Broń w kobiecych dłoniach. Wo-jowniczk, walkirie i wieszczki w świecie wikingów. *Archeologia Zywa*, 81(3), 10-19.

HASLUND HANSEN, ANNE, Brisch, N., Arbøll, T. P., Koch, U. S., Aarslev, R. J., Halvgaard, C., & Nett, S. Gemte Skatte på Nationalmuseet - Kongeindskrifter. *Sfinx*, 44(1), 4-9.

HOLST, SANDIE & Pentz, Peter. A mysterious stud from Tune, Zealand. *Fornvaennen*, 116, 65-69.

KAUL, FLEMMING. Oscar Montelius - Vater der Typologie: Ein schwedischer Archäologe und seine Zeit. *Archäologie in Deutschland*, 6, 2021, november, 42-43.

KAUL, FLEMMING, Frei, Karin M. & **VARBERG, JEANETTE**. Forskere fra Nationalmuseet afviser kritik: Egtvedpiggen var ikke fra Danmark og var en del af globaliseringen i bronzealderen. *Berlingske Tidende*, (24. april 2021).

KAUL, FLEMMING. Glaube und Macht. *Der Tagesspiegel*, (Freitag 4. juni 2021, Berlin).

MADSEN, METTE MY & Mikkelsen, H. H. Editorial: Exploring the Extreme Case. *Journal of Extreme Anthropology*, 4(2), i-v. <https://journals.uio.no/JEA/article/view/8621/20>

MANNERING, ULLA & **RIMSTAD, CHARLOTTE**. At rekonstruere de velklædte vikinger. *Skalk*, 2021(2), 10-17.

MANNERING, ULLA. Fashioning the Viking Age: status after the first three years. *Archaeological Textiles Review*, 63, 139-144. http://www.atnfriends.com/download/ATR_63_gesamt_LQ_komprimeret_.pdf

MANNERING, ULLA. Kvinden fra Bredmose. *Arden Lokalhistorisk Forening og Arkiv*, 35-41.

Rusch, K., Thorwart, M., **MÜTH-FREDERIKSEN, SILKE**, Kissas, K., & Rabbel, W. The Search for Sikyon's sunken Harbor: Active and passive seismic map-

ping in an urban environment. *ArcheoSciences, revue d'archéometrie*, 45(1), 197-200. <https://doi.org/10.4000/archeosciences.9574>

PETERSEN, PETER VANG & Hansen, A. S. Ravmagi i Thorsminde. *Skalk*, 2021(2), 30-34.

Grane, Thomas, **SØRENSEN, LASSE**, Kristiansen, M. S., & Iversen, R. Editorial. *Danish Journal of Archaeology*, 10, 1-2. <https://doi.org/10.7146/dja.v10i0.130000>

Bogkapitler/bidrag til antologier

DENGSSØ JESSEN, MADSSØ. Tissø og Gudme: stormands-residenser og førkristen kult. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Togtet: På rejse i vikingernes verden* (s. 106-111). Strandbergs Forlag, Strandberg.

GARDELA, LESZEK & Kajkowski, K. Slawische Krieger in der Wikingerwelt. I M. S. Toplak (red.), *Die Wikinger. Seeräuber und Krieger im Licht der Archäologie* (s. 29-38). WBG Theiss. Archäologie in Deutschland. Sonderheft Bind 20 (2021)

GARDELA, LESZEK. Amazonen, Walküren, Seherinnen. I M. S. Toplak (red.), *Die Wikinger. Seeräuber und Krieger im Licht der Archäologie* (s. 84-89). Konrad Theiss Verlag. Archäologie in Deutschland. Sonderheft Bind 20 (2021)

GARDELA, LESZEK. Der Krieg und das Übernatürliche – Magie auf dem Schlachtfeld. I M. S. Toplak (red.), *Die Wikinger. Seeräuber und Krieger im Licht der Archäologie* (s. 122-128). Konrad Theiss Verlag. Archäologie in Deutschland. Sonderheft Bind 20 (2021)

Pedersen, Anne, **GARDELA, LESZEK** & Heisz, T. Kristus træder ind på scenen. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 118-121). People's.

Pentz, Peter, **GARDELA, LESZEK** & Heisz, T. Lænker og prygl er trælles skæbne. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 123-125). People's.

HOLST, SANDIE. Magtens landskaber. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Togtet: På rejse i vikingernes verden* (s. 101-106). Strandbergs Forlag, Strandberg.

KAUL, FLEMMING. Dyvelstenen ved Nordby på Samsø - en indholdsrig helligsten: Fortællinger fra mikrokosmos til makrokosmos. I A. Nymark (red.), *Samsø, et Sted af Betydning* (s. 297-326). Samsø Museumsforening. Studier i Samsøs Arkæologi og Historie Bind 1

KAUL, FLEMMING & **VARBERG, JEANETTE**. Von Ägypten nach Dänemark, von Mesopotamien nach Halle - Glasperlen und Fernhandels-gut der Bronzezeit. I H. Meller, & M. Schefzik (red.), *Die Welt der Himmelscheibe von Nebra, neue Horizonte* (s. 164-167). WBG Theiss.

- KAUL, FLEMMING** & Heisz, T. Med solen på slæb. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 46-49). People's.
- KAUL, FLEMMING**, Frei, Karin M., & Heisz, T. Et lille stykke himmel. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 50-53). People's.
- KAUL, FLEMMING** & Heisz, T. Først drikker vi, så handler vi. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 54-57). People's.
- KAUL, FLEMMING**, Frei, Karin M., & Heisz, T. Bevæbnet på den sidste rejse. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 58-61). People's.
- KAUL, FLEMMING**, Frei, Karin M., & Heisz, T. Et syn for guder. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 62-65). People's.
- KAUL, FLEMMING** & Heisz, T. Billeder af verden. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 88-91). People's.
- LUND, JOHN** & Schierup, Stine. Middelhavslanerne i 800-tallet. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Togtet: På rejse i vikingernes verden* (s. 241-256). Strandbergs Forlag, Strandberg.
- LUND, JOHN** & Schierup, Stine. The Mediterranean during the Ninth Century. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Join the Vikings: The Raid* (s. 241-256). Nationalmuseet.
- Byriel-Thygesen, Mette, Pedersen, Christian Sune, **MANNERING, ULLA**, Andersen, Michael, **SØRENSEN, LASSE**, Willerslev, Rane & Heisz, T. Hvor fortiden og nutiden mødes. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 299-318). People's.
- MANNERING, ULLA** & Strand, E. A. Skibets sejl – et gigantisk fælles arbejde. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Togtet. På rejse i vikingernes verden* (s. 29-44)
- MANNERING, ULLA** & Strand, E. A. The sail – A Gigantic Collective Undertaking. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *The Raid. Join the Vikings*. (s. 29-44)
- MÜTH-FREDERIKSEN, SILKE**. Part V Technical and Economic Context of Greek Warfare 225: Fortifications Part. I W. Heckel, F. S. Naiden, E. E. Garvin, & J. Vanderspoel (red.), *A Companion to Greek Warfare* (s. 241-251). Wiley-Blackwell. BLACKWELL COMPANIONS TO THE ANCIENT WORLD
- PETERSEN, PETER VANG** & Heisz, T. Højt specialiserede Jægere spænder Buen. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 16-19). People's.
- PETERSEN, PETER VANG** & Heisz, T. Elgens magiske kræfter. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 20-23). People's.
- PETERSEN, PETER VANG**. Metaldetektoren revolutionerede arkæologien. I J. Kjær (red.), *Detektorhobby: -Kulturarven vi deler med hinanden* (s. 4-5). Forlaget Motorploven.
- PETERSEN, PETER VANG**. Der er ikke meget arkæologisk udstyr, som kan gøre metaldetektoren rangen stridig. I J. Kjær (red.), *Detektorhobby: -Kulturarven vi deler med hinanden* (s. 6-10). Forlaget Motorploven.

Anmeldelser

- LUND, JOHN**. Bernhard Schmaltz: Die hellenistischen Amphorenstempel von Kaunos. *Gnomon*, 91(1), 53-58. <https://doi.org/10.17104/0017-1417-2021-1-53>
- LUND, JOHN**. Book Review, Hellenistic and Roman Terracottas, edited by Giorgos Papantoniou, Dimitrios Michaelides, and Maria Dikomitou-Eliadou. *American Journal of Archaeology*, 125(3), [4297]. <https://doi.org/10.3764/ajaonline1253.Lund>
- MÜTH-FREDERIKSEN, SILKE**. Review of G. Gruben and Klaus Müller, *Das Dipylon*. Wiesbaden: Ludwig Reichert Verlag, 2018. *Bulletin Antieke Beschaving*, 96, 251-252. https://poj.peeters-leuven.be/content.php?url=article&id=3289470&journal_code=BAB

Middelalder, Renæssance og Numismatik

Peer reviewede publikationer

Monografier/antologier

- ETHERIDGE, CHRISTIAN**, Harðarson, G., Óskarsdóttir, S., & Nordal, G. (red.). *World in Fragments: Studies on GKS 1812 4°*.
- ETHERIDGE, CHRISTIAN** & Campopiano, M. (red.), *Travelling Wisdom: Medieval Science in the North c. 1000-1500* (s. 11-26). Brepols Publishers.
- ETTING, VIVIAN**. *Senmiddelalderens borge i Danmark: Livet på borgene og deres brug og indretning*. (1 udg.) Syddansk Universitetsforlag. University of Southern Denmark Studies in History and Social Sciences Bind 61 (615)
- Andersen, K. H., Netterström, J. B., **IMER, LISBETH**, Poulsen, B., & Olesen, R. S. (red.). *Urban Literacy in the Nordic Middle Ages*. Brepols Publishers. Utrecht Studies in Medieval Literacy <https://doi.org/10.1484/M.USML-FB.5.126027>

Artikler

- Brozou, A., Fuller, B. T., Grimes, V., Lynnerup, N., Boldsen, J. L., Jørkov, M.-L., **DANGVARD PEDERSEN, DORTHE**, Olsen, J., & Mannino, M. Leprosy in medieval Denmark: Exploring lige histories through a multi-tissue and multi-isotopic approach. *American Journal of Physical Anthropology*, 176(12), 36-53. [24339]. <https://doi.org/10.1002/ajpa.24339>
- ETHERIDGE, CHRISTIAN**. The Intellectual Network between Lincoln and Iceland in the Twelfth Century. *Viking Society for Northern Research. Saga Book*, (XLV (2021)), 29-58. <https://vsnr.org/saga-book/>
- GRINDER-HANSEN, POUL & KJÆR, ULLA**. Brevene fra Oldsagskommissionens første årti 1807-1816. *Danske Magazin*, 54, 45-184.
- Christiansen, M. W., & **HORSNÆS, HELLE**. Guds hånd udmøntninger. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 2021(1), 5-15. https://numismatik.dk/wp-content/uploads/NNUM_2021_1.pdf
- HORSNÆS, HELLE**. En "glemt" medaljon-imitation – i Den kgl. Mønt- og Medallesamling (Nationalmuseet, København). *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 2021(2), 37-43. https://numismatik.dk/wp-content/uploads/NNUM_2021_2.pdf
- IMER, LISBETH & Sindbæk, S. M.** Nye fund af runer i Ribe. *Danske Studier*, 2021, 5-30. <https://tidsskrift.dk/danskestudier>
- KJÆR, ULLA**. "efter de beste, de senere Tiiders Indretnings Former": Arkitektforslag til et københavnsk sindssygehospital 1792-1805. *Bebyggelsehistorisk Tidsskrift*, (80 (2021)), 36-54. <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1630493/FULLTEXT01.pdf>
- Rasmussen, K. L., Plicht, J. V. D., La Nasa, J., Ribercini, E., Colombini, M. P., Delbey, T., Skytte, L., Schiavone, S., **KJÆR, ULLA, GRINDER-HANSEN, POUL & Lanzilotta, L. R.** Investigations of the relics and altar materials relating to the apostles St. James and St. Philip at the Basilica dei Santi XII Apostoli in Rome. *Heritage Science*, 9(14).
- LARSEN, MORTEN**. Renæssancens glasproduktion i Vendsyssel. Arkæologiske og arkivalske kilder. *Gefjon – arkæologi og nyere tid*, 6, 108-127.
- PEDERSEN, ANNE & Oehrl, S.** Late Viking-Age Dragon-Slayers: Two Unusual Urnes-Style Brooches from Sjælland, Denmark. *Medieval Archaeology*, 65(2), 322-367. <https://doi.org/10.1080/00766097.2021.2000250>
- Bogkapitler/bidrag til antologier**
- ARNEBORG, JETTE**. Early European and Greenlandic Walrus Hunting: motivations, techniques and practices. I X. Keighley, M. Tange Olsen, P. Jordan, & S. D. (red.), *The Atlantic Walrus: Multidisciplinary Insights into Human-Animal Interactions* (s. 149-168). [7] Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-817430-2.00008-X>
- BARTHOLDY, JULIE**, Klens Larsen, Poul & Brajer, Isabelle. Hydrogels as poultice material for desalination - a preliminary study. I B. Lubelli, A. Kamat, & W. Quist (red.), *Proceedings of the fifth International Conference on Salt Weathering of Buildings and Stone Sculptures* (s. 215-224). TU Delft, Faculteit Bouwkunde. <https://books.bk.tudelft.nl/press/catalog/book/791>
- ETHERIDGE, CHRISTIAN**. Kalenderen I Kristina Psalteret. I A. B. Norli (red.), *Høyt Hevet: Middelalder på Tunsberghus* (s. 40-45). Vestfoldmuseene.
- ETHERIDGE, CHRISTIAN**. Medieval Scientific Book Fragments Held in Swedish and Finnish Archives: The Tantalizing Remains of a Greater Scientific Corpus. I *Travelling Wisdom: Medieval Science in the North c. 1000-1500* (s. 111-140). Brepols Publishers.
- ETHERIDGE, CHRISTIAN**. Canon, Dominican and Brother: The Life and Times of Jón Halldórsson in Bergen. I G. Harðarson (red.), *Dominican Resonances in 14th Century Iceland The Legacy of Bishop Jón Halldórsson of Skálholt* (s. 7-40). Brill.
- ETHERIDGE, CHRISTIAN**. The Context of the Astronomical Treatises in GKS 1812 4°. I G. Harðarson, C. Etheridge, S. Óskarsdóttir, & G. Nordal (red.), *World in Fragments: Studies on GKS 1812 4°* (s. 227-258). The Árni Magnússon Institute of Icelandic Studies.
- ETHERIDGE, CHRISTIAN & Campopiano, M.** Introduction. I C. Etheridge, & M. Campopiano (red.), *Travelling Wisdom: Medieval Science in the North c. 1000-1500* (s. 11-26). Brepols Publishers.
- ETHERIDGE, CHRISTIAN**. The Booklist of Bishop Arne Sigurdsson. I G. Harðarson (red.), *Dominican Resonances in 14th Century Iceland: The Legacy of Bishop Jón Halldórsson of Skálholt* (s. 303-316)
- HORSNÆS, HELLE & Ravn, M.** The Queen's gift. A coin-like pendant and a gold hoard from Hjarnø in a comparative perspective. I *Aleksandria. Studies on Items, Ideas and History Dedicated to Professor Aleksander Bursche on the Occasion of his 65th Birthday* (s. 167-177). Harrassowitz Verlag.
- IMER, LISBETH**. Lumps of lead. New Types of Written Sources from Medieval Denmark. I A. C. Horn, & K. G. Johansson (red.), *Meaning of Media: Texts and Materiality in Medieval Scandinavia* (s. 19-38). Walter de Gruyter. Modes of Modification Bind 1 <https://doi.org/10.1515/9783110695366-002>
- IMER, LISBETH**. Runic writing in Danish medieval towns. I K. H. Andersen, J. B. Netterström, L. M. Imer, B. Poulsen, & R. S. Olesen (red.), *Urban Literacy in the Nordic Middle Ages* (Bind 53, s. 39-68). Brepols Publishers. Utrecht Studies in Medieval Literacy

- IMER, LISBETH**, Andersen, K. H., Netterstrøm, J. B., Poulsen, B., & Olesen, R. S. Introduction. I K. H. Andersen, J. Büchert Netterstrøm, L. Imer, B. Poulsen, & R. Steenholt Olesen (red.), *Urban Literacy in the Nordic Middle Ages* (Bind 53, s. 1-38). Brepols Publishers. Utrecht Studies in Medieval Literacy <https://doi.org/10.1484/M.USML-EB.5.126231>
- KJÆR, ULLA**. Porte til kongeparrets pris: Nogle tanker om de æresporte, der blev opsat under Christian VI's og hans dronnings Norgesrejse i 1733. I M. S. Sommer, N. A. Pedersen, J. B. Rønkilde, R. H. C. Dreyer, S. E. Mathiassen, & A. Pedersen (red.), *Den sete kirke: Festskrift til Carsten Bach-Nielsen* (s. 255-76). Aarhus Universitetsforlag.
- LARSEN, MORTEN**. Research History — Materiality and Medieval Religious Practice in Danish Research. I S. Croix, & M. Vedel Heilskov (red.), *Materiality and Religious Practice in Medieval Denmark* (s. 27-50). Brepols Publishers. Acta Scandinavica Bind 12 <https://doi.org/10.1484/M.AS-EB.5.123984>
- PEDERSEN, ANNE**. Images of Many Kinds: Viking-Age and Early Medieval Ornaments from Denmark at a Time of Change. I P. Bauduin, S. Leboutteiller, & L. Bourgeois (red.), *Les transferts culturels dans les mondes normands médiévaux (VIIIe-XIIIe siècle): Objets, acteurs et passeurs* (s. 31-52). Brepols Publishers. Cultural Encounters in Late Antiquity and the Middle Ages Bind 36
- Øvrige publikationer**
- Monografier/antologier**
- BENDTSEN, LASSE J., & ELIASSEN, KIRSTIN. S.** *Danmarks Kirker: Odense Amt, hft. 52-54: Ejlby, Melby, Særslev, Hårslev, Padesø*. Syddansk Universitetsforlag. Danmarks Kirker
- CHRISTENSEN, ANDERS C. & BODE BLYME, MARIE L.** *Diernæs, +Finstrup, Vester Åby, Åstrup, Vester Skerlinge*. Syddansk Universitetsforlag.
- ETTING, VIVIAN.** *Margrete 1. En regent og hendes samtid*. (4 udg.) Gyldendal.
- ILSTED KRISTIANSEN, RIKKE & LINDHOLT, PIA K.** *Danmarks Kirker Svendborg Amt: Kirkerne i Landet Bjerreby Drejød Skarød Strynø*. Syddansk Universitetsforlag. Danmarks Kirker Bind 4 Nr. 24-26 http://danmarkskirker.natmus.dk/uploads/tx_tcchurch-search/Svendborg_2609-2698.pdf
- KJÆR, ULLA & BENDTSEN, LASSE J.** *Danmarks Kirker: København By, hft.34: Nedlagte kirker i København: Fredens, Blågårds, Absalons, Samuels, Utterslev, Sjælør og Bauehøj kirker*. Syddansk Universitetsforlag. Danmarks Kirker
- PEDERSEN, ANNE & Schifter Bagge, M.** (red.) (2021). *Horse and Rider in the late Viking Age: Equestrian burial in perspective*. Aarhus Universitetsforlag.

Artikler

- GRINDER-HANSEN, POUL**. Kontrafaktisk: Kong Gerhard den Store af Danmark. *Politiken Historie*, 15, 66-70. <https://politikenhistorie.dk/art8053704/Hvad-hvis-Gerhard-af-Rendsburg-var-blevet-konge-af-Danmark>
- GRINDER-HANSEN, POUL & Littrup, Signe L.** "Vi må godt tænke lidt selv". *Danske Museer*, 34(vinter 2021), 40-43. <https://www.danskemuseer.dk/arkiv/>
- Bak, Adam, Bregnhøj, Line, **IMER, LISBETH & Trudsø, Susanne**. Harald Blåtands runesten i Hvidovre. *Skalk*, 2021(3), 32-34.
- Henriksen, M. B., **IMER, LISBETH & Pauli Jensen, X.** Harjakammen og den ældste runeindskrift. *Skalk*, 2021:6, 20-23.
- IMER, LISBETH**. Thyra Danebod. *Skalk*, 2021:5, 3-7.
- KJÆR, ULLA**. Den famøse buste røg i havnen. Var det i orden? *Politiken Historie*, 16, 30-37. <https://politikenhistorie.dk/art8154273/Forbindelserne-mellem-slaveri-og-velstand-i-Danmark-var-ikke-s%C3%A5-direkte-som-de-ser-ud>

Bogkapitler/bidrag til antologier

- Byriell-Thygesen, Mette, Pedersen, Christian Sune, Mannering, Ulla, **ANDERSEN, MICHAEL**, Sørensen, Lasse, Willerslev, Rane & Heisz, T. Hvor fortiden og nutiden mødes. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 299-318). People's.
- ETTING, VIVIAN & Heisz, T.** I krig for kirken - Murstene former de nye byer - Splint fra Kristi kors - Krudtet forandrer krigen. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 136-143, 148-155). People's.
- Feveile, C., Birch, T. & **HORSNÆS, HELLE**. Sølvet vender tilbage. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Togtet: På rejse i vikingernes verden* (s. 189-206). Strandbergs Forlag, Strandberg.
- GRINDER-HANSEN, POUL & Corfitz, L.** Videnskaben sigter efter stjernene. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 166-169). People's.
- GRINDER-HANSEN, POUL & Corfitz, L.** Eksotiske varer sætter fantasien i gang. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 170-173). People's.
- GRINDER-HANSEN, POUL & Corfitz, L.** Isvinter slår ekspedition ud af kurs. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 174-177). People's.
- GRINDER-HANSEN, POUL & Corfitz, L.** Kunstnere bringer nyt perspektiv. I T. Heisz, L. Corfitz, & R.

Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 178-181). People's.

GRINDER-HANSEN, POUL & Corfitz, L. Fosterhinden er ladet med magi. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 182-185). People's.

GRINDER-HANSEN, POUL. Aabenraa Kommune: Kirker. I *Trap Danmark*, 6. udgave (Bind 17, s. 200-204). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Sønderborg Kommune: Kirker. I *Trap Danmark* 6. udgave (Bind 17, s. 312-317). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Assens Kommune. Assens Vor Frue Kirke. I *Trap Danmark* 6. udgave (Bind 18, s. 120). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Assens Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* 6. udgave (Bind 18, s. 132-134). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Nordfyn Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* (6 udg., Bind 18, s. 201-203). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Odense Kommune. Odense Domkirke. I *Trap Danmark* 6. udgave (Bind 19, s. 52-54). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Odense Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* 6. udgave (Bind 19, s. 134-140). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Faaborg-Midtfyn Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* (6 udg., Bind 20, s. 63-65). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Ærø Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* (6 udg., Bind 20, s. 292-293). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Holbæk Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* (6 udg., Bind 21, s. 151-153). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Roskilde Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* 6. udgave, bind 22 (Bind 22, s. 73-75). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Roskilde Domkirke. I *Trap Danmark* 6. udgave bind 22 (s. 76-79). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Næstved Kommune. Kirker. I *Trap Danmark* 6. udgave bind 23 (s. 197-201). Gad.

GRINDER-HANSEN, POUL. Frederik 2. som krigsleder. I K. Arstad (red.), *Militært lederskab - endring over tid: Clio & Mars-seminaret på Forsvarsmuseet i Oslo 31. oktober - 1. november 2019* (Bind 53, s. 111-130). Forsvarsmuseet Oslo. Forsvarsmuseets småskrift Bind 53

HORSNÆS, HELLE & Heisz, T. Kongens mønt knytter riget sammen. I R. Willerslev, T. Heisz, & L. Corfitz (red.), *Danmark før os. Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 144-147). People's.

IMER, LISBETH. Sprog og skrift i vikingetiden. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Togtet: På rejse i vikingernes*

verden (s. 83-102)

Pentz, Peter, **IMER, LISBETH** & Heisz, T. Navnet står ridset i det hårde metal. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 107-109). People's.

KJÆR, ULLA. Sønderborg Slot. I N. Elers Koch (red.), *Trap Danmark: Tønder, Aabenraa, Sønderborg* (6 udg., Bind 17, s. 292-93). Trap Danmark.

KJÆR, ULLA. Slotte: Nordborg, Augustenborg, Gråsten. I N. Elers Koch (red.), *Trap Danmark: Tønder, Aabenraa, Sønderborg* (6. udg., Bind 17, s. 321-23). Gad.

KJÆR, ULLA. Odense Slot. I N. Elers Koch (red.), *Trap: Odense* (6. udg., Bind 19, s. 148). Gad.

KJÆR, ULLA. Genius Loci og Locus Dei: forholdet mellem kultur og kristendom i Danmark. I H. N. Jørgensen, P. K. Madsen, & I. Wass (red.), *Herrens Hus Herrens Have* (s. 41-51). Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.

KJÆR, ULLA. Genbrug af kirker: Hvad gør de i det sammenlignelige udland - og kan vi lære noget heraf? I H. N. Jørgensen, P. K. Madsen, & I. Wass (red.), *Herrens Hus Herrens Have* (s. 169-80). Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.

PEDERSEN, ANNE, Gardela, Leszek & Heisz, T. Kristus træder ind på scenen. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 118-121). People's.

Nyere Tid og Verdens Kulturer

Peer reviewede publikationer

Monografier/antologier

Kurt Nielsen, Jesper & **PEDERSEN, CHRISTIAN SUNE**. *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder 1850-1945*. Gad.

PETERSEN, KARSTEN SKJOLD. *Kongens klæder 2. Uniformer og udrustning i den danske hær 1816-1903*. (1 udg.) Syddansk Universitetsforlag.

Artikler

ANDERSSON MØLLER, VIBEKE. Hoff, Windinge og det kollektive tema i dansk boligbyggeri ca. 1945-1970. *Nordisk Arkitekturforskning - Nordic Journal of Architectural Research*, 33(1), 15-48. <http://arkitekturforskning.net/na/article/view/1204>

APPELT, MARTIN, GRØNNOW, BJARNE & JØRGENSEN, ANNE METTE. Inuit Pencil Drawings and Co-Creation: Rediscovering the Artwork Made During the Fifth Thule Expedition. *Alaska Journal of Anthropology*, 19. <https://www.alaskaanthropology.org/publications/open-access/>

APPELT, MARTIN, GRØNNOW, BJARNE & JØRGENSEN, ANNE METTE. Inuits verden i blyantstegninger: På opdagelse i samlingerne fra 5. Thule Ekspedition. *Groenland* (Charlottenlund), 2021(3), 180-195.

CHRISTENSEN, JENS OLE. Krigsmuseets kulturarvsbevaring og det dansk-baltiske sikkerheds- og forsvarsmæssige samarbejde i 1990'erne. Kulturarvsbevaring fra en overset del af det danske internationale engagement. *Fra Krig og Fred - Dansk Militærhistorisk Kommissions Tidsskrift*, 2021, 123-175. <https://tidsskrift.dk/frakrigogfred/issue/archive>

CHRISTENSEN, JENS OLE. Forsvaret i Arktis. *Groenland* (Charlottenlund), (1/2021), 2-17. <https://is-suu.com/groenland/docs/tg-1-2021-gratis-lo>

Rasmussen, K. L., Delbey, T., Skytte, L., La Nasa, J., Ravnsbæk, D. B., Jørgensen, B., Kjeldsen, F., **GRØNNOW, BJARNE** & Larsen, S. In the darkest hour - Analyses of a black spot on the last page of the diary of polar explorer Jørgen Brønlund (†1907). *Archaeometry*, 63(4), 893-905. <https://doi.org/10.1111/arcm.12641>

Andersen, A. O. og **JENSEN, JENS FOG.** Moskusokser i dele og heler i Kangerlussuaq, Vestgrønland. En etnografisk montage. I: *Tidsskriftet Antropologi* (2021, nr. 83) s. 119-130.

KIRKEGAARD-LARSEN, THOMAS J. KØN SANG: Kvindelige komponisters sange mellem gammel og ny musikvidenskab. *Tidsskriftet SANG*, 2(1-2), 6-15. [1]. https://03583923-05f2-4731-8b44-d034249b9c09.filesusr.com/ugd/f86cf3_4a01e2ee-dca9424798c220992b9f3946.pdf

KIRKEGAARD-LARSEN, THOMAS J. Fornægtelse og forsoning i Tekla Griebels "Det bødes der for". *Tidsskriftet SANG*, 2(1-2), 16-39. [2]. https://03583923-05f2-4731-8b44-d034249b9c09.filesusr.com/ugd/f86cf3_e191e875e1a54fb6855c1072697479a5.pdf

Prentiss, A. M., **WALSH, MATTHEW**, Foor, T. A., O'Brien, H., & Cail, H. S. The Record of Dogs in Traditional Villages of the Mid-Fraser Canyon, British Columbia: Ethnological and Archaeological Evidence. *Human Ecology*, 49, 735-753. <https://doi.org/10.1007/s10745-021-00276-3>

Moen, M. & **WALSH, MATTHEW.** Agents of Death: Reassessing social agency and gendered narratives of human sacrifice in the Viking Age. *Cambridge Archaeological Journal*, 31(4), 597-611. <https://doi.org/10.1017/S0959774321000111>

Riede, F., **WALSH, MATTHEW**, Nowell, A., Langley, M. C., & Johannsen, N. N. Children and innovation: Play, play objects, and object play in cultural evolution. *Evolutionary Human Sciences*, 3, [e11]. <https://doi.org/10.1017/ehs.2021.7>

Bogkapitler/bidrag til antologier

Breuning-Madsen, H., **INGE DAMM** og Jesper Kurt Nielsen. Ruiner på Guldkysten: Ekspedition til Ghana 1966-1967. I P. A. Toft, & K. Hvidtfelt Nielsen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: Kold krig, afkolonisering og nye horisonter* (1 udg., Bind 3, s. 282-307). Gad.

DAMM, INGE. Emilie Demant Hatt og nøglen til samerne: En dansk kunstner i Lapland. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder: 1850-1945*. (1 udg., Bind 2, s. 116-149). Gad.

DAMM, INGE. Fra slørets inderside: Henny Harald Hansen og de muslimske kvinder. I P. A. Toft, & K. Hvidtfelt Nielsen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: Kold krig, afkolonisering og nye horisonter* (1 udg., Bind 3, s. 220-249). Gad.

GABRIEL, MILLE. Botanik i borgerkrigenes skygge: Frederik Liebmanns ekspedition til Mexico 1840-1843. I A. Haslund Hansen, & M. Harbsmeier (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og oplysnings tjeneste 1600-1850* (Bind 1, s. 324-357). Gad.

GABRIEL, MILLE. Maniokmysteriet: Nationalmuseets ekspedition til British Guiana og Brasilien 1954-1955. I P. A. Toft, & K. Hvidtfelt Nielsen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: Kold krig, afkolonisering og nye horisonter* (1 udg., Bind 3, s. 184-219). Gad.

FOG JENSEN, JENS & GRØNNOW, BJARNE. Et Livs-langt Projekt i Det Nordligste Grønland: 1. Danske Pearyland Ekspedition 1947-1950. I P. Toft, & K. H. Nielsen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: Kold Krig, afkolonisering og nye horisonter 1945-2020* (Bind 3, s. 18-48). Gad.

JØRGENSEN, ANNE METTE. De arktiske folk er ét: 5. Thule Ekspedition 1921-1924. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder 1850-1945* (Bind 2, s. 150-187). Gad.

Harbsmeier, M., Haslund Hansen, Anne, Kurt Nielsen, Jesper, **PEDERSEN, CHRISTIAN SUNE**, Toft, Peter A. & Nielsen, K. H. Forord. Danske videnskabelige ekspeditioner Fra 1600-tallet til i dag. I A. H. Hansen, & M. Harbsmeier (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og oplysnings tjeneste 1600-1850* (Bind 1, s. 6-13). Gad.

Kurt Nielsen, Jesper & **PEDERSEN, CHRISTIAN SUNE.** Indledning: Ekspeditioner i imperiernes tid. I J. K. Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder 1850-1945* (Bind 2, s. 8-21). Gad.

PETERSEN, MARTIN. Genbesøg: Med ekspeditionerne tilbage i felten. I P. A. Toft, & K. Hvidtfelt Nielsen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: kold krig, afkolonisering og nye horisonter 1945-2020* (Bind 3, s.

436-463). Gad.

RIES, CHRISTOPHER JACOB. Den sidste polarhelt: Lauge Koch og den moderne ekspedition 1920-1940. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder: 1850-1945*. (Bind 2, s. 222-255). Gad.

RIES, CHRISTOPHER JACOB. Fossiljægeren: Eigil Nielsen og drømmen om den firbenede fisk. I P. A. Toft, & K. Hvidtfelt Nielsen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: Kold krig, afkolonisering og nye horisonter* (Bind 3, s. 122-151). Gad.

VENBORG PEDERSEN, MIKKEL. Det augustenborgske hof. Organisation og praksis. I B. Andersen, & M. K. Elkjær (red.), *Herregårdshistorie* (Bind 17, s. 76-91). Gammel Estrup Danmarks Herregårdsmuseum. Herregårdshistorie Nr. 17 <https://tidsskrift.dk/herhist/issue/archive>

Nielsen, Kristian H. og **WOLFF, BENTE.** Den sidste ekspedition i kongens tjeneste: Korvetten Galatheas jordomsejling 1845-1847. I A. Haslund Hansen, & M. Harbsmeier (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og oplysningens tjeneste 1600-1850* (Bind 1, s. 358-393). Gad.

WOLFF, BENTE. Med monsunen over Stillehavet: En rejse gennem kolonialismens spejlbilleder 1933-1935. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder: 1850-1945*. (Bind 2, s. 318-353). Gad.

ZEITZEN, MIRIAM K. Må et folk ikke dø i fred?: 1. og 2. Danske Centralasiatiske Ekspedition 1936-1939. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder: 1850-1945*. (Bind 2, s. 354-387). Gad.

ZEITZEN, MIRIAM K. og Nielsen, Jesper Kurt. Eventyrene, hovedjægere og mørke skønheder: Rejsebøger og populære ekspeditioner. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder: 1850-1945*. (Bind 2, s. 388-417). Gad

ZEITZEN, MIRIAM K. Trofæbeber og dioramadrama: jagt- og zoоекspeditioner 1946-1947. I P. A. Toft, & K. Hvidtfelt Nielsen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: Kold krig, afkolonisering og nye horisonter* (Bind 3, s. 48-83). Gad

ZEITZEN, MIRIAM K. Fra Kabul til Kalimpong: 3. Danske Centralasiatiske Ekspedition 1947-1954. I P. A. Toft, & K. Hvidtfelt Nielsen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: Kold krig, afkolonisering og nye horisonter* (Bind 3, s. 84-121). Gad.

Øvrige publikationer

Monografier/antologier

ANDERSSON MØLLER, VIBEKE (red.). *Danskernes billedskat: Landskab og Bebyggelse*. Rhodos.

BRAAE, CHRISTEL. *Treasures of Mongolian Cultural and Historical Heritage in Denmark* - titel også på mongolsk: Samme.

SCHJELLERUP, INGE. *Stenenes magi. Tawantinsuyu - inkaernes rige*. Gad.

Artikler

CHRISTENSEN, JENS OLE & Baun Senholt, C. Hjemmeværnet til tiden – og i tiden. *Hjemmeværnsmagasinet. Tidsskrift for Hjemmeværnet.*, (1(2021)), 10-15.

Andersen, A. O. & **FOG JENSEN, JENS.** Moskusokser i dele og heler Kangerlussuaq, Vestgrønland: En etnografisk montage. *Tidsskrift for Antropologi*, (83 (2021)), 119-130. <https://doi.org/10.7146/ta.vi83.128926>

Andersen Nexø, S., Thorleifsen, D., & **LUND JENSEN, EINAR.** Den store historie i den lille: Om 22 grønlandske børn og Grønlands modernisering. *Noter fra Historielærereforeningen for Gymnasiet og HF*, 229, 23-29.

Andersen Nexø, S., Daniel Thorleifsen, & **LUND JENSEN, EINAR.** Fortroppen – forsøget med 22 grønlandske børn i 1950'erne. *Tidsskriftet Grønland*, (1/2021), 42-61.

Reiter, Samantha & **WALSH, MATTHEW.** We who study the human past: Letter from the editors. https://www.e-a-a.org/EAA/Publications/Tea/Tea_70/EAA/Navigation_Publications/Tea_70.aspx

Bogkapitler/bidrag til antologier

ANDERSSON MØLLER, VIBEKE. Billedet og stedet. I V. A. Møller (red.), *Danskernes billedskat: Landskab og Bebyggelse* (1 udg., Bind 1, s. 29-45). Rhodos.

GABRIEL, MILLE. Utimut: The Return of Cultural Heritage from Denmark to Greenland. I K. E. Gaup, I. Jensen, & L. Pareli (red.), *BÅÅSTEDE: The Return of Sámi Cultural Heritage* (s. 109-117). Museumsforlaget.

Byriell-Thygesen, Mette, Pedersen, **CHRISTIAN SUNE PEDERSEN**, Mannering, Ulla, Andersen, Michael, Sørensen, Lasse, Willerslev, Rane & Heisz, T. (2021). Hvor fortiden og nutiden mødes. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 299-318). People's.

PEDERSEN, LYKKE L. & Floris, L. Hverdag i hjemmet. I L. Floris (red.), *København 1970'erne: Københavnernes historie fortalt i billeder* (Bind 3, s. 195-221). Turbine.

- PEDERSEN, LYKKE L.** & Egholk, K. Nye bevægelser og kampzoner. I L. Floris (red.), *København 1970'erne: Københavnernes historie fortalt i billeder* (Bind 3, s. 129-165).
- PEDERSEN, LYKKE L.** & Corfitz, L. Desperat kvinde slår sit barn ihjel. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 200-203). People's.
- PEDERSEN, LYKKE L.** & Corfitz, L. Kvinder kræver en stemme. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 238-241). People's.
- PEDERSEN, LYKKE L.**, Corfitz, L., & Marchen Andersen, Anne-Marie. Bønder løfter i flok. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 242-245). People's.
- Pedersen, Wibeke Haldrup, **VENBORG PEDERSEN, MIKKEL** & Corfitz, L. Skolen støber patrioter og soldater. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 234-237). People's.
- VENBORG PEDERSEN, MIKKEL** & Corfitz, L. Magtkamp ender i blodsudgydelse. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 197-199). People's.
- VENBORG PEDERSEN, MIKKEL** & Corfitz, L. Fra kejserens Kina til København. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 205-207). People's.
- VENBORG PEDERSEN, MIKKEL** & Corfitz, L. Klædt på til nye tider. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 209-211). People's.
- VENBORG PEDERSEN, MIKKEL**, Pedersen, Wibeke Haldrup & Corfitz, L. Skolen støber patrioter og soldater. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 235-237). People's.
- VENBORG PEDERSEN, MIKKEL** & Corfitz, L. Propaganda på pengesedlerne. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 273-275). People's.
- VENBORG PEDERSEN, MIKKEL** & Corfitz, L. Turisterne tjekker ind. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 269-271). People's.
- VENBORG PEDERSEN, MIKKEL** & Corfitz, L. Strandgæster viser den nyeste mode. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 281-283). People's.

Anmeldelser

- VENBORG PEDERSEN, MIKKEL.** Anmeldelse af Remontius, Peter: Hertugbyen Augustenborg - en historisk beretning om mennesker, liv og huse. *Soenderjyske Aarboeger*, 132, 251-253. <https://tidsskrift.dk/soenderjyskeaarboeger/issue/archive>

Miljøarkæologi og Materialeforskning

Peer reviewede publikationer

Artikler

- Fogtmann-Schulz, A., **BAITTINGER, CLAUDIA**, Karoff, C., Olsen, J., & Knudsen, M. F. Changes in solar activity during the Wolf minimum - New insights from a high-resolution 14C record based on Danish oak. *Radiocarbon*, 63(1), 1-14. <https://doi.org/10.1017/RDC.2020.126>
- Frank, A. B., Frei, R., Moutafi, I., Voutsaki, S., Orgeolet, R., Kristiansen, K., & **FREI, KARIN M.** The geographic distribution of bioavailable strontium isotopes in Greece - A base for provenance studies in archaeology. *Science of the Total Environment*, 791, 1-16. [148156]. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.148156>
- Frank, A. B., Frei, R., Triantaphyllou, M., Vassilakis, E., Kristiansen, K., & **FREI, KARIN M.** Isotopic range of bioavailable strontium on the Peloponnese peninsula, Greece: A multi-proxy approach. *Science of the Total Environment*, 774, 1-15. [145181]. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.145181>
- FREI, KARIN M.** & Klingenberg, Susanne. Re-visiting the Roman Iron Age Hoby chieftain burial after 100 years of its discovery - adding the strontium isotopic perspective. *Danish Journal of Archaeology*, 10, 1-16. <https://doi.org/10.7146/dja.v10i0.122601>
- GREGORY, DAVID**, Bennike, O., Jensen, J. B., **RASMUSSEN, PETER** & Al-Hamdani, Z. Development of predictive geoarchaeological models to locate and assess the preservation potential of submerged prehistoric sites using remote sensing, palaeoenvironmental analysis, and GIS. *Heritage*, 4, 4678-4699. <https://doi.org/10.3390/heritage4040258>
- Algaze, G., Greenfield, H., **HALD, METTE MARIE**, Hartenberger, B., Irvine, B., Matney, T., Nishimura, Y., Pournelle, J., & Rosen, S. A. Early Bronze Age Urbanism in Southeastern Anatolia and Upper Mesopotamia. Recent Analyses from Titriş Höyük. *Anatolica*, 47, 1-70. <https://doi.org/10.2143/ANA.47.0.3289555>
- Cordes, Adam, **HENRIKSEN, PETER STEEN, HALD, METTE MARIE**, Sørensen, Lasse, Nielsen, Poul Otto, Xu, J., Lund, J., Møller, N. A., Nielsen, F. O. S., Sarauw, T., Simonsen, J., Sparrevohn, L. R., Westphal, J., Blen-

- now, A., & Hebelstrup, K. H. Identification of prehistoric malting and partial grain germination from starch granules in charred barley grains. *Journal of Archaeological Science*, 125, [105297]. <https://doi.org/10.1016/j.jas.2020.105297>
- Gron, K., Larsson, M., Gröcke, D. R., Andersen, N. H., Andreasen, M. H., Bech, J.-H., **HENRIKSEN, PETER STEEN**, Hilton, R. G., Dengsø Jessen, M., Algreen Møller, N., Nielsen, F. O. S., Nielsen, Poul Otto, Pihl, Anders, Sørensen, Lasse, Westphal, J., Rowley-Conwy, P., & Church, M. J. Archaeological cereals as an isotope record of long-term soil health and anthropogenic amendment in southern Scandinavia. *Quaternary Science Reviews*, 253, 1-8. [106762]. <https://doi.org/10.1016/j.quascirev.2020.106762>
- Nielsen, N. H., **HENRIKSEN, PETER STEEN, MORTENSEN, MORTEN FISCHER**, Enevold, R., **MORTENSEN, MARTIN N.**, Scavenius, C., & Enghild, J. J. The last meal of Tollund Man: new analyses of his gut content. *Antiquity*, 95(383), 1195-1212. <https://doi.org/10.15184/aqy.2021.98>
- Ulriksen, J., Christensen, J., Daly, A., **HENRIKSEN, PETER STEEN**, Holm, N., Jessen, Catherine, Jørgensen, A. S., Olesen, L., Olsen, J., Kildetoft Schultz, M., & Sindbæk, S. M. Borgring. Uncovering the strategy for a Viking Age ring fortress in Denmark. *Danish Journal of Archaeology*, 10, 1-22. <https://doi.org/10.7146/dja.v10i0.121920>
- Prendin, A. L., Carrer, M., Bjerregaard Pedersen, N., Normand, S., **HOLLESEN, JØRGEN**, Treier, U. A., Pividori, M., & Garbrecht Thygesen, L. Chemical signature of *Eurois occulta* L. outbreaks in the xylem cell wall of *Salix glauca* L. in Greenland. *Science of the Total Environment*, 764, [144607]. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.144607>
- JESSEN, CATHERINE, HENRIKSEN, PETER STEEN, HALD, METTE MARIE**, & Ulriksen, J. The lost landscape of Borgring: geoarchaeological investigations into the navigation to, and location of, the Danish Viking Age ring fortress. *Danish Journal of Archaeology*, 10, 1-14. <https://doi.org/10.7146/dja.v10i0.121917>
- LADEGAARD-PEDERSEN, PERNILLE**, Frei, R., Frank, A. B., Saracino, M., Zorzin, R., Martinelli, N., Kaul, Flemming, Kristiansen, K. & **FREI, KARIN M.** Constraining a bioavailable strontium isotope baseline for Lake Garda region, Northern Italy: A multi-proxy approach. *Journal of Archaeological Science: Reports*, 41, 1-15. [103339]. <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2022.103339>
- MATTHIESEN, HENNING, ERIKSEN, ANNE MARIE, HOLLESEN, JØRGEN** & Collins, M. Bone degradation at five Arctic archaeological sites: Quantifying the importance of burial environment and bone characteristics. *Journal of Archaeological Science*, 125, 1-9. [105296]. <https://doi.org/10.1016/j.jas.2020.105296>
- MIDTGÅRD MADSEN, METTE**, Seir, T., & **BRAJER, ISABELLE**. Replicating Medieval Wall Painting Plaster using the Hot-mix Technique. *Studies in Conservation*, 66(4), 230-243. <https://doi.org/10.1080/00393630.2020.1793597>
- MORTENSEN, MORTEN FISCHER, BAITTINGER, CLAUDIA**, Christensen, J., Nielsen, A. B., Nielsen, S., Pihl, Anders, Prøsch-Danielsen, L., Ravn, M., Sindbæk, S. M., & Ulriksen, J. Turfs and timbers: Resource use in the construction of a Viking Age ring fortress. *Danish Journal of Archaeology*, 10, 1-18. <https://doi.org/10.7146/dja.v10i0.121918>
- Bennike, O., Vad Odgaard, B., Moorhouse, H., McGowan, S., Siggaard-Andersen, M.-L., Turner, B., Schomacker, A., Jessen, S., Kazmierczak, J., Olsen, J., **RASMUSSEN, PETER**, Kidmose, J., Nisbeth, C. S., Thorling, L. & Weckström, K. Early historical forest clearance caused major degradation of water quality at Lake Væng, Denmark. *Anthropocene*, 35, [100302]. <https://doi.org/10.1016/j.ancene.2021.100302>
- REITER, SAMANTHA**, Algreen Møller, N., Nielsen, B. H., Bech, J.-H., Olsen, A.-L. H., Jørkov, M. L. S., Kaul, Flemming, Mannering, Ulla & **FREI, KARIN M.** Into the fire: Investigating the introduction of cremation to Nordic Bronze Age Denmark: A comparative study between different regions applying strontium isotope analyses and archaeological methods: Investigating the introduction of cremation to Nordic Bronze Age Denmark: A comparative study between different regions applying strontium isotope analyses and archaeological methods. *PlosOne*, 16(5), [e0249476]. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0249476>
- REITER, SAMANTHA & FREI, KARIN M.** Examining alternative constructions of power and mobility in the Early Nordic Bronze Age: A case study of a local elite female from Denmark. *Les Nouvelles de l'archéologie*, 163, 24-32.
- Paulsen, F. L., Nielsen, M. B., **SHASHOUA, YVONNE**, Syberg, K., & Hansen, S. F. Early warning signs applied to plastic. *Nature Reviews Materials*, 2021. <https://doi.org/10.1038/s41578-021-00317-9>
- SHASHOUA, YVONNE**, Alterini, M., Pastorelli, G., & Cone, L. From microfibre cloths to poly(vinyl alcohol) hydrogels – conservation cleaning of plastics heritage. *Journal of Cultural Heritage*, 52, 38-43. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2021.08.009>
- Simon, M., Vianello, A., **SHASHOUA, YVONNE** & Vollertsen, J. Accelerated weathering affects the chemical and physical properties of marine antifouling paint microplastics and their identification by ATR-FTIR spectroscopy. *Chemosphere*, 274(129749). <https://doi.org/10.1016/j.chemosphere.2021.129749>

Dengsø Jessen, Mads & **TAUBE, MICHELLE**. The Symbolic Use of Whetstones and Their Role in Displaying Authority over Metallurgical Processes and Trade. *Viking*, 84(1), 85-104. <https://doi.org/10.5617/viking.9055>

Harpster, M., **TRAKADAS, ATHENA**, Denel, E., Capriglione, V., Lucarini, C., Meranda, M., Morselli, M., Pelling, R., Bennett, I., Zazzaro, C., Demirci, Ö., Donadio, C., Ferranti, L., Stanislao, C., Zavagno, L., & Pecci, P. Modelling the Maritime Cultural Landscape of the Costiera Amalfitana: The First Three Seasons of Research (2016–2018). *International Journal of Nautical Archaeology*. <https://doi.org/10.1080/10572414.2021.1947117>

Bogkapitler/bidrag til antologier

Bartholdy, Julie, **KLENZ LARSEN, POUL & BRAJER, ISABELLE**. Hydrogels as poultice material for desalination - a preliminary study. I B. Lubelli, A. Kamat, & W. Quist (red.), *Proceedings of the fifth International Conference on Salt Weathering of Buildings and Stone Sculptures* (s. 215-224). TU Delft, Faculteit Bouwkunde. <https://books.bk.tudelft.nl/press/catalog/book/791>

BRAJER, ISABELLE, TAUBE, MICHELLE, SEGEL, KATHRINE, MORTENSEN, MORTEN N. & Winding, A. Two common dry mechanical cleaning methods for lime-based wall paintings – The problem of residues. I *Transcending Boundaries: Integrated Approaches to Conservation: ICOM-CC 19th Triennial Conference Preprints*, Beijing, 17–21 May 2021 (s. 17-21). ICOM-CC Publications Online. <https://www.icom-cc-publications-online.org/4292/Two-common-dry-mechanical-cleaning-methods-for-lime-based-wall-paintings--The-problem-of-residues>

GREGORY, DAVID. The SASMAP project: A process based approach to managing underwater cultural heritage. I A. Sanz, E. Aragon, & J. Rodriguez (red.), *IBEAM The Balearic Institute of Maritime Archaeology Studies*

KLENZ LARSEN, POUL. Durability of traditional renderers on a garden wall at Marienlyst Park, Elsinore. I B. Lubelli, A. Kamat, & W. Quist (red.), *Proceedings of the fifth International Conference on Salt Weathering of Buildings and Stone Sculptures* (s. 317-326). TU Delft, Faculteit Bouwkunde. <https://books.bk.tudelft.nl/press/catalog/view/791/901/887-1>

KLENZ LARSEN, POUL & BRAJER, ISABELLE. Environmental control of algal growth on the wall paintings in Hoejerup Church. I *Transcending Boundaries: Integrated Approaches to Conservation. ICOM-CC 19th Triennial Conference Preprints*, Beijing, 17-21 May 2021 [4441] ICOM-CC Publications Online. <https://www.icom-cc-publications-online.org/4441/Environmental-control-of-algal-growth-on-the-wall-paintings-in-Hoejerup-Church>

Grimm, S. B., Eriksen, B. V., **KRÜGER, SASHA**, Reuter, T., Wild, M., & Weber, M-J. Late Glacial Occupation of Northern Germany and Adjacent Areas. Revisiting the Archives. I *The Beef Behind All Possible Pasts: The Tandem-Festschrift in Honour of Elaine Turner and Martin Street* (Bind Volume 2, s. 433-457).

Øvrige publikationer

Artikler

ERIKSEN, ANNE MARIE, Tjellden, A. K. E., & Strehle, H. Konservatorens tre roller i museets forskning. *Danske Museer*, 4, 32-33.

Kaul, Flemming, **FREI, KARIN M.**, & Varberg, Jeanette. Forskere fra Nationalmuseet afviser kritik: Egtvedpigen var ikke fra Danmark og var en del af globaliseringen i bronzealderen. *Berlingske Tidende*, (24. april 2021).

FREI KARIN M. Danmark er et bronzealderparadis, *ÆRA historiemagasin*, RÆSON Medier, Nr.1, 20-31.

Cordes, Adam, **HENRIKSEN, PETER STEEN** & Hebelstrup, K. H. Øl fra oldtiden - med ny metode. *Skalk*, 2021 (1), 10-15.

HALD, METTE MARIE. Another day down the drain. *Journal of Urban Archaeology*, (3), 145. <https://www.urbanarchaeology.net/2021/04/19/backlog-another-day-down-the-drain/>

KLENZ LARSEN, POUL. Fugtmåling i træ og tagkonstruktioner: *Byggeteknisk erfaringsblad* (99)210617. BYG-ERFA.

KLENZ LARSEN, POUL. Fugtmåling i beton og murværk: *Byggeteknisk erfaringsblad* (99) 210616. BYG-ERFA

Sindbæk, S. M., **MORTENSEN, MORTEN FISCHER** & Ulriksen, J. 12 indsigter, vi har fået i Danmarks femte ringborg fra vikingetiden. *Videnskab.dk* [online], 2021. <https://doi.org/10.25973/9dgc-9948>

Ulriksen, J., Kildetoft Schultz, M., & **MORTENSEN, MORTEN FISCHER**. Beliggenhed, beliggenhed, beliggenhed. *Skalk*, 2021(3), 12-19.

REITER, SAMANTHA & Walsh, Matthew. We who study the human past: Letter from the editors. https://www.e-a-a.org/EAA/Publications/Tea/Tea_70/EAA/Navigation_Publications/Tea_70.aspx

Hofmann, D., Hanscam, E., Furrholt, M., Baca, M., **REITER, SAMANTHA**, Vanzetti, A., Kotsakis, K., Petersson, H., Niklasson, E., Hølleland, H., & Friedman, C. Forum: Populism, Identity Politics, and the Archaeology of Europe. *European Journal of Archaeology*, 2021(First View), 1-37. <https://doi.org/10.1017/ea.2021.29>

SHASHOUA, YVONNE & Syberg, K. Hvor længe holder plastik egentlig i den danske natur? Nyt dansk forsøg er i gang med at undersøge, hvornår plastik bliver til mikroplast i det danske miljø. *Videnskab*.

dk [online], 2021. <https://videnskab.dk/forskerzonen/naturvidenskab/hvor-laenge-holder-plastik-egentlig-i-den-danske-natur>

TRAKADAS, ATHENA. Maritime Intangible Cultural Heritage: A Role within the Decade of Ocean Science for Sustainable Development 2021-30. *ICH Courier. Intangible Cultural Heritage Courier of Asia and the Pacific. Thematic Issue: Maritime Rituals as Community Practices*, 47, 4-7.

TRAKADAS, ATHENA. Cultural heritage: a critical science gap of UNESCO Marine World Heritage Sites? *Ocean Decade Heritage Network*. <https://www.oceandecadeheritage.org/cultural-heritage-a-critical-science-gap-of-unesco-marine-world-heritage-sites/>

Ball, D., Evans, A., **TRAKADAS, ATHENA** & Firth, A. Intentionally Transformational: A Conversation on Inclusion in the UN Decade of Ocean Science at the Society for Historical Archaeology's Conference, 2021. *Ocean Decade Heritage Network*. <https://www.oceandecadeheritage.org/intentionally-transformational-a-conversation-on-inclusion-in-the-un-decade-of-ocean-science-at-the-society-for-historical-archaeologys-conference-2021/>

Evans, A., **TRAKADAS, ATHENA**, Ball, D., & Firth, A. Intentionally Transformational: Continuing the Conversation on Inclusion. *Advisory Council on Underwater Archaeology*. <https://acuaonline.org/deep-thoughts/intentionally-transformational-continuing-the-conversation-on-inclusion/>

TRAKADAS, ATHENA. Maritime Intangible Cultural Heritage: A Role within the Decade of Ocean Science for Sustainable Development 2021-30. *ICH Courier. Intangible Cultural Heritage Courier of Asia and the Pacific. Thematic Issue: Maritime Rituals as Community Practices*, 47, 4-7.

TRAKADAS, ATHENA & Corbin, A. Changes at the Helm. *Journal of Maritime Archaeology*, 16(4), 393-394. <https://doi.org/10.1007/s11457-021-09320-1>

TRAKADAS, ATHENA & Corbin, A. Maritime Archaeology and Covid-19. *Journal of Maritime Archaeology*, 16(1), 1-2. <https://doi.org/10.1007/s11457-021-09294-0>

Bogkapitler/bidrag til antologier

HALD, METTE MARIE & Heisz, T. Æblerne brænder på. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 32-35). People's.

HOLLESEN, JØRGEN, MATTHIESEN, HENNING, Harmesen, H., & Koch Madsen, C. Grönlands gefrorene Vergangenheit: Juwel statt eisiger Einöde. I T. Reitmaier (red.), *Gletscherarchäologie: Kulturerbe in Zeiten des Klimawandels* (s. 64-69). WBG Theiss. Archäologie in Deutschland. Sonderheft Nr. 21

Kaul, Flemming, **FREI, KARIN M.** & Heisz, T. Et lille stykke himmel. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 50-53). People's.

Kaul, Flemming, **FREI, KARIN M.** & Heisz, T. Bevæbnet på den sidste rejse. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 58-61). People's.

Kaul, Flemming, **FREI, KARIN M.**, & Heisz, T. Et syn for guder. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 62-65). People's.

TRAKADAS, ATHENA. Congratulatory Remarks for the Maritime Living Heritage Expert Meeting. I W. Park (red.), *Maritime Living Coastal Communities in the Asia-Pacific Region and their Traditional Food System. 2021 Expert Meeting for Building Networks on Maritime ICH Heritage* (s. 10-12, 112-114, 214-216). International Information and Networking Centre for Intangible Cultural Heritage in the Asia-Pacific Region under the auspices of UNESCO (ICHCAP).

Anmeldelser

TRAKADAS, ATHENA. Review of: Justin Leidwanger, *Roman Seas: A Maritime Archaeology of Eastern Mediterranean Economies*. *American Journal of Archaeology*, 125(3), [4313]. <http://www.ajaonline.org/book-review/4313>

Faglige rapporter

BAITTINGER, CLAUDIA & **BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra stabber under stabbur Histøl, Vennesla kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 7 2021

BAITTINGER, CLAUDIA. Vedanatometisk analyse af trækul fra Hausvik industriområde Nord, Lyngdal kommune, Agder fylke, Norge.

BAITTINGER, CLAUDIA. Vedanatometisk analyse af trækul fra E39 Mandalselva - Herdal, Lindesnes kommune, Agder fylke, Norge.

BAITTINGER, CLAUDIA. Vedanatometisk bestemmelse af trækul fra Limensgård, Åker sogn, Bornholm. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 11-2021

BAITTINGER, CLAUDIA. Vedanatometisk analyse af trækul fra Byklestøylane, Byklum, gnr. 14, bnr. 7, Bykle kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 28 2021

BAITTINGER, CLAUDIA. Vedanatometisk analyse af trækul fra Harveland, Arendal kommune, Agder fylke, Norge.

- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul fra Tjoreneset, Grimstad kommune, Agder fylke, Norge.
- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul fra Birketveit, Grimstad kommune, Agder fylke, Norge.
- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul fra Birketveit-Esketveit, Grimstad kommune, Agder fylke, Norge.
- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul fra Eptevann, Lyngdal kommune, Agder fylke, Norge.
- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul fra projekt Nettilknytning til Lista datasenter (Nett_kabel_flyplass), Farsund kommune, Agder fylke, Norge.
- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul Skjernøy, Lindesnes kommune, Agder fylke, Norge.
- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul fra Støleheia energipark, Kristiansand og Vennesla kommune, Agder fylke, Norge.
- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul fra Hausland øvre, Grimstad kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 51 2021
- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul fra Vik, Grimstad kommune, Agder fylke, Norge.
- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul fra Moneheia, gbr/bnr 74/12, Grimstad kommune, Agder fylke, Norge.
- BAITTINGER, CLAUDIA.** Vedanatometisk analyse af trækul fra Stigemyrane, Valle kommune, Agder fylke, Norge.
- BAITTINGER, CLAUDIA, & STEVNSVIG, ANNA MARIE.** Frammerslev IV SMS 952A og Kobberup SMS 741A – Gennemsyn af makrofossilprøver samt analyse af trækul og uforkullet træ. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 54 2021
- BAITTINGER, CLAUDIA & BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra tømmer fundet ved arkæologisk udgravning i Oslo, "Bispevika, B8a". Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 1 2021
- BAITTINGER, CLAUDIA & BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra tømmer fremkommet ved arkæologisk udgravning i Oslo, "Bispegata Kollektivtiltak" II. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 4 2021 <http://www.nnuweb.dk/dendro/2021/A9419Bispegata-Kollektivtiltak-II.pdf>
- BAITTINGER, CLAUDIA & BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra "synketømmer" fundet i Vigelandsdammen, Vennesla kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 17 2021
- BAITTINGER, CLAUDIA & BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra "Løe" på Bjugsbakk, Rystad, Valle kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 22 2021
- BAITTINGER, CLAUDIA & BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra "Loft" på Bjugsbakk, Rystad, Valle kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 23 2021
- BAITTINGER, CLAUDIA & BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra våningshus, Longum Ytre, Arendal kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 25 2021
- BAITTINGER, CLAUDIA & BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra Stokkelandsbua på Fjotland Bygdemuseum, Kvinesdal kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 26 2021
- BAITTINGER, CLAUDIA & BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra 'Låve' på Størdal, Tvedestrand kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 35 2021
- BAITTINGER, CLAUDIA & BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra tårnet på Åseral kirke, Åseral kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 59 2021
- BAITTINGER, CLAUDIA & STEVNSVIG, ANNA MARIE.** Statusrapport - Arkæobotanisk gennemgang og identifikation af trækul af materiale fra brandgrave fra forskellige lokaliteter fra Yngre Bronzealder. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 55 2021
- BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra hus Ytre Sandgate 8 i Mandal, Lindenes kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 12 2021 <http://www.nnuweb.dk/dendro/2021/A9700-Ytre-Sandgate-Mandal.pdf>
- BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra "sommerfjøs" på Myren - Karten, Lindesnes kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 13 2021 <http://www.nnuweb.dk/dendro/2021/A9713%20Myren%20Karten.pdf>
- BONDE, NIELS.** Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra Loft på Rystad, Valle kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæolo-

gi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 16 2021

BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøve udtaget fra "stokk" fundet i Lølandsvatnet, Flekkefjord Kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 19 2021

BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra stabbur på Moi, Bygland kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 20 2021

BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra bygning på ejendommen Solbakken, Lindesnes kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 24 2021

BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøve udtaget fra tømmer fundet i forbindelse med arkæologisk undersøgelse, Rådhusgaten, Tønsberg, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 27 2021

BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra "våningshus" på Høvvåg bygdemuseum, Lillesand kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 36 2021

BONDE, NIELS. Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra bur på Ormestad, Kristiansand kommune (tidligere Søgne komm), Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 56 2021

GREGORY, DAVID, ERIKSEN, ANNE MARIE & Uldum, O. Tybrind Vig, statusrapport for projekt til udvikling af nye standarder for forvaltning af erosionstruede marinarkæologiske lokaliteter. J.Nr: 19/10879 Marint stednr. 401521.

HENRIKSEN, PETER STEEN & STEVNSVIG, ANNA MARIE. Makrofossilanalyser af to prøver fra KBM 4340-Suensonsgade. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *M&M-rapport* Nr. 57 2021

HENRIKSEN, PETER STEEN & STEVNSVIG, ANNA MARIE. Makrofossilanalyser af opfyldslag fra KBM 4436-Nybrogade 2-32. *M&M-rapport* Nr. 34 2021

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tømmer fra udgravning ved Nybrogade 2-32, København (NNU 02, 2021). Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 02 (2021) <http://www.nnuweb.dk/dendro/2021/A9666rap-2.pdf>

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tømmer fra udgravning ved Kuglegården Øst, København. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 03 (2021) <https://natmus.dk/fileadmin/>

[user_upload/Editor/natmus/nnu/Dendro/2021/A9692rap.pdf](https://natmus.dk/fileadmin/user_upload/Editor/natmus/nnu/Dendro/2021/A9692rap.pdf)

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Thorstrup kirke, Ribe amt. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 05 (2021) https://natmus.dk/fileadmin/user_upload/Editor/natmus/nnu/Dendro/2021/A9693rap.pdf

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Kavslunde kirke, Odense amt. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 08 (2021) https://natmus.dk/fileadmin/user_upload/Editor/natmus/nnu/Dendro/2021/A9695rap.pdf

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Krarup kirke, Svendborg amt. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 09 (2021) https://natmus.dk/fileadmin/user_upload/Editor/natmus/nnu/Dendro/2021/A9697rap.pdf

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af planker fra udgravning ved Øster Farimagsgade 4, København. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 6 (2021) https://natmus.dk/fileadmin/user_upload/Editor/natmus/nnu/Dendro/2021/A9694rap.pdf

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Sønderø kirke, Odense amt. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 10 (2021) https://natmus.dk/fileadmin/user_upload/Editor/natmus/nnu/Dendro/2021/A9698rap.pdf

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af gulvlag over krypt 2, Fåborg Helligåndskirke, Svendborg amt. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. *NNU rapport* Nr. 18 (2021) https://natmus.dk/fileadmin/user_upload/Editor/natmus/nnu/Dendro/2021/A9718rap.pdf

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Elling kirke, Hjørring amt.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af våningshus, Grenlee, Vessøen, Grimstad, Agder, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af stolpehus, Udjus, Grimstad, Agder, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af våningshus, Svalland, Iveland kommune, Agder fylke, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af "Flisevraket", Selør 3, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning.

NNU rapport Nr. 41 2021 <http://www.nnuweb.dk/dendro/2021/A9734rap.pdf>

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af Tveitebø, Hoffluft, Valle kommune, Agder fylke, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af Randvig, Dagens bruk verksted, Lillesand kommune, Agder fylke, Norge.

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af Havnevoll, Arendal kommune, Agder fylke, Norge. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. NNU rapport Nr. 58 2021 <http://www.nnuweb.dk/dendro/2021/A9739rap.pdf>

HYLLEBERG ERIKSEN, ORLA. Dendrokronologisk undersøgelse af tagkonstruktion over Højen kirke, Vejle amt.

MORTENSEN, MORTEN FISCHER, HENRIKSEN, PETER STEEN & GREGORY, DAVID. Pollenanalytiske forundersøgelser af Ramten Sø og Højmosegård, Djursland. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning. NNU rapport Nr. 45 2021

MORTENSEN, MARTIN N. Rapport vedrørende GC-MS analyser af to prøver fra Kunstkonserveringen.

MORTENSEN, MARTIN N. Rapport vedrørende GC-MS analyse af japin emaille fra historisk samling.

MORTENSEN, MARTIN N. Rapport over analyser af keramik fra affaldsgruber, ældre jernalder, Museum Vestsjælland.

MORTENSEN, MARTIN N. Note on GC-MS analysis of plastic for LEGO.

MORTENSEN, MARTIN N. Ekstraktion af lipider fra kogesten - Spindelvej HAM6177.

MORTENSEN, MARTIN N. Rapport vedrørende analyser af to prøver fra Bedsted kirke.

MORTENSEN, MARTIN N. Rapport vedrørende GC-MS analyser af to prøver fra Lyngsjø alteret.

MORTENSEN, MORTEN FISCHER & STEVNSVIG, ANNA MARIE. Sydsjællands landskab i tidlig Maglemose tid - geobotaniske undersøgelser af et lille dødishul ved Faxe. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning.

MORTENSEN, MORTEN FISCHER & STEVNSVIG, ANNA MARIE. Pollenanalytisk undersøgelse af dødishul ved Tankefuld, Svendborg. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning.

MORTENSEN, MORTEN FISCHER & HENRIKSEN, PETER STEEN. Transektanalyse af de geologiske aflejringer ud for køkkenmøddingen ved Ertebølle. Nationalmuseet. Miljøarkæologi og Materialeforskning.

Gorham, L. D., **TRAKADAS, ATHENA** & McManamon, J. M. Faunal Remains. I S. Catania, & J. M. McManamon (red.), *The Bozburun Byzantine Shipwreck*

Final Report, Volume 1: The Vessel, Its Equipment, and Its Maritime Context (Bind 1, s. 519-540). Texas A & M University.

Samlinger

Peer reviewede publikationer

Monografier/antologier

KURT NIELSEN, JESPER & Pedersen, Christian Sune (red.). *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder 1850-1945*. Gad.

TOFT, PETER A. & Nielsen, K. H. (red.). *Dansk ekspeditionshistorie: Kold krig, afkolonisering og nye horisonter 1945-2020*. Gad.

Artikler

PENTZ, PETER. Finding poetry in the ground – a kenning of silver from Neble, Zealand. *Danish Journal of Archaeology*, 10, 1-7. <https://doi.org/10.7146/dja.v10i0.124251>

Bogkapitler/bidrag til antologier

Breuning-Madsen, H., Inge Damm og **JESPER KURT NIELSEN.** Ruiner på Guldkysten: Ekspedition til Ghana 1966-1967. I P. A. Toft, & K. Hvidtfelt Nielsen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: Kold krig, afkolonisering og nye horisonter* (1 udg., Bind 3, s. 282-307). Gad.

Harbsmeier, M., Haslund Hansen, Anne, **KURT NIELSEN, JESPER,** Pedersen, Christian Sune, **TOFT, PETER A.** & Nielsen, K. H. Forord. Danske videnskabelige ekspeditioner Fra 1600-tallet til i dag. I A. H. Hansen, & M. Harbsmeier (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og oplysningens tjeneste 1600-1850* (Bind I, s. 6-13). Gad.

KURT NIELSEN, JESPER & Pedersen, Christian Sune. Indledning: Ekspeditioner i imperiernes tid. I J. K. Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder 1850-1945* (Bind 2, s. 8-21). Gad.

Zeitzen, Miriam K. og **NIELSEN, JESPER KURT.** Eventyrere, hovedjægere og mørke skønheder: Rejsebøger og populære ekspeditioner. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder: 1850-1945*. (Bind 2, s. 388-417). Gad.

PENTZ, PETER. Det arkæologiske museum - et museum om tiden i tiden. I L. S. Jakobsen, A. H. Larsen, & V. Nørskov (red.), *Museologi mellem fagene* (s. 407-424). Aarhus Universitetsforlag.

TOFT, PETER A. På jagt efter nordboer, sølv og søvejen til Østen: Ekspeditioner til Arktis under Christian 4. I A. Haslund Hansen, & M. Harbsmeier (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: I kongens og*

oplysningens tjeneste (Bind 1, s. 44-77). Gad.

TOFT, PETER A. Mennesker og møder bag pakisen: Konebådsekspeditionen til Østgrønland 1883-1885. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder 1850-1945* (Bind 2, s. 22-55). Gad.

TOFT, PETER A. Mænd, myter og monumenter: Danmarksekspeditionen 1906-1908. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder 1850-1945* (Bind 2, s. 80-115). Gad.

TOFT, PETER A. & Nielsen, K. H. Indledning: Den foranderlige ekspedition. I P. A. Toft, & K. Hvidtfelt Nielsen (red.), *Dansk ekspeditionshistorie: Kold krig, afkolonisering og nye horisonter 1945-2020* (Bind 3, s. 6-17). Gad.

Øvrige publikationer

Monografier/Antologier

PENTZ, PETER & Varberg, Jeanette (red.). Togtet: På rejse i vikingernes verden. Strandbergs Forlag, Strandberg.

Artikler

PENTZ, PETER. Den ukendte gud. Skalk, 2021(4), 12-13.

Holst, Sandie & **PENTZ, PETER.** A mysterious stud from Tune, Zealand. Fornvaennen, 116, 65-69.

Bogkapitler/bidrag til antologier (21)

MARCHEN ANDERSEN, ANNE-MARIE, Jensen, K., & Corfitz, L. Fuld damp på industrialiseringen. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 246-249). People's.

MARCHEN ANDERSEN, ANNE-MARIE & Corfitz, L. Kloakker redder storbyen. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 250-253). People's.

MARCHEN ANDERSEN, ANNE-MARIE, Corfitz, L., & Fossat, S. B. Et vindue mod verden. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 292-295). People's.

Pedersen, Lykke L., Corfitz, L., & **MARCHEN ANDERSEN, ANNE-MARIE.** Bønder løfter i flok. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 242-245). People's.

MARTENS, MARIE & Corfitz, L. Fremmede rytmer finder vej til grammoderen. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 276-279). People's.

PEDERSEN, WIBEKE HALDRUP & Haldrup, M. Et vindue til verden. I J. Kurt-Nielsen, & C. S. Pedersen (red.), *Dansk Ekspeditionshistorie: For fremskridtet og nationen i imperialismens tidsalder 1850-1945* (Bind 2, s. 72). Gad.

PEDERSEN, WIBEKE HALDRUP & Corfitz, L. Bønderne tyr til magi. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 212-215). People's.

PEDERSEN, WIBEKE HALDRUP, Venborg Pedersen, Mikkel & Corfitz, L. Skolen støber patrioter og soldater. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 234-237). People's.

PENTZ, PETER. Vikingernes religiøse overlevelseskamp. I *Politiken Historie: Pandemiens år* (Bind 2021/15, s. 72-81)

PENTZ, PETER. Vikingetidens tro og forestillingsverden. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Togtet: På rejse i vikingernes verden* (s. 65-82). Strandbergs Forlag, Strandberg.

PENTZ, PETER & Heisz, T. Vognen trækker det tunge læs. I T. Heisz, C. Linda, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 81-83). People's.

PENTZ, PETER & Heisz, T. Gyldne levn fra de mørke år. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* People's.

PENTZ, PETER & Heisz, T. Supervåbnet er også en slægtning. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 111-113). People's.

PENTZ, PETER, Imer, Lisbeth & Heisz, T. Navnet står ridset i det hårde metal. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 107-109). People's.

PENTZ, PETER, Heisz, T., & Borake, T. L. En kvinde med særlige kræfter. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 115-117). People's.

PENTZ, PETER, Gardela, Leszek & Heisz, T. Lænker og prygl er trællenes skæbne. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 123-125). People's.

PENTZ, PETER, Plith Lauritsen, L., & Nielsen, F. O. S. To forsvarsværker i et grænseland. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Togtet: På rejse i vikingernes verden* (s. 279-293). Strandbergs Forlag, Strandberg.

Lund, John & **SCHIERUP, STINE.** Middelhavslandene i 800-tallet. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Togtet: På rejse i vikingernes verden* (s. 241-256). Strandbergs Forlag, Strandberg.

Lund, John & **SCHIERUP, STINE**. The Mediterranean during the Ninth Century. I J. Varberg, & P. Pentz (red.), *Join the Vikings: The Raid* (s. 241-256). Nationalmuseet.

TOFT, PETER A. & Corfitz, L. Hvalfangst med livet som indsats. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 216-219). People's.

WALSETH, JØRGEN & Corfitz, L. Ung mand angriber landets leder. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 231-233). People's.

Magasinering og Kulturhistorisk Konservering

Peer reviewede publikationer

Artikler

Frandsen, L. B., Demant, I., Knudsen, L. R., Lorange, T., Scharff, A. B., Berghe, I. V., **SKALS, IRENE**, Hansen, U. L., & Mannering, Ulla. Lønne hede- an Early Roman Iron Age Burial site with well-preserved textiles. *Roemisch-Germanischen Kommission. Berichte*, 99(2018) (2021), 203-398. <https://doi.org/10.11588/berrgk.2018.1.85549>

Mannering, Ulla, Rimstad, Charlotte & **SKALS, IRENE**. The textile bog find from Vong in Denmark. *Archaeological Textiles Review*, 63, 75-89. http://www.atnfriends.com/download/ATR_63_gesamt_LQ_komprimeret.pdf

Bygning og Inventar

Peer-reviewede publikationer

Artikler

Schwalbe, D.M., **SCHMIDT, ANNE LISBETH** & Schmidt, K. The Fifth Thule Expedition's Siberian Legacy. *Alaska Journal of Anthropology*, Volume 19, Numbers 1&2, 175-193.

Øvrige publikationer

Artikler

Bak, Adam, **BREGNHØI, LINE**, Imer, Lisbeth & **TRUDSØ, SUSANNE**. Harald Blåtands runesten i Hvidovre. *Skalk*, 2021(3), 32-34.

Strætkvern, Kristiane & **HJELM-PETERSEN, ANETTE**. Standing on the shoulders of our predecessors - a base and a viewpoint. Fifty years of working with conservation of waterlogged archaeological shipwrecks in Denmark. *TINA MARITIME ARCHAEOLOGY PERIODICAL*, (13), 46-68. http://www.tinaturk.org/dergi/TINA_DERGI_SAYI_13/tina-13.pdf

Nationalmuseet København

Øvrige publikationer

Artikler

BYRIEL-THYGESEN, METTE. Hvorfor er magt og seksualitet ikke foreneligt i 2021? *Berlingske Tidende*, 1. sektion, side 27. [e8728fe9].

BYRIEL-THYGESEN, METTE & ALBERTSEN, INGE PAULSEN. Fremtidens pædagoger bringer mere leg ind i Danmarkshistorien. *MiD magasin*, (43), 4-7.

Bogkapitler/bidrag til antologier

BYRIEL-THYGESEN, METTE, Pedersen, Christian Sune, Mannering, Ulla, Andersen, Michael, Sørensen, Lasse, Willerslev, Rane & Heisz, T. Hvor fortiden og nutiden mødes. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 299-318). People's.

Museer og Slotte

Øvrige publikationer

Artikler

BAK, ADAM, Bregnhøi, Line, Imer, Lisbeth & Trudsø, Susanne. Harald Blåtands runesten i Hvidovre. *Skalk*, 2021(3), 32-34.

Grinder-Hansen, Poul & **LITTRUP, SIGNE L.** "Vi må godt tænke lidt selv". *Danske Museer*, 34(vinter 2021), 40-43. <https://www.danskemuseer.dk/arkiv/>

Øvrige forfattere

Øvrige publikationer

Monografier/antologier

Heisz, T., Corfitz, L., & **WILLERSLEV, RANE** (red.). *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande*. People's Press.

WILLERSLEV, RANE & Travn, D. *Mit magiske træ og andre fortællinger om naturens kraft*. Grønningen 1.

Artikler

GRANE, THOMAS, Sørensen, Lasse, Kristiansen, M. S., & Iversen, R. Editorial. *Danish Journal of Archaeology*, 10, 1-2. <https://doi.org/10.7146/dja.v10i0.130000>

STRÆTKVERN, KRISTIANE & Hjelm-Petersen, Anette. Standing on the shoulders of our predecessors - a base and a viewpoint. Fifty years of working with conservation of waterlogged archaeological shipwrecks in Denmark.

recks in Denmark. . *TINA MARITIME ARCHAEOLOGY PERIODICAL*, (13), 46-68. http://www.tinaturk.org/dergi/TINA_DERGI_SAYI_13/tina-13.pdf

dies, 80(3), 728-730. <https://doi.org/10.1017/S0021911821000887>

Bogkapitler/bidrag til antologier

GRANE, THOMAS, Pauli Jensen, X., & Heisz, T. Vinderen tager det hele. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 84-87). People's.

WILLERSLEV, RANE & Heisz, T. Tingene de efterlod. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 6-7). People's.

WILLERSLEV, RANE & Heisz, T. Det tænkende og det planlæggende menneske. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 36-37). People's.

WILLERSLEV, RANE & Heisz, T. Fællesskabets fortælling. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 66-67). People's.

WILLERSLEV, RANE & Heisz, T. Idéen om et efterliv. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 96-97). People's.

WILLERSLEV, RANE & Heisz, T. Vikingetiden er nutidens spejl. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 126-127). People's.

WILLERSLEV, RANE & Heisz, T. Systemets stærke kræfter. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 156-157). People's.

WILLERSLEV, RANE & Heisz, T. Det kræver mod at møde verden åbent. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 186-187). People's.

WILLERSLEV, RANE & Heisz, T. Hverdagsmagi og globalisering. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 220-221). People's.

WILLERSLEV, RANE & Heisz, T. Demokratiet spirer. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 258-259). People's.

WILLERSLEV, RANE & Heisz, T. Danmark i en stor lille verden. I T. Heisz, L. Corfitz, & R. Willerslev (red.), *Danmark før os: Historien fortalt gennem 50 genstande* (s. 296-297). People's.

Anmeldelser

HØJER, LARS. Inviting Happiness: Food Sharing in Post-Communist Mongolia. By Sandrine Ruhlmann. Leiden: Brill, 2019. xxvii, 288 pp. ISBN: 9789004409651 (cloth). *Journal of Asian Stu-*

6. Nationalmuseets forskning i tal

Eksterne midler hjemtaget til forskning 2018-2021

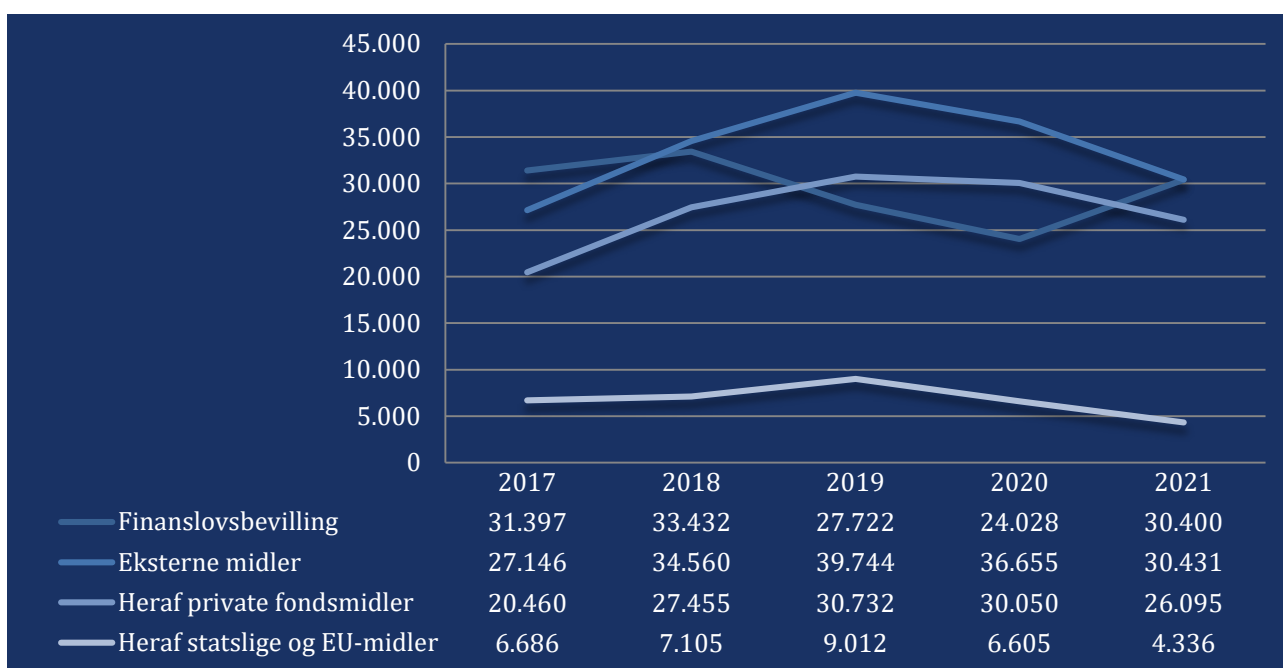
Nedenstående tabel viser, hvor mange forskningsansøgninger, der er sendt med Nationalmuseets forskere som hovedansøger, samt hvor mange midler, der er hjemtaget.

Beløb	2018	2019	2020	2021
Ansøgt	kr. 127.205.280	kr. 232.907.489	kr. 143.452.831	kr. 155.797.869
Bevilget	kr. 44.382.171	kr. 16.552.651	kr. 27.524.697	kr. 38.798.126
Bevillingsprocent	34,9%	7,1%	19,2%	24,9%
Antal	2018	2019	2020	2021
Ansøgt	65	48	52	47
Bevilget	24	14	17	16
Bevillingsprocent	36,9%	29,2%	32,7%	35,4%

* Komplette data eksisterer ikke for 2017.

Ressourcer anvendt til forskning 2017-2021

Mens den samlede sum er stort set uændret fra 2020 til 2021, er forholdet mellem finanslovsmidler til forskning og eksterne midler skiftet atter end gang, således at det i år fordeles med 50%. Det betyder at direktionens mål, om at 60% af forskningsfinansieringen skal dækkes af eksterne midler er gledet længere væk.

Beløbene er opgjort i tusinde kr.

Nationalmuseets forskere i 2021

Forskere

Nationalmuseet opererer med to grupper af forskere, dels ansatte inden for den videnskabelige stillingsstruktur, som primært findes i fire af museets enheder, dels ansatte uden for stillingsstrukturen.

*Kategorien "videnskabelig assistent" er ikke medtaget i listen.

Fordeling af forskere inden for den videnskabelige stillingsstruktur per 31. december 2021

Stillingstype	Forskningsenhed	DMO	MRN	NTVK	M&M	I alt
TIDSBEGRÆNSEDE STILLINGER						
Ph.d.-stipendiat		1	1	1	1	4
Postdoc		8	1	2	6	17
Projektforsker		0	0	0	1	1
Projektseniorforsker		1	1	3	0	5
Projektansatte		10	3	6	8	27
FASTE STILLINGER						
Forsker		0	0	0	1	1
Seniorforsker		4	7	12	7	30
Seniorrådgiver		1	0	0	1	2
Forskningsprofessor		1	0	0	1	2
Forskningsprofessor med særlige opgaver		1	0	1	1	3
Fastansatte		7	7	13	11	38
I alt		17	10	19	19	65

Alders- og kønsmæssig fordeling af forskere inden for stillingsstrukturen i 2021

NM i alt	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	F	M
Antal (n=65)	1	16	16	16	12	3	35	30
Procent	1,5	24,6	24,6	24,6	18,5	4,6	53,8	46,2
DMO	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	F	M
Antal (n=17)	0	7	3	4	2	1	10	7
Procent	0,0	41,2	17,6	23,5	11,8	5,9	58,8	41,2
MRN	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	F	M
Antal (n=10)	0	1	3	0	5	1	9	1
Procent	0,0	10,0	30,0	0,0	50,0	10,0	90,0	10,0
NTVK	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	F	M
Antal (n=19)	1	1	5	7	4	1	6	13
Procent	5,3	5,3	26,3	36,8	21,1	5,3	31,6	68,4
M&M	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	F	M
Antal (n=19)	0	7	5	5	1	0	10	9
Procent	0,0	36,8	26,3	26,3	5,3	0,0	52,6	47,4

I tabellerne optræder Nationalmuseets enheder under følgende forkortelser: Danmarks og Middelhavslanternes Oldtid = DMO; Middelalder, Renæssance og Numismatik = MRN; Nyere Tid og Verdens Kulturer = NTVK; Miljøarkæologi og Materialeforskning = M&M; Samlinger = Saml.; Magasinering og Kulturhistorisk Konservering = MKK; Bygning og Inventar = B&I; Nationalmuseet København NMK; Øvrige medarbejdere = Øvr.

Nationalmuseets projekter og publikationer i 2021

Projekter

Enhed \ Status	DMO	MRN	NTVK	M&M	B&I	NMK	I alt
Afsluttede	5	2	1	5	0	0	13
Igangværende	17	9	25	31	0	1	83
Heraf nye	3	1	5	9	0	0	18
I alt	22	11	26	36	0	1	96

Publikationer

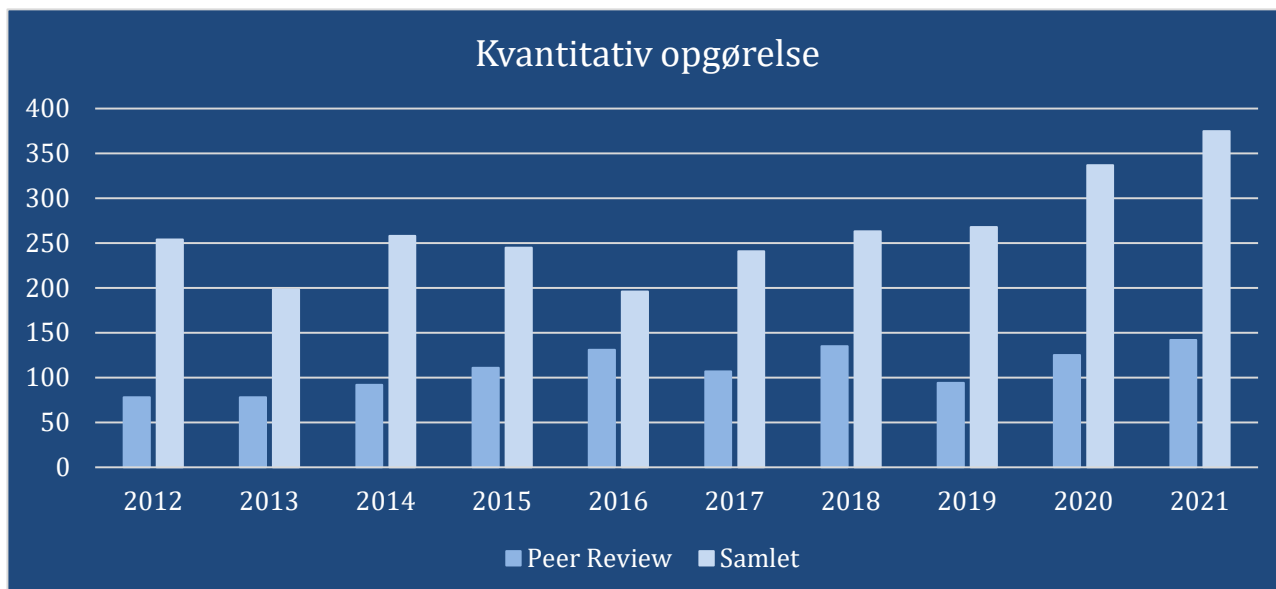
Nationalmuseets publikationer er præsenteret i to tabeller. I den første detaljerede tabel for 2021 er publikationerne opgjort efter enhed og overordnet delt i *Peer-reviewede publikationer* og *Øvrige publikationer*. Herunder er publikationerne inddelt i følgende kategorier: *Monografier/antologier*, *Artikler*, *Bogkapitler/bidrag til antologier*, *Anmeldelser* og *Faglige rapporter*. Tal i parentes angiver antal publikationer, som er forfattet sammen med kolleger fra andre enheder. Disse er indrapporteret flere gange, hvilket er reflekteret i differencen mellem de to kolonner for henholdsvis rapporterede og antal publikationer. Nederst i tabellen ses antallet af medarbejdere henholdsvis inden for og uden for den videnskabelige stillingsstruktur, som har bidraget til publikationerne.

I den anden kvantitative tabel ses dels det samlede antal publikationer, dels antal peer reviewede publikationer per år for de sidste ti år.

Detaljeret oversigt over publikationer per type for 2021

Publikationer \ Enheder	DMO	MRN	NTVK	M&M	SAML	MKK	B&I	NMK	M&S	Øvr.	I alt rapporteret	I alt antal
Peer-reviewede publikationer												
Monografier/antologier	2	4	2(1)	0	2(1)	0	0	0	0	0	10(2)	9
Artikler	25(9)	10	12	24(7)	1	2(2)	1	0	0	0	75(18)	65
Bogkapitler/bidrag til antologier	25(1)	15(1)	19(4)	6	9(4)	0	0	0	0	0	74(10)	68
I alt	52(10)	29(1)	33(5)	30(8)	12(5)	2(2)	2(1)	0	0	0	159(29)	142
Øvrige publikationer												
Monografier/antologier	3(2)	6	3	0	2(2)	0	0	0	0	2	16(4)	14
Artikler	16(4)	6(2)	5(1)	19(3)	2(1)	0	2(2)	2	2(2)	2(2)	56(17)	47
Bogkapitler/bidrag til antologier	25(8)	31(3)	15(4)	6(3)	21(6)	0	0	1(1)	0	11	110(25)	97
Anmeldelser	3	0	1	1	0	0	0	0	0	1	6	6
Faglige rapporter	0	0	0	69	0	0	0	0	0	0	69	69
I alt	47(14)	43(5)	24(5)	95(6)	25(9)	0	2(2)	3(1)	2(2)	16(2)	257(46)	233
Inden for Stillingsstrukturen												
Inden for Stillingsstrukturen	14	9	13	16	0	0	0	0	0	0		52
Uden for stillingsstrukturen	8	8	7	10	8	1	5	2	2	4		55
I alt	22	17	20	26	8	1	5	2	2	4		107

Oversigt over peer reviewede publikationer i forhold til det samlede antal over en tiårig periode

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Peer Review	78	78	92	111	131	107	135	94	125	142
Samlet	254	198	258	245	196	241	263	268	337	375